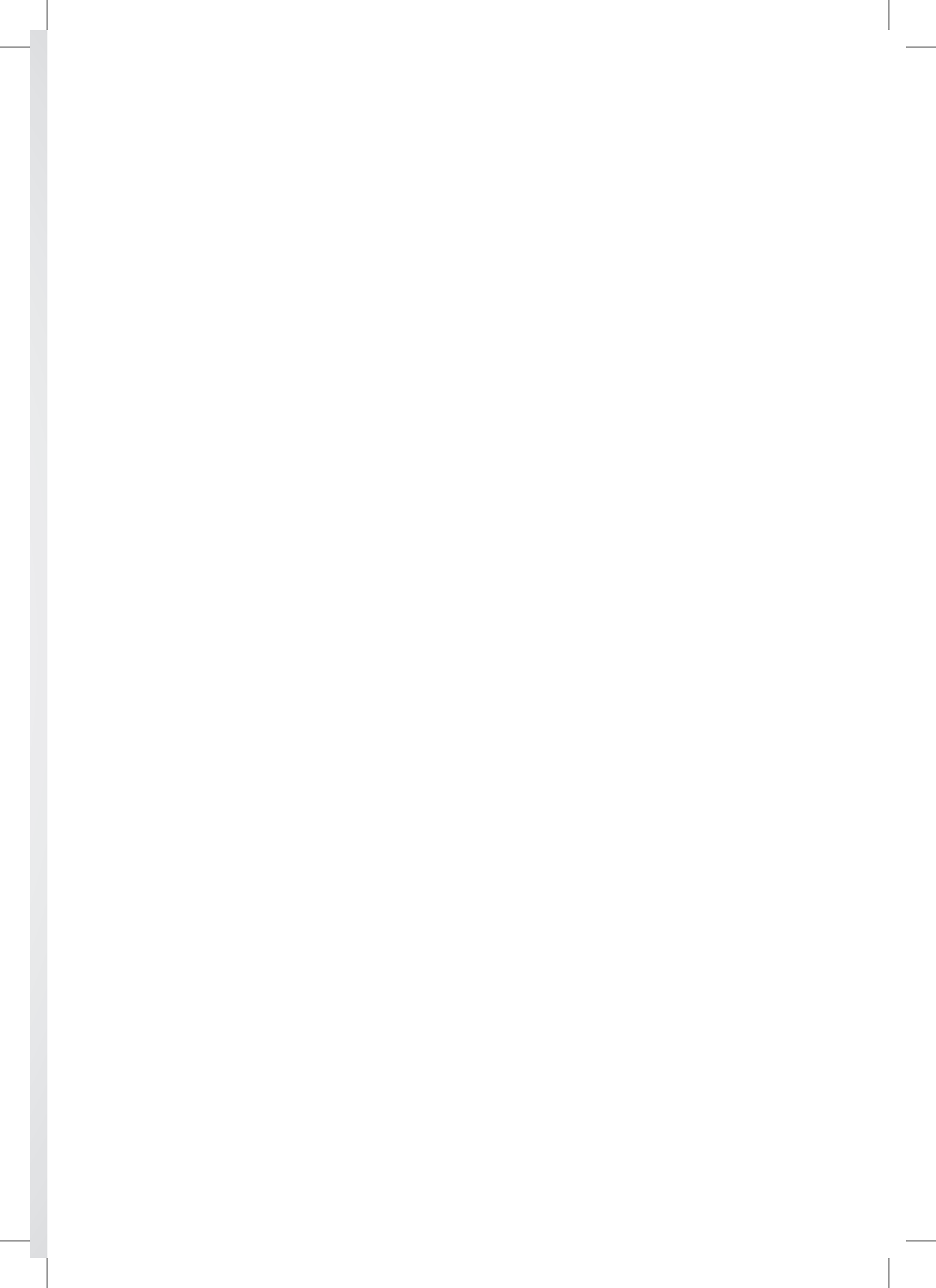

תשורה

משמחת הנישואין של
שמעי' יהודא ליב זחי' מושקא שיחיז מרינובסקי
ה' אלול תשע"ז
כפר חב"ד, ארץ הקודש

תשורה

משמחת הנישואין של
שמעי' יהודא ליב זחי' מושקא שיחיו מרינובסקי
ה' אלול תשע"ז
כפר חב"ד, ארץ הקודש

תוכן עניינים

19.....	ביאורי חסידות
59.....	סיפורי חסידים
97.....	מפי כתבם
107.....	התוועדות חסידים

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן התמים הרב שמעי' יהודא ליב והכלה המהוללה מרת חי' מושקא שיחיו.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, הידידים והמכרים, שהואילו לבוא לשמח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו ואותנו כולנו בברכת מזל-טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב-לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו - על-יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע - בתשורה זו.

מטרת התשורה היא לחזק אצלנו את ההתקשרות לאילנא דחיי על ידי לימוד תורתו והליכה בדרכי החסידות והחסידים ולקחת דוגמה והשראה מחסידים ואנשי מעשה.

...

התשורה כוללת:

א. רשימת ביאורים על המאמר הידוע ד"ה ואתה תצוה תשמ"א - קונטרס פורים קטן תשנ"ב, מאת המשפיע הרה"ח ר' משולם זוסיא שי' אלפרוביץ' שנאמרו בישיבת תומכי תמימים בקרית גת, כפי שנרשמו ונערכו ע"י החתן שי'.

ב. סיפור המעורבות המיוחדת של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשידוך של הרה"ח ר' שלמה ע"ה רסקין, סב סבתו של החתן שי' - כפי שנרשם מפיו של המשפיע הרה"ח ר' משה ע"ה וישצקי ע"י סב החתן הרה"ח המוהל המפורסם ר' חיים עוזר ע"ה מרינובסקי. וכן דברים שכתב אודות אגרות וברכות שזכה לקבל מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

- ג. סיפור היחידות המיוחדת לה זכה סב הכלה, הרה"ח ר' מרדכי מנשה שי גורליק, בשנת תשל"ב שבמהלכה הטיל הרבי שליחות מיוחדת על אביו הרה"ח ר' מנחם מענדל ע"ה גורליק שבאותה עת שהה עדיין מאחורי מסך הברזל, להקים מצבה חדשה על הציון הקדוש של כ"ק הרה"ח והרה"ג והמקובל הרב ר' לוי יצחק נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, עם כל המופתים שנלוו לכך - כפי שסופר על ידו בכינוס השלוחים האירופאי שנערך אשתקד, ביום ההילולא כ"ף מנ"א, באלמא-אטא, ובתוספת עדויות ממקור ראשון של האישים הנוגעים בדבר שחלקן מתפרסמות כאן **לראשונה**.
- ד. הסיפור המופלא אודות השליחות הפתאומית לברזיל לה זכה אבי' זקנה של הכלה הנ"ל בהיותו אצל הרבי בחודש סיון תשמ"ז - המתפרסם כאן **לראשונה** על פי הקלטה מהתוועדות של בעל המעשה ב'היכל מנחם' בבורו-פארק.
- ה. מכתב אישי ייחודי שכתב אבי' זקנה של הכלה הנ"ל לנכדו - אבי הכלה - במהלך ביקורו הנ"ל בחצרות קדשנו העוסק בין השאר בהוראות חינוכיות מיוחדות במינן ששמע מפי מי שהי' מורו ורבו (עוד מימי נעוריו בריגה), ראש המזכירות של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, הרה"ח הרב חיים מרדכי אייזיק ע"ה חדקוב.
- ו. חלק ממכתב הסבא רבה של הכלה, הרה"ח הרב שלום אורי נתן נטע הכהן ע"ה ברכה לנכדיו בקשר עם יציאתם לשליחות, בו הוא מספר על דברי הרבי אליו ביחידות הראשונה שלו לאחר צאתו מרוסי' הסובייטית.
- ז. טיוטת מכתב דו"ח לרבי מהתוועדות עם תלמידי התלמוד תורה בנחלת הר חב"ד בשנת תש"מ שכתב אבי' זקנה של הכלה הרה"ח ר' מנחם מענדל ע"ה גורליק.
- ח. התוועדות חסידים עם המשפיע הרה"ח הרה"ת ר' מוטל ע"ה קזלינר בישיבת תומכי תמימים בנחלת הר חב"ד בשנת תשס"א - מתוך רשימה שכתב בזמנו אבי הכלה ומתפרסמת בזה **לראשונה**.

בראש החוברת באים צילום של כמה ממכתבי הרבי שקיבלו הורי וזקני החתן והכלה שי' עוד בהיותם מאחורי מסך הברזל ואח"כ בהיותם באה"ק.

תודתנו נתונה לכל מי שעזר בהכנה ובהו"ל של התשורה. ובמיוחד; הרב ירחמיאל גורליק שליח הרבי בחולון אה"ק, הרב ישראל נתנאלוב משלוחי הרבי בוינה אוסטרי' ואחי הכלה הת' מנחם מענדל גורליק ושלוש אורי נתן נטע גורליק.

...

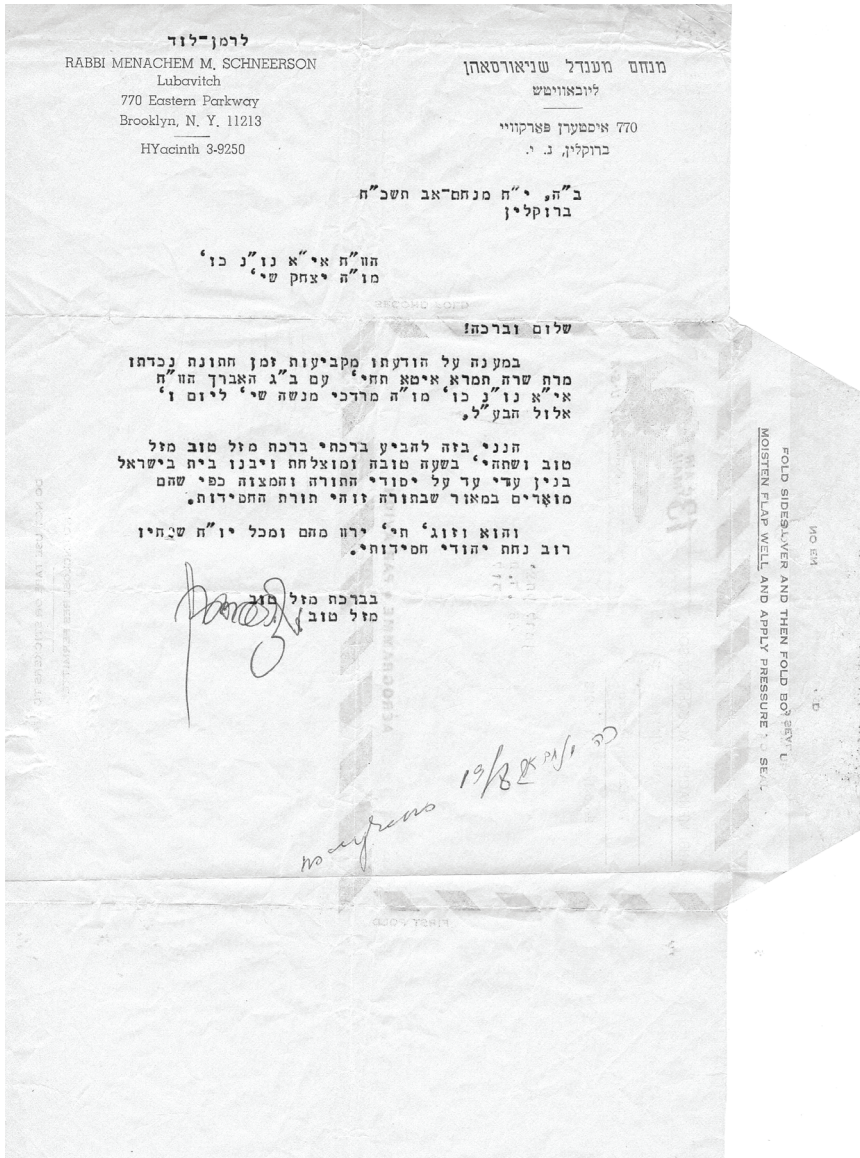
ויהי רצון אשר תיכף ומיד ממש נזכה לקיום היעוד "מהרה ישמע . . קול חתן וקול כלה", בגאולה האמיתית והשלימה ומלכנו בראשנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

משפחת גורליק
מוסקבה, רוסיא

משפחת מרינובסקי
כפר דניאל בארה"ק ת"ו

ה' אלול ה'תשע"ז, כפר חב"ד אה"ק

מכתב הרבי לחתונת הורי אבי הכלה באור ליום ו' אלול ה'תשכ"ח שנשלח לסבא רבה של אבי הכלה, ר' נחום יצחק לרמון, שבאותה עת כבר יצא מבריה"מ והתגורר באה"ק. המכתב נכתב ביום ח"י מנחם אב ונשלח באגרת אוויר לאה"ק. ר' נחום יצחק שה' מאוד מסודר ודיקן, ציין ברסוית על המכתב את התאריך בו הוא נתקבל - כ"ה מנחם אב 19/08

ג' כ' א' תר"ם, ו' תר"ט

Дорогой и любимый :

טובי רבך נאמר לך וידידך :

Тына раз получишь известие отъ.
предельной своей свободе.

Дай ты. милости она была в счастье нашем,
счастливым во всех ей посещениях, и
во всем благословенны материнско и
порядком на долгие счастливые годы
в жизни по традициям наших роди-
телей.

С пожеланием маза-инов,
маза-инов Мендель

במקביל הרבי שלח מכתב לחתן ולכלה בשפה הרוסית
שנכתב ביום היארצייט היולוא של אביו של הרבי כ' אב!

המכתב נכתב על ידי המזכיר הרב ניסן מינדל,
כשהרבי חותם את שמו הקדוש ברוסית: Мендель [מענדל].

הרבי גם תיקן במכתב את המילה 'תי' הכתובה בכתב ידו של המזכיר ושינה אותה
לשמה השלישי של הכלה - 'איטא', והוסיף אח"כ בכת"י הק' את המילה 'תי'

13/9
 ד"ר - ג' דסלומא - ה' השנה השנים
 כאלו מחמתו הלפן היקר והמקובל וזה ימא ח' בעלמא נה"ג נה"ג
 מהרה (לוח) וצ"ל!
 וזה דחמתנו הטלה והמקרה גלגל האל תהיה נ"ג
 ייג' אהר' תהיה!
 אלו ה' זכרה אין ק"ג!
 אשנה סודי תכתבו ונתתו!
 ראשית, הלני יא' אהר' זכר פולחני האלמוג אלו ה' זכרה
 האלמוג והאלמוג, אשמה נשואי האלמוג היקרה יחיו, וזכרה
 היקרה יקרה אלוה' היקרה אשמה נשואי יחיו, וזכרה
 קצ"ג היקרה, ונתתה אלו בלתי יחיו על חסד שמחתו.
 אלוה' אהר' זכר על חסד, אלו ה' זכרה יקרה יחיו וזכרה
 אלו, אלו יחיו בהתאמתו אשמה נשואי יקרה, וזכרה אלוה'
 זכרה אלוה' ה', כי יחיו זכרה אלו ה' שמחתו השמחה, והתאמתו
 אשמה כולנו דסודי שמחתו.
 וזכרה אשמה, והבועז' פריז - ה' שמחתו שמחתו היקרה -
 השמחה, ה' - ה' אשמה יחיו זכרה אלוה' זכרה יחיו וזכרה
 אשמה יחיו בלתי, והשמה השמחה יחיו זכרה אלוה' זכרה יחיו
 זכרה אלוה' אשמה אשמה אשמה - והשמה יחיו זכרה אלוה'
 האלוה' היקרה אלוה' אשמה אשמה אשמה יחיו זכרה אלוה'
 יחיו זכרה אשמה אשמה אלוה' אשמה אשמה אשמה אשמה
 והשמה יחיו, וזכרה יחיו זכרה אשמה אשמה אשמה אשמה
 אלוה' יחיו זכרה אשמה אשמה אשמה אשמה אשמה אשמה

מכתב תשובה מסבו של אבי הכלה, הרה"ח ר' מנחם מענדל גורליק שנכתב מרוסיה למחותן הסבא רבה ר' נחום יצחק לרמון, בו הוא מודה על מסירת מכתב הברכה הנ"ל מהרבי (בצורה מוסווית כנ"ל) "... ברכת זקננו שליט"א היקר עטרת ראשנו וכו'. יתן השי"ת ויקוימו כל הברכות בגו"ר בקרוב, ונתראה אתו כולנו יחד על ראש שמחתנו. אי אפשר להביע בעט סופר על הנייר, את כל עמקי רגשי לבבנו..."

ואח"כ מתאר לו בצורה נלבבת את החתונה שהתקיימה בריגה. מכתב זה משקף ולו במעט את הלך רוחם ואורח חייהם של החסידים באותם השנים ואת רגשותיהם וגעגועיהם להתראות עם הרבי פנים אל פנים.

תשורה משמחת הנישואין של שמעי' יהודא ליב וחי' מושקא שיחיו מרינובסקי

גרעליק - לוד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורטאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ד שבט ה'תשל"ב
ברוקלין, נ. י.

הו"ה אי"א נו"נ וכו'
מה' מרדכי מנשה שי'
וזוג' מרת שרה המרא אי"א

שלום וברכה!

במענה על הודעתם אודות מצבה,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד
זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה
[Signature]

נ.ב.

בטח שומרו הוא השלשה השיעורים השונים לכל נפש בחומש תהלים
ותניא הידועים.

במענה למכתבם: יעתיקו לנחלת הר חב"ד - תיכף כשתהי' דירתם
שם פנוי, ותאה בששמו"צ בכל.

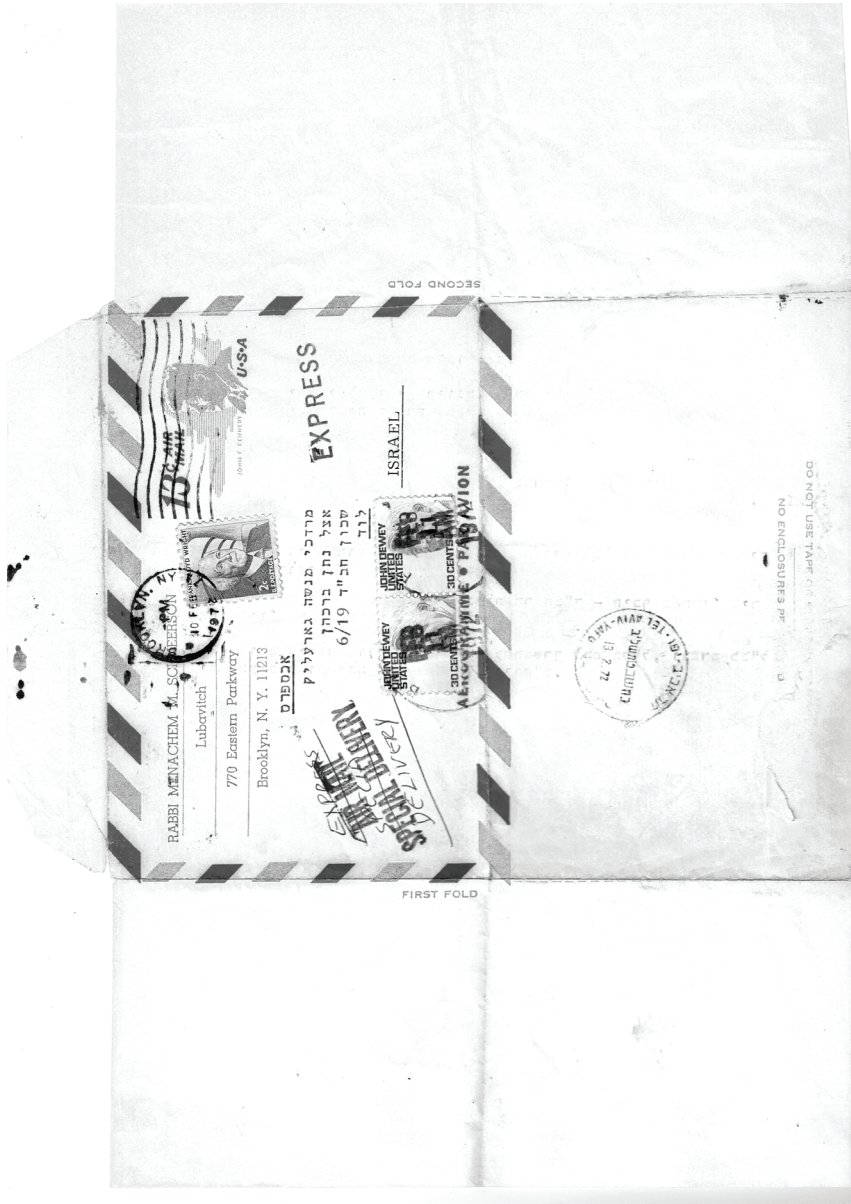
ושם ציווה הוי' ברכתו להם בהמצטרך להם בכלל, ובפרט, כנ"ל;
יהא העיבור והלידה כשורה ובקל ויבט"ס.

FOLD SIDES OVER AND THEN FOLD BOTTOM UP
FOR SEALING TO SEAL
MOISTEN FLAP WELL AND APPLY PRESSURE TO SEAL

מכתב הרבי להורי אבי הכלה לקראת לידתו. המכתב נשלח באופן מהיר (מצויין עליו הן
בעברית והן באנגלית אכספרס. וגם ניכר שבתחילה המכתב נחתם בחותמת דואר אוויר רגיל,
ואח"כ תוקן למשלוח אוויר מיוחד!)

ואכן המכתב נכתב בתאריך כ"ד שבט ונשלח למחרתו, והגיע לארץ ישראל בתוך ארבעה ימים!
גם במכתב זה הרבי הוסיף את השם 'איטא' תוך כדי שמתקן את המילה 'תי' שכתב המזכיר
במכונת הכתיבה, כשלאחר מכן הוא כותב מחדש בכתב ידו 'הק' את המילה 'תי'.

וכן תיקן בכתב ידו הקדושה להוסיף את את האות ל' שבמילה
"יהא העיבור והלידה כשורה ובקל".

גרליק- ק.מ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ז' ניסן תשל"ב
ברוקלין, נ.י.

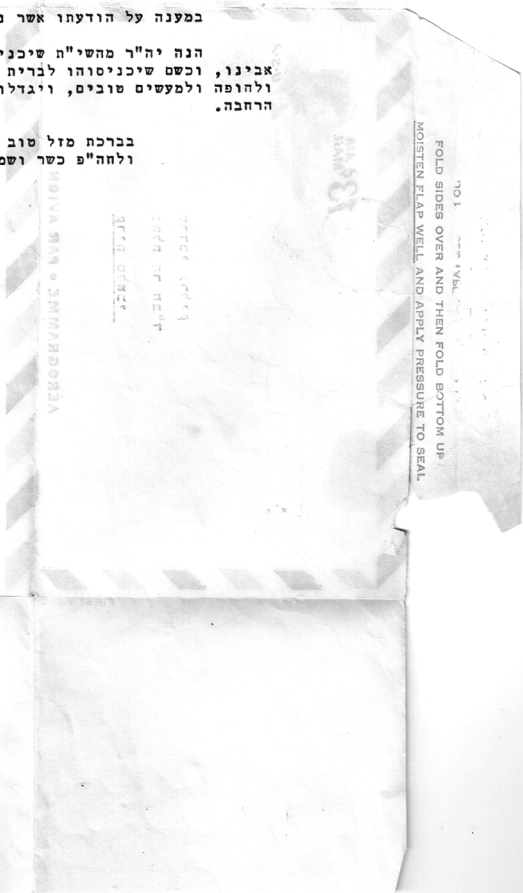
הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' מרדכי אשכנזי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן למזל טוב,
הנה יה"ר מהשי"ה שיכניסוהו לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו להורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביהוד עם זוג' חי' מחוץ
הרחבה.

[Handwritten signature]

בברכה מזל טוב
ולחה"פ כשר ושמה

מכתב הרבי על הלידה של אבי הכלה. גם כאן הרבי 'הופך' את המילה 'שי' לשמו השני של האבא 'מנשה'. ואח"כ הוסיף את המילה 'שי'.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-8250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ.י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
כו" מו"ה מנחם מענדל שי"

שלום וברכה!

ככ' נתקבל לך היום יום הולדתך ה-...
ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לשובה, הנני בזה להביע ברכתי לתג כשר ושמה ולחירות אמתית,
חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב עבודה ה'
בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים,
הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו
שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכה החב

ח"ח על הברכות. וכבר מלתי" אמורה בחוה"ק: ואברכה
ה' מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של הק' שחוספחו מרובה
על העיקר.

מכתב הרבי לסבא מענדל שנכתב בי"א ניסן בו הוא מודה לו על הדו"ח ועל מילוי
השליחות וכו'. כנראה הכוונה לשליחות להביא את המצות של הרבי ארץ הקודש,
שבמשך כמה שנים זכה להיות השליח לכך.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYcodash 3-8250

מוחם חנדל שראורטאחן
ליבאוויטש
770 איסטען פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כה" אד"ר, ה'חשכ"ז
ברוקלין, נ. י.

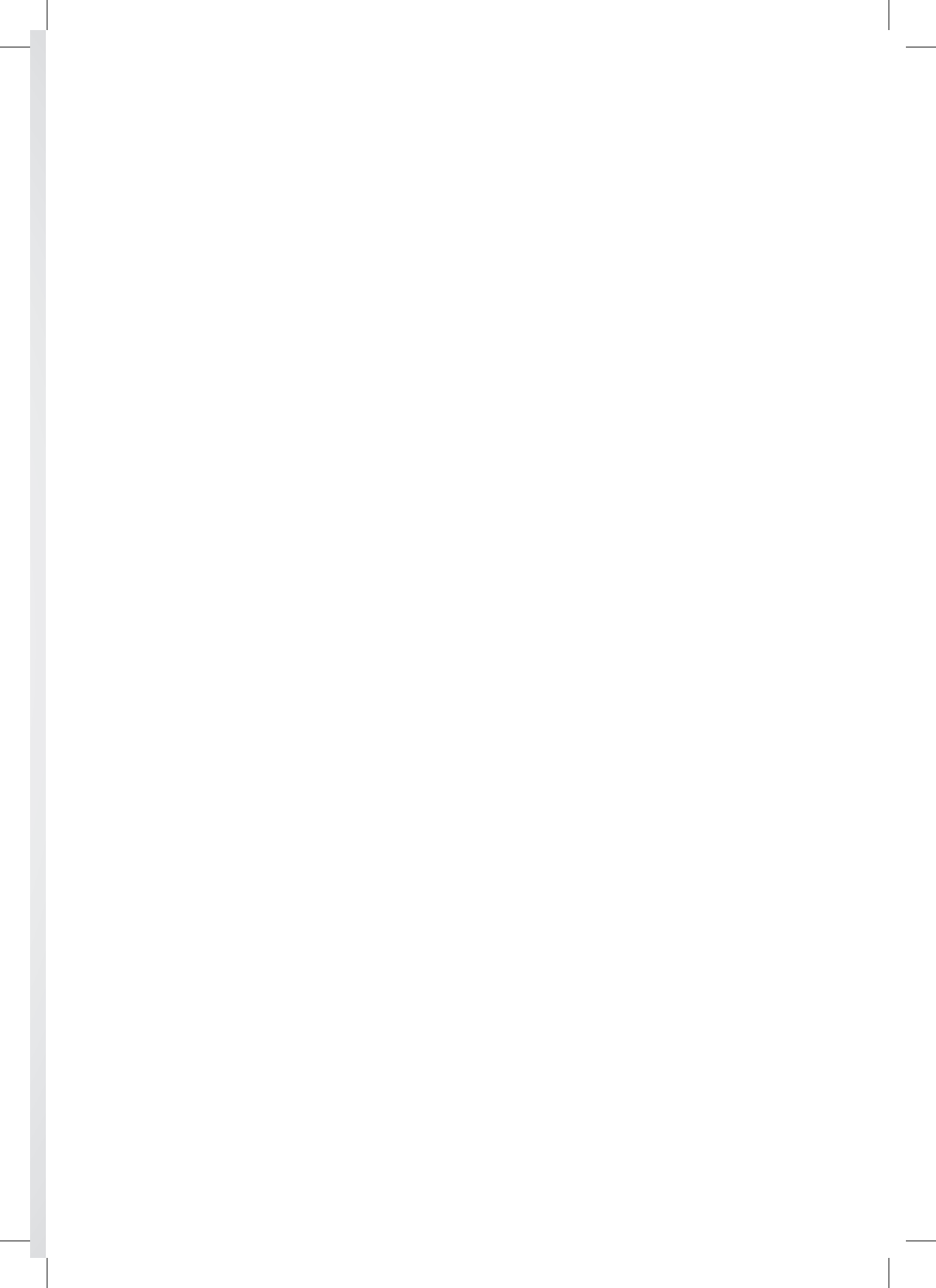
תו"ח אי"א נו"ג כו'
טו"ה חיים עוזר שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום י"ט אדר"גסן יתענן והסביר, ומה יא יא יא.
בימים אלה, ימים שבינן פורים קטן לפורים גדול, הו"ל קונטרס
- מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, שאמרו בפורים קטן
לפני ארבעים שנה, ד"ה וקבל היהודים אח אשר החלו לעשות, ומצו"ב.
וכודאי אשר כל אלה שיגיע המאמר אליהם ילמדו אותן בעיון המתאים
לגודל ערך חוכנו, ובפרט בהביא בחשבון המקום והזמן גם נאמר (כמבואר
במכ" שהו"ל בהוספה לקונטרס).
ויה"ר שיהי' גדול ליסוד זה- שיביא לידי מעשה, מעשה גדול ופעולות
רבות, רבות בכמות ובאיכות גם יחד, בכל הענינים אודותם מדובר במאמר
זה,
ובמכש"כ וק"ו: ומה נארץ ההיא ובשנה ההיא, ארץ קשה ושנה קשה,
עשו ופעלו וכו' - עאכו"כ צ"ל העשי' ובפעולה בארצות אלו ובשנים אלו.
ובכל כגון זה הובטחנו מהו"ל: הבא לטהר
- ויידע דיוק רבנו הזקן "לטהר" (חסר יו"ד) - לטהר אחרים -
מסייעין אותן.

דניאל צרפתי זצ"ל י"ג אדר"ג
א"ח ברי"ה ז"ל י"ג אדר"ג ה'ת"ש
ברכה אהמט זכריו מה
[Signature]

מכתב מהרבי לסבו של החתן הרה"ח ר' חיים עוזר ע"ה מרינובסקי, חודשים ספורים
לאחר עלייתו לאה"ק ובו הוספה בכי"ק בה הרבי מודה לו על הפדיון שבויים של הכתי"ק
והספרים מרוסיה ושילוחם לרבי.

ביאורי חסידות

הקדמה

שיעוריו של הרה"ח ר' משולם זוסיא שיחי' אלפרוביץ' נודעים בעמקם ובסגנונם המיוחד, וידיו רב לו ביכולת להגיש עניני חסידות עמוקי ההשגה ודקי ההגדרה באורך וברוחב ולהקנות לתלמידיו דרך ילכו בה בעיון בתורת החסידות.

לפנינו חלקו הראשון של המאמר ד"ה ואתה תצוה ה'תשמ"א, המאמר האחרון שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר ואף הואיל לחלקו בידיו הק' לכל אחד ואחת. המאמר עוסק בענינים יסודיים בגדר האמונה של ישראל בקב"ה והתקשרותם לאלקות על ידי משה רבינו וה'אתפשטותא דמשה' שבכל דור.

מהדורה זו היא ראשונית בלבד והענינים עדיין לא התבררו בה כל צרכם ויש מקום רב להוסיף בהם חידוד והבהרה.

כמו כן מחמת הרצון להגיש לפני הקורא דבר ערוך ומתוקן, נוספו על ידי הכותב קישורי הענינים והשלמת הדברים, שהיו מובנים מתוך הדברים שנאמרו בשיעורים. ויש להדגיש שכל הנכתב כאן הוא על דעת הכותב בלבד ועל פי הבנתו, והדברים לא עברו הגהה על ידי מוסר השיעורים.

בתקוה שיתקבלו הדברים בברכה בקרב הטועמים מעץ החיים, ויוסיף בעיון בתורת החסידות בכלל ובתורת רבינו נשיאנו בפרט, אשר המה מזרזים ופועלים "אתי מר" "דא מלכא משיחא". -

שמעי' יהודא ליב מרינובסקי

א

דיוקים בלשון הכתוב

המאמר נפתח במספר דיוקים בפסוק "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור". במהלך המאמר יתבאר שכל אחד מחלקי הפסוק מורה על פרט נוסף בקשר שבין משה וה'אפתשטותא דמשה' שבכל דור לעם ישראל

וצריך להבין, הרי משה הוא השליח למסור לישראל את ציווי הקב"ה, ולמה נאמר 'ואתה תצוה'.

בנוסף לכך שהלשון "ואתה תצוה" אינה לשון רגילה בכתוב, יש לה גם משמעות שונה:

המילים "צו את בני ישראל" משמעותם היא שהקב"ה שולח את משה למסור לישראל את הציווי, וכאשר משה מצווה את ישראל – הרי גם הוא עצמו מקיים בכך את צווי ה'. לעומת זאת משמעות הלשון "ואתה תצוה" היא – שמשה עצמו הוא-הוא המצווה.

ועל כן קשה להבין את הלשון בפסוק זה, בו נאמר "ואתה תצוה את בני ישראל" – הרי המצות הן מצות ה' ולא ציוויים של משה.

גם בהמשך הפסוק ישנן כמה נקודות הדורשות ביאור:

גם צריך להבין מה שכתוב "ויקחו אליך", שיביאו השמן למשה³ ("אליך"), דלכאורה, כיון שהעלאת הנרות היתה על ידי אהרן – למה הוצרך להביא את השמן למשה.

יש להבין, מדוע צריך משה לקבל את השמן מבני ישראל בעת שהדלקת המנורה מוטלת על אהרן הכהן.

גם צריך להבין מה שכתוב "שמן גו' כתית

"ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, להעלות נר תמיד¹".

וידועים הדיוקים בזה², דבכל הציוויים שכתורה נאמר "צו את בני ישראל" וכיוצא בזה, וכאן נאמר "ואתה תצוה את בני ישראל".

בין הציוויים במלאכת המשכן, ישנו ציווי מיוחד להביא למשה שמן זית זך, שעל ידו ידליקו את נרות התמיד של מנורת המקדש.

במאמרי חסידות מצויין אשר לשון הכתוב כאן שונה משאר ציווי התורה שניתנו לישראל על ידי משה רבינו.

הדיוק הראשון הוא בשינוי הלשון בדברי ה' אל משה: בשאר מצות התורה נאמר 'דבר אל בני ישראל' או 'צו את בני ישראל' וכיוצא בזה, ואילו כאן נאמרה לשון מיוחדת – "ואתה תצוה".

על דיוק זה מוסיף כ"ק אדמו"ר:

ולהוסיף, דהדיוק מה שכתוב 'ואתה תצוה'

(1) ריש פרשתנו (תצוה).
(2) אה"ת פרשתנו (תצוה) ע' א'תקמא. ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ס"ג (סה"מ תרפ"ז ע' קיג. ה'תשי"א ע' 182).

הוא לא רק בהלשון, אלא גם בהתוכן, דלשון 'ואתה תצוה' משמע שמשה הוא המצווה.

(3) רמב"ן עה"פ.

למאור¹, דלכאורה הווי ליה למימר 'שמן גוי' להאיר.

בהדלקת המנורה אין לנו כל כוונה, לכאורה, ליצור מציאות של 'מאור', אלא כל הכוונה היא להאיר את המקדש, ואם כן מדוע נקט הכתוב לשון זו שאינה מלמדת על תכלית הדלקת המנורה, שהיא להאיר, אלא עוסקת במאור, מקורו של האור.

גם צריך להבין, דבפסוק שלאחרי זה² נאמר "מערב עד בוקר", וכאן נאמר "להעלות נר תמיד".

הכתוב מתאר את השמן כ"שמן זית זך כתית למאור", כלומר: השמן מיועד להדלקת המנורה, ועל ידי זה הוא ישמש כ"מאור", שעל ידו יואר ההיכל.

ולכאורה מתאים יותר לומר 'שמן זית זך כתית להאיר', וכך תהיה ברורה יותר הכוונה, שעלינו להדליק נרות כדי להאיר את ההיכל.

ויש להוסיף בזה:

הלשון 'מאור' מתייחסת לחפץ ממנו מופץ האור, ואילו הלשון 'להאיר' – מתייחסת אל האור.

שינוי נוסף בלשון הכתוב הוא, אשר בפסוק שלאחר מכן נאמר שעל נרות המנורה לדלוק "מערב עד בוקר" ואילו בפסוק זה נאמר "להעלות נר תמיד".

בנוסף לקושי שבפסוקים בדרך הפשט³, גם שינוי זה הוא משמעותי, שהרי מילת "תמיד" מורה על ענין תמידי ונצחי שאינו נתון לשינויים, ואילו הלשון "מערב עד בוקר" מתייחסת לחילוקי הזמנים, דבר המורה על התחלקות והגבלה, להיפך מענין הנצחיות והתמידיות.

המאור המפיק אור, למרות שענינו וטבעו הוא להאיר – אין זו כל מציאותו, והרי הוא דבר בפני עצמו, ורק שיש לו תכונה להפיץ אור, וכאשר אנו מדברים על המאור – הרי הוא דבר נפרד מהאור שיבוא ממנו אחר כך.

סיכום

- א. רבעה דיוקים בפסוק "ואתה תצוה":
א. הלשון "ואתה תצוה" אינה רגילה בכתוב. תוספת בדיוק זה: משמעות המילים "ואתה תצוה" היא שמההוא המצווה, וצריך להבין, הרי משה הוא שליח למסור את דברי ה'.
- ב. מדוע הביאו את השמן למשה ולא לאהרן שהעלה את הנרות.
- ג. למה נאמר "כתית למאור" ולא 'כתית להאיר'.
- ד. כלומר: המאור הוא ענין בפני עצמו, ואילו להאיר הוא מטרת הדלקת המנורה, ומדוע מדבר הפסוק על המאור ולא על האור.
- ה. בפסוק זה נאמר "נר תמיד", נצחיות, ואילו בפסוק הבא - 'מערב עד בוקר', מוגבל בגדרי הזמנים.

⁴ פרשתנו כז, כא.

¹ הנידון במפרשי המקרא עה"פ.

ב

משה מקשר את ישראל עם אור אין סוף

בסעיף זה מתחיל לתרץ את הדיק הראשון בפסוק, מהו "ואתה תצוה". ומבאר, שמשמעות הענין היא שמשה 'מצווה' ומקשר את ישראל עם הקב"ה

"ציווי" - צוותא וחיבור

ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר (במאמרו הידוע דיבור המתחיל וקבל היהודים⁵ שנאמר בפורים-קטן תרפ"ז⁶), דציווי ("תצוה") הוא צוותא וחיבור⁷. וזהו "ואתה תצוה את בני ישראל" – שמשה הוא מקשר ומחבר את בני ישראל עם אור אין סוף⁸.

מבואר בחסידות², אשר מלבד המשמעות הפשוטה בלשון 'מצווה', פקודה וציווי של הקב"ה, יש בה משמעות נוספת – לשון 'צוותא', שהמדות הן מקשרות ומחברות את ישראל, מקיימי המצות, עם הקב"ה.

על משקל זה מבאר כ"ק אדמו"ר הרי"צ במאמר, שגם "ואתה תצוה" – הציווי של משה רבינו לישראל – משמעותו התקשרות וחיבור. והיינו שבנוסף להתקשרות והחיבור של ישראל לקב"ה על ידי קיום המצות שלהם, הנה הציווי של משה רבנו מביא את ישראל לחיבור וקישור חדש לקב"ה.

והענין בזה:

כל יהודי בפני עצמו שייך לאווא"ס, ועל ידי קיום המצות היהודי מתקשר לאווא"ס ומתחבר אליו. לגבי בחינה זו – משה הוא רק השליח להעביר את דבר ה' ולמסור אליהם את המצות שיקשרו אותם לאלקות.

אך ישנו סוג אחר של קשר וחיבור, האופן בו משה רבינו מקושר לאווא"ס, שהוא אופן מיוחד ונעלה לאין ערוך, חיבור שנובע ממעלתו המיוחדת של משה, שלגבי מעלה זו הוא נעלה משאר ישראל לאין ערוך. וענין "ואתה תצוה" הוא שמשה מעלה את ישראל לאותה בחינה ואופן נעלה בו קשור הוא עצמו באווא"ס.

כעת מובן דיוק הלשון "ואתה תצוה" – שאכן מדובר כאן ב'ציווי' אחר, סוג קשר אחר לאלקות, המגיע רק מכוחו של משה, כדלקמן.

משה וישראל - ראש ורגלים

כתוצאה מפעולת משה רבינו לקשר ולחבר את ישראל עם אווא"ס נפעל ענין נוסף:

ועל ידי שמשה משפיע לישראל (שמקשר אותם עם אווא"ס) – על ידי זה נעשה יתרון והוספה במשה.

כאשר משה רבינו מצווה ומקשר את בני ישראל עם אווא"ס באופן בו הוא קשור ומחובר – על ידי זה מתוספת מעלה במשה רבינו עצמו.

בענין זה, שע"י ההשפעה לישראל נעשה יתרון במשה, יש להבחין בשני פרטים מחודשים:

א. משה רבינו, על אף מעלתו העצומה וההתקשרות הנעלית שלו לאווא"ס, שהיה ניתן

5 השייכות דהביאור בואתה תצוה גוי' לוקבל היהודים גוי' – ראה לקמן ס"ט ואילך.

6 נדפס ב"התמים" חוברת ז לה, ג [שלו, ג] ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך. ה'תשי"א ע' 180 וראו שם ס"ד.

7 כ"ה גם בתו"א פרשתנו פב, א (ע"פ ואתה תצוה). ובכ"מ. וראה בהנסמן לקמן ע' נט הערה 55.

8 כ"ה בסד"ה ואתה תצוה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רנו). ובכ"מ. ובד"ה זה תרפ"ז ס"ד בתחלתו (ועד"ו רסט"ו) "תקשר את בני ישראל ואינו מוסיף" עם אווא"ס". ויש לומר, דבהמאמר מפרש שמשה מקשר את בני ישראל עצמם, כדלקמן ס"א.

² ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג, מז, ב. ובכ"מ.

ישנה מעלה בכללות ישראל, ה'רגלים', והיא – שהם משפיעים במשה את בחינת "אנכי" (ענינה של בחינה זו והקשר שלה לענין הרגלים יתבאר לקמן).³

*

משל זה נותן הבנה בכללות ענין ההוספה שמוסיפים ישראל במשה:

מבואר בחסידות⁴, שכאשר האדם משפיע לחברו דבר שכל – מתוספת מעלה גם למשפיע, שדבר השכל נעשה אצלו ברור יותר והוא מקבל בו עומק חדש. באופן זה ההוספה שבמשפיע כלל אינה קשורה למציאותו של המקבל, אלא עצם ענין ההשפעה לזולת גורם תוספת למשפיע.

אך על פי המשל הנ"ל, שמשה וישראל הם בדוגמת הראש והרגל, מובן שכאן אין הדבר כן:

התוספת שמקבל הראש על ידי הרגל היא – מעלה של הרגל עצמה, דבר שישנו בה ואינו קיים בו. רק הרגל היא זו שיכולה ללכת ממקום למקום והראש מקבל ממנה את מעלת ההליכה.

כך גם בעת שמשה משפיע לישראל הרי הוא מקבל מעלה מיוחדת שישנה בישראל עצמם, ענין שאינו קיים במשה מצד עצמו, שהגילוי של בחינת 'אנכי' שייך דוקא לישראל, ומשה מקבל זאת מאתם, שלא כמו הרב המשפיע, שרק מגלה דבר הקיים אצלו באמצעות ההשפעה לתלמידו.

אך יחד עם זאת, כשם שמעלת הרגלים על הראש נובעת מכך ששניהם, הרגלים והראש, הינם חלק מאדם אחד, כך גם המעלה שמוסיפים ישראל למשה רבינו אינה באה אליו מדבר זולתו הרחוק ממנו, אלא היא קשורה לכך שמשה וישראל הם דבר אחד. וכפי שיתבאר לקמן⁵.

גם מידת ואופן ההשפעה נרמזת במשל, שכשם שהרגלים מוליכות את הראש למקום חדש שאין ביכולת הראש להגיע אליו לבדו, כך גם התוספת

לחשוב שהיא מעלה אין סופית והנעלית ביותר שיכולה להיות – יכול להתווסף בו עוד יתרון,

ב. מעלה זו מתוספת על ידי בני ישראל, למרות שהוא נעלה מהם לאין ערוך והם בבחינת מקבלים ממנו.

במאמר המוסגר מביא כ"ק אדמו"ר משל לדבר, שעל ידו יובן בעומק יותר היחס שבין משה לישראל:

[דמשה וישראל הם דוגמת ראש ורגל, כמו שכתוב "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב", דכל ישראל הם הרגלים דמשה, ומשה הוא הראש שלהם.

המפוסק בו מכוונים בני ישראל 'רגלי משה' אנו למדים שהיחס שבין ישראל למשה הוא בדוגמת היחס שבין הראש לרגלים.

ומבאר את משמעות המשל:

וכמו שבאדם הרגלים מוליכים את הראש למקום שהראש מצד עצמו אינו יכול להגיע לשם, כמו כן הוא במשה וישראל, שעל ידי ישראל (הרגלים דמשה) – מיתוסף עילוי במשה.

דזהו מה שכתוב "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב" – שעל ידי 'רגלי העם' נמשך הגילוי ד'אנכי' בקרבן של משה¹⁰].

הראש הוא האבר הנעלה ביותר בגוף, והוא נעלה לאין ערוך מהרגלים. ולמרות מעלתו הגדולה יש בו חסרון, שאין הוא יכול ללכת לבדו. זו מעלה שישנה ברגלים על פני הראש, שהן דוקא המוליכות את הראש.

וכך הוא בנמשל, אשר משה רבינו הוא ה'ראש' של ישראל והוא נעלה מהם לאין ערוך, אך בכל זאת

³ .000

⁴ בהמשך תרס"ו ובכ"מ.

⁵ .000

(9 בהעלותך יא, כא.

(10 ראה בכ"ז בד"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ה.

בפסוק, שהלשון 'ואתה תצוה' מורה על הקישור שפועל משה בישראל, והבאת השמן למשה דוקא מורה על תוספת האור – ששמן הוא דבר המפיק אור – שישראל פועלים במשה.

*

בנוסף לשאר הדיוקים שעדיין לא תורצו, עלינו להבין גם את כללות הענין:

אוא"ס כשמו כן הוא – בחינת אין-סוף שלמעלה מהתחלקות. ויש להבין איך יתכן שישנם כמה אופנים ודרגות בקשר לאוא"ס, ומהו שאנו אומרים שלמשה ישנו קשר מיוחד שאותו הוא משפיע לישראל, למרות שהם קשורים כבר לאוא"ס על ידי עבודתם בתורה ובמצות?

וכן יש להבין לאיך גיסא – מהי התוספת שיכולים ישראל לפעול במשה באם הוא קשור באופן נעלה כל כך באוא"ס?

שמוסיפים ישראל במשה אינה רק תוספת של פרט מסוים, אלא ענין חדש ומהותי, בבחינת 'הליכה'.

*

על פי האמור יתבארו כמה מהדיוקים בפסוק:

וזהו "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גוי", דעל ידי שמשה יצוה ויקשר את בני ישראל עם אור אין סוף – על ידי זה יביאו בני ישראל שמן זית למשה ("ויקחו אליך"), שיוסיפו תוספות אור במשה.

וכך יתפרש הפסוק:

"ואתה תצוה" – משה יקשר את ישראל עם אוא"ס, וכתוצאה מזה "ויקחו אליך שמן זית" – בני ישראל יוסיפו אור במשה. וכך מתורצים הדיוקים

סיכום

- א. ציווי הוא צוותא וחיבור, וזהו "ואתה תצווה" – שמשה מקשר את ישראל עם אוא"ס.
- ב. ע"י הקישור מתוספת מעלה במשה. והמשל לזה – ראש ורגלים, שהראש מקבל את מעלת ההליכה מהרגלים.
- ג. ביאור הדיוקים בתחילת הפסוק: "ואתה תצווה" – משה מקשר את ישראל לאוא"ס, ועל ידי זה "ויקחו אליך" – ישראל מוסיפים בו אור.

ג

רעיא מהימנא

כדי להבין את ענין ההתחברות וה'ציווי' שפועל משה בישראל כמדובר לעיל, מביא בסעיף זה ענין נוסף המובאר במאמר האדמו"ר הריי"צ, אשר משה רבינו משפיע את האמונה בישראל

מפרנס האמונה

ולבאר זה, מקדים בהמאמר¹¹ שמשו רבינו נקרא "רעיא מהימנא". דשני פירושים בזה: שהוא רועה נאמן של ישראל, ושהוא זן ומפרנס את ישראל בענין האמונה.

כדי לבאר מהי ההשפעה והקשר המיוחד לאלקות שפועל משה בבני ישראל, מבאר אדמו"ר הריי"צ במאמר, שהדבר יובן על פי התואר בו מכונה משה רבינו, "רעיא מהימנא".

בתואר זה ישנם ב' פירושים: א. הפירוש הפשוט ב'מהימנא' – נאמן, שמשו רבינו הוא רועה נאמן לישראל, ב. 'מהימנא' מלשון אמונה, ו'רעיא מהימנא' פירושו שמשו הוא 'רועה האמונה', שהוא זן ומפרנס את האמונה של ישראל.

ומבאר מדוע זקוקים ישראל לכך שמשו יפרנס את האמונה שלהם:

דהאמונה שישנה בישראל מצד עצמם, שישאל הם 'מאמינים בני מאמינים'¹², אפשר שתהיה בבחינת מקיף. וזה שמשו רועה ומפרנס את ישראל בענין האמונה הוא – שהאמונה תהיה בפנימיות.

בני ישראל נקראים "מאמינים בני מאמינים" מפני שהאמונה בה' היא דבר טבעי אצלם, והם מקבלים

את האמונה כירושה מהאבות⁶. ואם כן מדוע צריכים ישראל לפעולת משה שיפרנס אותם בענין האמונה?

ומבאר, שאותה אמונה טבעית יתכן שתשאר בבחינת 'מקיף' על האדם ולא תשפיע על מהותו הפנימית והתנהגותו, ומשה רבינו פועל שתשפיע האמונה בפנימיות.

זוהי הכוונה במה שמשו ז'ן' את האמונה, שפעלתו של משה היא לחבר ולקשר את האמונה עם מציאותו הפנימית של האדם, כשם שהמזון נכנס לפנימיותו של האדם ומתאחד אתו.

לקמן במאמר⁷ תתבאר משמעות הענין, מה הפירוש בכך שהאמונה מצד עצמה היא בבחינת מקיף⁸, ומהי השפעת האמונה בפנימיות.

וזוהו מה שכתוב בזהר¹³ "ההיא אמונה דלעילא יתזון ויתפרנס מניה על ידך (על ידי משה)", דזה שמשו זן ומפרנס את האמונה הוא – שממשיך אותה בפנימיות.

כך גם תתפרש לשון הזהר: "ההיא אמונה דלעילא" – אותה האמונה שכבר קיימת בנשמות ישראל, "יתזון ויתפרנס מניה על ידך" – משה ישפיע וימשיך

(13) ח"ג רכה, ב.

⁶ כמבואר בתניא פרקים יח-יט.

⁷ סעיף ה' ואילך.

⁸ וראה בעינינו מדוע אומר שאמונה זו 'אפשר' שתהיה בבחינת מקיף, כלומר שהדבר אינו מוכרח, אף שלכאורה בחינת האמונה שאותה מקבלים בירושה ענינה הוא שהיא בבחינת מקיף.

(11) סעיף ד.

(12) שבת צז, א.

בין פעולת משה לפועלת נשיאי ישראל בזמן הגלות.

*

הכתית מגלה את המאור

לאחר מכן ממשיך אדמו"ר הרי"צ לבאר את חלקו השני של הפסוק ואתה תצוה:

ולאחרי שמבאר בארוכה שמושה ואתפשטותא דיליה שבכל דרא מחזקים את האמונה דישאל, מבאר¹⁷ דיוק לשון הכתוב "שמן גו' כתית למאור" (למאור ולא להאיר), שבזמן הגלות, שכל אחד ואחד הוא נשבר ונדכא, "כתית", על ידי זה מגיעים למאור (ה'עצם') שממנו נמצא האור.

הכתוב מדייק לומר "כתית למאור" ולא 'כתית להאיר', כדי ללמדנו שישנו ענין מיוחד הנפעל על ידי קושי הגלות, שכאשר ישראל נמצאים במצב של כתית – הם מגיעים אל המאור, ומתגלה בהם עצם הנשמה, שהוא המאור – הנקודה ממנה נמשך האור.

יש להבין כיצד קשור ענין זה עם מהלך הביאור במאמר:

וצריך להבין השייכות דהפירוש ב"כתית למאור" להמבואר (בהמאמר) לפני זה שמושה [ואתפשטותא דיליה שבכל דרא] זן ומפרנס את האמונה שתהיה בפנימיות.

בפשטות, סדר הענינים במאמר הוא, שלאחר שמבאר את פעולתו של מרדכי היהודי על ישראל בזמן הגלות – מבאר את הענין שבזמן הגלות דוקא מתגלה עצם הנשמה.

אך כפי שהתבאר לעיל, במאמר נתבאר שגם פעולתו של מרדכי היא, בדוגמת פעולתו של משה – השפעת האמונה בפנימיות, ואם זהו גם ענינו של מרדכי – יש להבין איך מתאים כאן הענין שקושי הגלות עצמו, ללא קשר לכאורה לפעולתו של

(17) בד"ה הנ"ל תרפ"ז סט"ו.

ממנה מזון ופרנסה, היינו שישפיע אמונה זו בפנימיות.

*

על אף שבמאמר מודגש בעיקר הפירוש השני ב'רעיא מהימנא', שמושה זן ומפרנס את האמונה שתהיה בפנימיות, יש לומר ששני הפירושים במילת 'מהימנא' קשורים ושייכים זה לזה, וענינו של משה כ'רועה נאמן' של ישראל – מתבטא גם בהשפעת האמונה בפנימיות.

וממשיך ומבאר שענין השפעת האמונה בפנימיות הוא תפקידם של רועי ישראל שבכל דור:

וממשיך בהמאמר, דזה שמושה הוא רעיא מהימנא, הכוונה בזה היא גם ל'אתפשטותא דמושה' שבכל דור¹⁴, דראשי אלפי ישראל שבכל דור הם מחזקים את האמונה דישאל (שבדורם), שהאמונה שלהם תהיה בפנימיות.

ומביא דוגמא לדבר:

וכמו מרדכי¹⁵, שהיה ה'אתפשטותא דמושה' שבדורו, כמאמר רז"ל¹⁶ ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו", שגם בזמן גזירת המן, שלימוד התורה וקיום המצוות אז היה קשור עם מסירות נפש – הקהיל קהילות רבים לחזק את אמונתם של ישראל בהוי' ולעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות.

בזמן גזירת המן חיזק מרדכי היהודי את אמונתם של ישראל ובזכותו עמדו באמונתם במסירות נפש. זוהי דוגמא לכך שגם נשיאי ישראל שבכל דור עסקו בהשפעת האמונה לישראל בפנימיות.

בהמשך המאמר יתבאר שאמנם ישנו צד השווה בין פעולתו של משה רבנו לפעולתו של מרדכי, שחיזוק ישראל לעמוד במסירות נפש על אמונת ה' דומה להשפעת האמונה בפנימיות, אך עם זאת ישנו הבדל

(14) תקו"ז טס"ט (ק"ב, א. ק"ד, א).

(15) ראה בד"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ג וסט"ו.

(16) אסת"ר פ"ו, ב.

ה'אתפשטותא דמשה' שבדור, גורם לגילוי עצם הנשמה.

סיכום

- א.** ב' פירושים בתואר 'רעיא מהינמנא': א. רועה **נאמן**, ב. משפיע ומפרנס **אמונה** - ממשיך אמונה בפנימיות כמזון.
- ב.** כך גם ה'אתפשטותא דמשה' שבכל דור, וכמו מרדכי שהביא את ישראל למס"נ בזמן גזירת המן.
- ג.** בהמשך לזה במאמר אדמו"ר הריי"צ: פירוש "כתית למאור" הוא - שה'כתית' דהגלות מביא לגילוי המאור. וצריך להבין שייכות העינים. ואף שמרדכי היה בזמן הגלות - אך במאמר מבואר שגם מרדכי ענינו המשכת האמונה בפנימיות.

קבלת התורה בימי אחשורוש

כדי לבאר את הקשר שבין ב' חלקי הפסוק "ואתה תצוה" המבוארים במאמר אדמו"ר הריי"צ, א. השפעת משה לישראל בענין האמונה וב. גילוי עצם הנשמה על ידי ה'כתית' שבזמן הגלות, מוסיף בסעיף זה ענין שלישי המובא שם בתחילת המאמר

וקבל היהודים

במתן תורה היתה רק הקבלה, ובימי אחשורוש²² קיימו מה שקבלו²³].

הענין המבואר כאן הוא על-דרך⁹ מאמר רו"ל על הפסוק "קיימו וקבלו היהודים", שבימי אחשורוש הושלם הענין שהחל בעת מתן תורה, שבאותה העת בני ישראל "קיימו" את "מה שקבלו כבר" במתן תורה.

על ענין זה מקשה אדמו"ר הריי"צ במאמר שם:

ומדייק בהמאמר, שלכאורה הוא דבר פלא²⁴, דבמתן תורה היו ישראל בתכלית העילוי, והיה אז אצלם גילוי אלקות בדרגא הכי נעלית,

ומפרט את הקושי שבדבר:

[דנוסף לזה שגם קודם מתן תורה היו גילויים נעלים ביותר – הגילוי שהיה ביציאת מצרים, ובפרט בקריעת ים סוף – הנה הגילוי שהיה בשעת מתן תורה היה

והנה, הביאור בפסוק ואתה תצוה בא (בהמאמר) בהמשך להמבואר בתחלת המאמר, דפירוש "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות"¹⁸ הוא – שקבלו מה שהחלו בהזמן דמתן תורה¹⁹.

דבמתן תורה היתה ההתחלה ("החלו לעשות"), ובימי אחשורוש (בזמן גזירת המן) היתה הקבלה, "וקבל היהודים".

במאמרו מבאר אדמו"ר הריי"צ את הפירוש הפנימי בפסוק "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות", שבימי הפורים השלימו ישראל את קבלת התורה אותה החלו בעת מתן תורה בהר סיני.

ומביא מקור לדבר מדברי חז"ל על פסוק אחר במגילה:

[ועל דרך מאמר רו"ל²⁰ על הפסוק²¹ "קיימו וקבלו היהודים" – "קיימו מה שקבלו כבר", דזה שהקדימו נעשה לנשמע

(18) אסתר ט, כג.

(19) כ"ה גם ברד"ה וקבל היהודים בתו"א מג"א צו, ג. ובכ"מ – נסמנו ברד"ה וקבל היהודים ה'תשי"א (לקמן ע' נד הערה 4).

(20) שבת פח, א.

(21) אסתר ט, כז.

(22) מהמשך הענינים בהמאמר ובתו"א שבהערה הבאה (וראה גם תו"א שם צט, רע"א. ובכ"מ) משמע, דזה שקבלו בימי אחשורוש הוא בזמן הגזירה. ובפרש"י ד"ה בימי אחשורוש "מאהבת הנס שנעשה להם". ואולי יש לומר דשני ענינים בזה – ראה לקמן ס"ט.

(23) כ"ה גם בתו"א מג"א צח, א וקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא ע"ד "קיימו מה שקבלו" – אף שלכאורה הם שני ענינים שונים, ראה לקמן ע' נד הערה 4.

(24) הביאור בדיוק לשון זה – ראה ד"ה וקבל היהודים דפורים קטן ה'תשל"ח ס"א (לקמן ע' מד).

⁹ במדרש חז"ל בגמרא שם מדובר אודות מצב בני ישראל לאחר נס הפורים, כפי שמפרש רש"י שם שהקיום של ישראל היה "מאהבת הנס", ואילו דברי אדמו"ר הריי"צ הם אודות "זמן גזירת המן" (כמובא כאן בחצאי עיגול). בהמשך המאמר יתבאר שאלו שני שלבים וענינים בגילוי האמונה של ישראל (וראה הערת רבינו 22).

גילוי נעלה עוד יותר].

על אף שבזמן מתן תורה אמרו כל ישראל פה אחד "נעשה ונשמע" וקבלו עליהם את התורה ומצותיה – ה'קיום' והשלימות של קבלת התורה היו דוקא בימי הפורים.

ויש להבין: איך ניתן לומר שבימי אחשורוש היתה לבני ישראל מעלה גדולה יותר מזו שהיתה להם בעת יציאת מצרים ומתן תורה, עד שאנו אומרים שדוקא אז השלימו ישראל את קבלת התורה.

והרי הריחוק שבין זמן מתן תורה לימי אחשורוש הוא ריחוק עצום, שבזמן מתן תורה היו ישראל בתכלית העילוי ובימי אחשורוש היו ישראל בתכלית הירידה.

הריחוק מתבטא בשתי נקודות: הגילוי האלקי המאיר בעולם בזמנים אלו, ומצבם הרוחני של ישראל.

זמן מתן תורה היה נעלה ביותר בשתי בחינות אלו, שבזמן יציאת מצרים, וביתר שאת בזמן מתן תורה, האיר לישאל אור אלקי נעלה ביותר, "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים". הגילוי הזה רומם את בני ישראל למדרגה גבוהה ביותר, וגם עבודת ה' שלהם היתה בתכלית העילוי.

לעומת זאת בימי אחשורוש:

ובימי אחשורוש היו ישראל בתכלית הירידה, דנוסף להעולם וההסתר שבכל גלות [דכל גלות הוא בדוגמת גלות מצרים]²⁵, וכמו שבגלות מצרים כתיב²⁶ "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", על דרך זה הוא בכל גלות, שישנם כמה נסיונות בקיום התורה והמצות]. הנה אז (בזמן גזירת המן) היה ההעלם וההסתר עוד יותר.

לעומת העילוי הגדול שבזמן מתן תורה בענין הגילוי האלקי הנעלה ומצבם הרוחני של ישראל הבא כתוצאה מכך – בזמן גזירת המן היו ישראל במדרגה נמוכה ביותר, הן מצד הגילוי האלקי בעולם, שהיה אז העלם והסתר יוצא דופן וגזירת כליון על כל ישראל – ענין שלא מצינו דוגמתו בכל הגלויות – והן מצד מעמדם ומצבם של ישראל, שכפי שנאמר בגלות מצרים אשר מצד קושי הגלות "לא שמעו אל משה", הנה מובן שכאשר ההעלם וההסתר גדולים יותר – גם המצב הרוחני של ישראל והנסיגות שלהם בקיום התורה והמצות הם בדרגה נמוכה יותר.

ועל פי זה יש להבין:

ואף על פי כן, בזמן מתן תורה, כשהיו ישראל בתכלית העילוי, היתה רק ההתחלה ("החלו לעשות"), ובזמן גזירת המן, כשהיו בתכלית השפלות, אז דוקא קבלו מה שהחלו במתן תורה.

על פי האמור יש להבין, איך יתכן שדוקא בזמן שהיו ישראל, לכאורה, בתכלית השפלות, אז דוקא יושלם הענין שהחל בעת מתן תורה.

הקושי בזה היא לשני הצדדים: מה הוא החסרון במצבם הנעלה של ישראל בעת מתן תורה שיש צורך להשלימו, ואיך דוקא זמן נחות כל כך כימי גזירת המן יכול להשלים את אותו החסרון.

קיום התורה במסירות נפש

ומתוך אדמו"ר הרי"צ ומבאר את המעלה המיוחדת שהיתה לישראל בימי אחשורוש:

ומבאר בזה, דבזמן הגזירה, היה קיום התורה ומצות שלהם במסירות נפש.

נקודת הביאור היא, שלמרות המעלה הנפלאה שהיתה לישראל במתן תורה, הנה בימי אחשורוש הגיעו ישראל למעלה חדשה – בחינת מסירות נפש

(25) ראה ב"ר פט"ז. ה' כל המלכויות נקראו על שם מצרים על שם שהם מצירות לישראל".

(26) וארא ו, ט.

ג. בחינה שלישית והעליונה יותר במס"נ – הקהלת קהילות עבור חזיון היהדות. מס"נ עבור ענין כזה שאינו חלק מציווי מפורש של הקב"ה, אלא ענין שיהודים קבלו על עצמם כדי לחזק עוד יותר את התקשרותם לקב"ה – זוהי ההתגלות הגבוהה ביותר של המסירות נפש.

והענין בזה:

כל עוד המסירות נפש נובעת מצד ציווי ה' – הרי ההתגלות הנפשית של האדם בענין המס"נ עדיין לא קשורה למציאותו הפרטית, ולגביו עצמו הרי זה מעין 'הכרח', שמצד נפשו 'אינו יכול' לעשות דבר נגד ציווי ה'¹⁰.

אך כאשר האדם מוסר נפשו עבור ענין שלא נצטווה עליו – כאן מתגלית התקשרות הנשמה באופן חזק יותר, שכעת ניכר שהתקשרות הנשמה באלקות מחוברת עם מציאות האדם והוא עצמו בוחר למסור נפשו.

לקמן יתבאר, שככל שהמסירות נפש גלויה יותר ומשפיעה יותר על חלקים נוספים בנפשו ומציאותו של האדם – מורה הדבר על גילוי מקור עמוק ונעלה יותר של המסירות נפש בעצם הנשמה.

*

למרות המעלה הנפלאה של מסירות הנפש להקחיל קהילות – בגוף המאמר מזכיר דוקא את המס"נ על קיום המצות, ואילו שאר המעלות מובאות בחצאי ריבוע. ויש לומר שהטעם לכך הוא מאחר ובנוגע לענינו – שלמות ענין קבלת התורה – נוגע יותר ענין קיום התורה ומצות במסירות נפש.

ומסיים:

והתעוררות המסירות נפש שלהם היתה על ידי מרדכי היהודי, משה שבדורו.

על קיום התורה והמצות, שרק היא יש בכוחה להביא לקבלת התורה'.

ומבאר את המיוחד שבמסירות נפש באותה העת, שכמה דרגות יש בה:

[דנוסף לזה שהיה להם מסירות נפש שלא לכפור ח"ו [כמבואר בתורה אור²⁷, שבאם היו ממירים דתם לא היו עושים להם כלום, כי הגזירה היתה רק על היהודים, ואף על פי כן לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ ח"ו], היה להם מסירות נפש גם על קיום התורה ומצות²⁸, ועד שהקהילו קהילות ברבים ללמוד תורה במסירות נפש²⁹].

בימי הגזירה התגלתה אצל בני ישראל מסירות נפש גדולה כל כך, אשר לא זו בלבד שלא המירו את דתם כדי להנצל מן הגזירה, אלא אדרבה, מסרו את נפשם על קיום המצות, ויתרה מזו – הקהילו קהילות כדי לחזק את הכלל בקיום המצות.

ומדייק במאמר (ובהערות) שאלו ג' מדריגות במס"נ, שהן ג' מדריגות בגילוי הנשמה:

א. הבחינה הראשונה במס"נ היא – שלא לכפור בה' ח"ו. מסירות נפש זו קיימת בטבעו של כל אחד מישראל, אפילו ה'קל שבקלים', שכל יהודי מוכן למסור את נפשו שלא לכפור בה', וע"כ התגלותה של מסירות נפש כזו אינו חידוש גדול כל כך.

ב. הבחינה השנייה – מסירות נפש על קיום המצות. וכוונתו היא לכל המצות, לא רק לאלו שנצטוונו עליהם ב"הרג ועל יעבור'. ואם כן זוהי התגלות נפשית עמוקה יותר, שלא בכל אחד מתגלית מס"נ על כל מצווה, ובפרט שכלל לא נצטוונו על כך.

אך למרות זאת – עדיין מדובר על מס"נ עבור קיום מצות ה'.

(27) מג"א צא. ב. צז. א. צט. ב. וראה גם במקומות שנסמנו לקמן ריש ע' נה הערה 12.

(28) שזהו חידוש גדול יותר, כי בנוגע לאמונה, גם קל שבקלים מוסר נפשו (תניא פי"ח. ובכ"מ).

(29) שזהו חידוש גדול עוד יותר, כמובן בפשטות.

¹⁰ ע"ד המבואר באגה"ק (סי' כא) אודות נסיון העקידה של אברהם אבינו, שעצם הניסיון אינו נחשב לחידוש גדול כל כך מאחר ונצטווה על כך מפי הקב"ה עצמו.

מבואר בחסידות שדוקא מפני היותו מנהג בלבד – יש בו מעלה אפילו על פני מצות דאורייתא, אשר יש הטועים לחשוב שמטעם זה ראוי לדחות מצות אחרות והלכות של תורה מפני מנהג זה, ועל כך העיר כ"ק אדמו"ר שיש להבין שכאשר מבארים מעלה מסוימת בענין אחד – אין לבטל מחמתה את המעלות של הענין הגבוה ממנו.

*

ע"פ האמור, אשר במאמר האדמו"ר הרי"צ לפני ביאור ענין ה'רעיא מהימנא' וה'כתית למאור' מבואר ענין קבלת התורה בימי אחשוורוש, ניתן לבאר, לכאורה, את מהלך הענינים במאמר:

ולכאורה יש לומר, שהפירוש ב"כתית למאור", שעל ידי כתית (נשבר ונדכא) מגיעים להמאור, הוא ביאור על זה שבזמן הגזירה דוקא באו למסירות נפש באופן נעלה ביותר³⁰.

ניתן לומר שהענין ה"כתית למאור" – שעל ידי צער הגלות מתגלה עצם הנשמה – בא במאמר כהמשך לביאור ענין קודם, קבלת התורה בימי אחשוורוש:

דהנה, ענין זה שבעת גזירת המן דוקא התגלתה בישראל מסירות נפש עמוקה ביותר, דורש ביאור: איך יתכן שדוקא בזמן נמוך כל כך התגלתה בחינה עמוקה כזו?

כדי לבאר זאת מוסיף במאמר את ענין ה"כתית למאור", שעל ידו יובן מדוע ענין המס"נ מתגלה בישראל דוקא בזמן הגלות:

כי מסירות נפש היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מגילוי, 'מאור' (שממנו נמצא האור), ועל ידי שהיו אז במצב דכתיית (נשבר ונדכא) – נתגלה עצם הנשמה, מאור.

גילוי המס"נ הבאה מעצם הנשמה יתכן רק בזמן הגלות, מאחר ובכל זמן אחר לא ניתן לגלות את

כפי שהתבאר לעיל, חזוק האמונה של בני ישראל בכל דור היא ע"י נשיאי ישראל שבדורם, ובדורו של מרדכי התבטא ענין השפעת האמונה בפנימיות בהתעוררות למסירות נפש.

על פי האמור מובן מדוע דוקא בימי אחשוורוש השלימו ישראל את קבלת התורה:

וזהו "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות", דבמתן תורה היתה רק ההתחלה, ובזמן גזירת המן היתה הקבלה, כי על ידי שהיה להם אז מסירות נפש בפועל על תורה ומצות – נתעלו (בענין זה) למדריגה נעלית יותר מכמו שהיו בזמן מתן תורה, ולכן אז דוקא היתה הקבלה, "וקבל היהודים".

וזהו המעלה של זמן גזירת המן על פני זמן מ"ת, שבימי הגזירה התגלתה אצל ישראל התקשרות עצמית ועמוקה יותר לאלקות, שהתבטאה בענין המס"נ על קיום המצות.

ועל אף שגם בעת מתן תורה קבלו ישראל על עצמם את התורה עד כדי מסירות נפש, שהסכימו למסור נפשם באם ידרשו לכך, אך לענין קבלת התורה בשלימות נדרשה מסירות נפש בפועל ממש¹¹.

*

ראוי לציין אשר בעת שמבאר במאמר את מעלת זמן הגזירה על זמן מ"ת בענין המס"נ, מוסיף בחצאי עיגול שהעילוי של ישראל היה רק "בענין זה". כלומר – אל לנו לטעות ולהפחית ממעלת מתן תורה, זמן שבו בבחינות רבות היו ישראל במצב הנעלה ביותר, ורק שלגבי הנושא המדובר כאן ישנה מעלה דוקא לזמן שבכללות הוא נחות יותר.

הדבר דומה לביאורו של כ"ק אדמו"ר במקום אחר¹² אודות מנהג ה'הקפות' שבשמחת תורה, עליו

¹¹ עוד במעלת המס"נ בפועל ממש דוקא, ראה סה"מ מלוקט אב עמ' קצא, וש"נ.

¹² 000.

*

לסיכומם של דברים עולה, שבמאמרו של האדמו"ר הרי"צ נתבאר ג' ענינים:

א. המשכת האמונה בפנימיות: הביאור בחלקו הראשון של הפסוק "ואתה תצוה", שמשנה ואתפשטותא דמשה הם ה'רעיא מהימנא' הממשיכים לישראל את האמונה בפנימיות,

ב. כתית למאור: על ידי הגזירות וקושי הגלות מגיעים ישראל לגילוי עצם הנשמה בענין המסירות נפש,

ג. וקבל היהודים: ענין קבלת התורה בימי אחשוורוש בכה התגלות המסירות נפש. בענין זה יתוסף עוד ביאור לקמן, שיש בו תוספת על התגלות המסירות נפש בכלל.

במהלך המאמר יתבאר גם איך שג' ענינים אלו שייכים זה לזה והם ג' ענינים בפעולתו של משה והשפעתו לישראל:

א. משה מפרנס האמונה בפנימיות, ב. ענין זה מגיע לידי ביטוי בעת קושי הגלות, ה"כתית", ומביא לידי מסירות נפש, ג. ביטוי עמוק ונעלה יותר, המתגלה בלא קשר לקשיים והגזירות שבזמן הגלות.

עצם הנשמה, שהיא "מאור" שלמעלה מגילוי. רק השבירה וה"כתית" הנפעלים בגלות יש בכוחם גלות את עומק הנשמה שצד עצמו הוא למעלה מגילוי.

וזוהי שייכות הענינים במאמר, שאכן לענין ה"כתית למאור" אין קשר להשפעת האמונה בפנימיות על ידי משה ואתפשטותא דמשה, אלא הוא בא כביאור לכך שבזמן גזירת המן דוקא הגיעו ישראל למעלת המסירות נפש.

אך לאמתו של דבר אי אפשר לבאר כך:

אבל מהמשך וסדר הענינים בהמאמר, שהפירוש בכתית למאור בא לאחרי הענין דרעיא מהימנא, משמע, דענין כתית למאור שייך גם לזה שמשנה זן ומפרנס את האמונה שתהיה בפנימיות.

למעשה אי אפשר לפרש כך ולומר שאין קשר בין הדברים ובמאמר מבוארים שני נושאים נפרדים, שהרי ענין הכתית והמס'נ שבעת הגלות לא נתבאר במאמר בסמיכות לענין 'קבל היהודים', אלא לאחר הביאור בענין 'רעיא מהימנא', ועל כן מוכרחים לומר שענין גילוי עצם הנשמה בזמן הגלות קשור לא רק לענין המס'נ של ימי אחשוורוש אלא גם לענינו של משה כרעיא מהימנא, והמס'נ קשורה לאמונה ולהמשכתה בפנימיות.

סיכום

- א. ב' פירושים בתואר 'רעיא מהימנא': א. רועה **נאמן**, ב. משפיע ומפרנס **אמונה** - ממשיך אמונה בפנימיות כמזון.
 ב. כן גם ה'אתפשטותא דמשה' שבכל דור, ולדוגמא - מרדכי שהביא את ישראל למס'נ בזמן גזירת המן.
 ג. בהמשך לזה: פירוש "כתית למאור" הוא - ה'כתית' שבגלות מביא לגילוי המאור. וצריך להבין שייכות הענינים. ואף שמרדכי היה בזמן הגלות - אך מהסדר במאמר מובן שגם ענינו של מרדכי הוא המשכת האמונה בפנימיות.

ה

שני טעמים לאמונה

כדי לבאר את הקשר שבין ג' הענינים שנמנו לעיל: א. המשכת האמונה בפנימיות, ב. ה'כיתית' שבזמן הגלות מביא לגילוי ה'מאור', ג. ה'קבלה' המיוחדת של התורה והמצות בימי הפורים, שב במאמר לעסוק בשאלה מדוע צריכים ישראל לסיוע ממשה בענין האמונה, והרי ישראל הם מאמינים בני מאמינים. לצורך זה מעמיק בשורש ענין האמונה

וכדוגמת כח הראיה שבאדם, שישנו הבדל בין דבר המושג בשכל או הנרגש במדות, שהקשר אליו הוא על ידי פעולה וחידוש – שחושב ומתבונן בדבר ופועל על עצמו להבין או להרגיש אותו – לבין דבר הנראה לעינים, המתקבל בפשיטות ובלי צורך בפעולה כל שהיא. כך הנשמה שלמעלה קשורה לאלקות בדרך 'ראיה' ש'למעלה מהשכל'.

ומצד הקשר הנעלה הוזה לאלקות שלמעלה מהשכל, הנה גם כשהנשמה ירדה והתלבשה בגוף, מצב בו אין לנשמה פשיטות באלקות – הנה הקשר והשייכות של הנשמה לאלקות באים לידי ביטוי בענין האמונה.

*

ענין זה דורש ביאור, מהו הקשר בין הראיה להאמונה, עד שנאמר שעל ידי שהנשמה שלמעלה רואה אלקות – לכן קיים כח האמונה בנשמה שלמעלה.

ויש להוסיף, שלכאורה הראיה והאמונה הם שני הפכים: כח האמונה הוא היכולת לקבל ולהסכים לדבר שאינו מוחשי ואינו גלוי לעין, לעומת זאת הראיה היא ההיפך הגמור – האדם רואה את הדבר מול עיניו בצורה המוחשית ביותר ואינו יכול להתכחש לדבר הנראה.

ועל כן עלינו להבין איך העובדה שהנשמה שלמעלה 'רואה' ומקושרת לאלקות בצורה מוחשית מולידה אמונה בנשמה שלמעלה?

הנשמה שלמעלה רואה אלקות

ויש לבאר זה על פי הידוע³¹ דזה שישאל מאמינים באלקות באמונה פשוטה ואין צריכים ראיות על זה, הוא מצד שני טעמים:

הטעם הראשון:

לפי ש'מזליהו חזי'³² – דהנשמה שלמעלה רואה אלקות (ראיה שלמעלה משכל), וזה פועל בהנשמה שבגוף האמונה באלקות.

הסיבה שיש לכל יהודי אמונה ב'נשמה שלמעלה', בנשמה כפי שהיא מלובשת בגוף, הוא מפני שהנשמה שלמעלה, ה'מזל'³³, רואה אלקות.

כלומר:

הנשמה שלמעלה קרובה ושייכת לאלקות ברמה כזו שהאלקות מתקבלת אצלה כדבר פשוט וברור כמו דבר הנראה לעינים. לכן נאמר עליה שהיא 'רואה', ולא רק מרגישה או משיגה אלקות.

³¹ ראה המשך תער"ב ח"א פס"א (ע' קיד). וראה גם המשך הנ"ל ח"ב ע' א' קפב "האמונה כ' משום דמזלי' חזי, דהנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה כו', וכן ענין האמונה שמצד עצם הנשמה".
³² לשון הגמרא – מגילה ג, א.

³³ למשמעות התואר והמושג "מזל הנשמה" ראה לקו"ת במדבר טז, א: "והיינו הנשמה שלמעלה שאינה מלובשת בגוף כי לא כל הנשמה מלובשת רק הארה והתפשטות ממנה וכל עצמיות הנשמה חופפת עליו מלמעלה והוא נקרא בשם מזל שממנה ניזל השפעה להתפשטות הנשמה המלובשת בגוף". וכן בכ"מ.

באותו האופן. ההבדלים שבין מציאות גשמית אחת לאחרת מתחילים בתכונות של הדבר, ואת התכונות האדם ישיג על ידי שיתבונן בשכלו, אך בשלב הראיה – המציאות של הרואה והנראה היא באותו התוקף.

זוהי הסיבה לוודאות וההתאמת המוחלטים של הדבר הנראה לעיניים, שגם אם יהיה זה דבר שאינו מובן, ויקשו עליו ריבוי קושיות – האדם יהיה בטוח בדבר שראה בעיניו באופן ש'למעלה מהשכל':

מאחר והאדם תופס את הדבר הנראה על ידי ה'צד השווה' שישנו בינו לבין הדבר, לכן כשם שאי אפשר לסתור את המציאות של הרואה – כך אי אפשר לסתור את מציאותו של הנראה, מפני שהוא אוהז בו בנקודה בה שניהם קיימים באותו התוקף.

לשם המחשה: אם נאמר לאדם שראה דבר מה שהוא ראה דבר שאינו קיים ואינו נכון – יענה שאם כן גם **מציאותו שלו** אינה נכונה ואינה קיימת.

בשונה מדבר המושג בשכל, שאותו האדם אינו תופס מתוך המציאות שלו עצמו אלא על ידי כח-מומצע, שבאמצעות השכל ביכולתו להשיג גם ענינים שונים ונבדלים ממנו. לכן ישנה אפשרות לפרוץ מסקנה שכלית ולהבין סברה הפוכה – מאחר והחיבור בין האדם לסברא אינו בא בדרך 'פשיטות' מתוך המציאות, אלא חיבור של דבר נוסף בדרך 'התחדשות'.

בנקודה זו דומה כח הראיה לחוש המישוש, כשם שדבר שהאדם מישש ואחז בו בידיו אין אפשרות להפריך את קיומו, מאחר והקיום הגשמי של הדבר הורגש בגופו הגשמי של האדם, כך הראיה של דבר 'במוחש' מתקשרת עם מציאותו של האדם¹⁴.

זהו הביאור כיצד הראיה מביאה לאמונה:

¹⁴ אך יש להבהיר, שיחד עם זאת ישנו צד נוסף לדבר: כשם שבראיה הגשמית האדם רואה רק את המציאות הגשמית, ורק בה הוא תופס בדרך פשיטות, הנה כן בנשמה שלמעלה, שהקשר שלה לאלקות באופן ששניהם קיימים 'באותו האופן' כביכול, הוא רק באותה הבחינה באלקות עליה אפשר להחיל את התואר 'מציאות'. וראה בעיניכם.

הראיה והאמונה - קשר שלמעלה מהשכל

ונקודת הענין היא, שישנו צד השווה בין הראיה לאמונה, שהתוכן של שניהם הוא – התקשרות עם הדבר באופן שלמעלה מהשכל. אותה ההתקשרות של הנשמה לאלקות באופן שלמעלה מהשכל מתבטאת למעלה בענין הראיה, ובהתלבשות הנשמה בגוף – בענין האמונה.

כדי להבין זאת עלינו להעמיק בגדר ענין הראיה. בכדי שהאדם יוכל להשיג ולהכיר במציאות של דבר אחר שמתוך מציאות שלו עצמו – צריך להיות ערך כל שהוא בין האדם לבין אותו הדבר. ענין זה נכון גם כאשר האדם רוצה להשיג ולתפוס דבר מה בכח השכל, שביכולתו להבין רק מה שבערכו ואינו יכול להבין דבר שלמעלה מערך שכלו.

אך בכדי 'לתפוס' דבר בכח הראיה – נדרש קשר ו'ערך' קרוב הרבה יותר. האדם יכול להבין ולהשיג בשכלו גם דברים רוחניים ונעלים, וה'ערך' שנדרש בכדי להבין דבר – הוא רק שיהיה זה דבר השייך להבנה שכלית, ואין צורך בקרבה ממשית בין האדם לדבר השכל. בראיה לעומת זאת, בכדי לראות דבר – צריך הוא להיות ממש קרוב אל הרואה.

ואם כן מובן, שכאשר אנו אומרים שהנשמה שלמעלה רואה אלקות הכוונה היא שישנה קרבה ו'ערך' כביכול בין הנשמה לאלקות.

לקבל את האלקות כדבר מוחשי

יתירה מזו:

היכולת לתפוס דבר על ידי הראיה מורה לא רק על 'ערך' כל-שהוא בין הרואה לדבר הנראה, אלא הדבר מוכיח שיש ביניהם ממש 'צד-השווה', שניהם קיימים באותו האופן ולשניהם ישנו אותו 'סוג' של **מציאות**.

דהנה הסיבה שהדבר הנראה מתקבל אצל האדם הרואה אותו בפשיטות, ללא כל מחשבה והתעסקות, היא מפני שהראיה תופסת את המציאות הגשמית של הדבר, ובענין המציאות הגשמית – האדם הרואה והדבר הנראה קיימים

הנשמה לאלקות כפי שהיא כאן למטה, ואינו המשכה מיוחדת הנמשכת לאדם בעקבות גילוי נעלה המתקבל רק על ידי הנשמה שלמעלה.

*

עצם הנשמה מקושרת באלקות

הטעם השני לאמונה הטבעית של ישראל:

ועוד ביאור, דשורש האמונה הוא מעצם הנשמה (שלמעלה ממזליה חזי).

הבחינה הראשונה באמונה קשורה לכח מסוים מכוחות הנשמה, כח הראיה הרוחני, ואילו הבחינה השניה היא – האמונה הבאה מעצם הנשמה ממש.

ומבאר את היתרון שבאמונה זו:

דזה שעצם הנשמה מקושרת באלקות היא התקשרות עצמית (שאניה תלויה בסיבה, גם לא בענין הראיה שלמעלה משכל).

ההתקשרות של הנשמה לאלקות היא 'התקשרות עצמית', היינו שהיא והאלקות הרי הם 'דבר אחד' כביכול.

התקשרות זו אינה נרגשת באמונה הבאה מראית הנשמה, שבאמונה זו נרגש שהנשמה קשורה לאלקות מצד סיבה – מפני שהנשמה רואה אלקות. ואילו 'התקשרות עצמית' ענינה הוא בדומה לקשר של האדם אל עצמו, שאינו תלוי בשום סיבה חיצונית.

ליתר ביאור:

נתבאר לעיל שענין הראיה מורה על קשר עמוק של הנשמה לאלקות, שיש לנשמה קרבה גדולה לאלקות עד שהאלקות נרגשת במוחש ממש, כדבר הנראה לעינים.

אמנם, החסרון שבראיה זו יובן ממשל הראיה עצמו:

למרות הוודאות וההתאמתות שיש לאדם בדבר הנראה – עדיין נשאר האדם נפרד מהדבר אותו הוא

'ראיית אלקות' מסמלת על קשר פנימי ועמוק לאלקות, שכאשר הקשר הזה נמצא באופן גלוי – בנשמה שלמעלה – הנשמה מקבלת את האלקות כדבר מוחשי ממש. אותו הקשר קיים גם בנשמה שלמטה, ולכן, על אף שהיא נמצאת תחת הגבלות הגוף ומעלת ה'ראיה' אינה יכולה להתגלות בה – הנה גם אז הקשר הזה משפיע ומביא את כח האמונה שלמעלה מהשכל.

במילים אחרות:

הנשמה קשורה לאלקות באופן כזה בו ישנו 'ערך' ושייכות כביכול בין מציאות הנשמה ומציאות האלקות. כאשר הקשר הזה גלוי – הרי שהנשמה מקבלת את האלקות כדבר הנראה לעינים, ובאם הקשר הזה יהיה בהעלם – עדיין ישאר בנשמה הכח לקבל את מציאות האלקות ללא קושיות ובאופן שלמעלה מהשכל בצורה של 'אמונה', מפני שהיא קשורה לאלקות בכל מציאותה¹⁵.

*

יש להעיר, שעל פי האמור מובן שענין 'מזליהו חזי' המבואר כאן שונה מעט מהענין המבואר בכמה מקומות¹⁶ שהנשמה שלמעלה שומעות את ה'כרוזים העליונים' הקוראים לבני ישראל לשוב בתשובה, ושמיעת הנשמה שלמעלה מעוררת גם את הנשמה שלמטה.

ההבדל בין הענינים הוא, שבאותם המקומות מדובר אודות התעוררות חד-פעמית, שהאדם מתעורר על ידי גילוי נעלה שאכן לא שייך לנשמה שלמטה, והיא מתעוררת רק על ידי המשכה מיוחדת מן הנשמה שלמעלה.

לעומת זאת בנידון דידן מדובר על מצב קבוע של הנשמה, שיש לנשמה שלמטה כח האמונה. הכח הזה, כפי שנתבאר, הוא ביטוי של הקשר של

¹⁵ המקור לקשר הזה של הנשמה באלקות הוא בעצם הנשמה, אך כפי שיתבאר לקמן אין זה הקשר של עצם הנשמה כפי שהוא, אלא רק כפי שהוא מתגלה בבחינת ה'ראיה'. וראה בעינינו.

¹⁶ לקו"ת שם. ובכ"מ.

למציאות הבן הנפרדת הזו – שיהיה קשור לאביו בקשר חזק כזה.

וזאת למרות שבכמה מקומות מכונה הקשר בין הבן והאב 'קשר עצמי', כי ביחס לענינים שכליים ומוגבלים מכונה הדבר 'עצמי', אך באמת הענין, לגבי העצם ממש, הקשר הזה הינו 'דבר נוסף' על מציאות הבן לכשעצמה.

מדוגמאות אלו ניתן להבין בנוגע לענינו, האמונה הבאה מראית הנשמה:

העובדה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות אינו ענין חיצוני בנשמה, שהרי כאמור, הדבר מורה על קשר נעלה לאלקות, אך בעומק וגדר הענין, הנה התוכן של התקשרות הנשמה לאלקות באופן זה הוא – היכולת 'לקבל' ולהתחבר לאלקות למרות שאינם דבר אחד ממש.

אך האמונה העצמית, הבאה מההתקשרות העצמית של הנשמה באלקות – בה נרגש שמציאות הנשמה היא 'דבר אחד ממש' עם מציאות האלקות, ולא רק שהנשמה מחוברת לאלקות מצד טבע ותכונות נעלות.

לקמן יתבאר הענין יותר על פי הבדלים נוספים בין שני הבחינות.

*

מקיף ופנימי

ומביא במאמר הבדל בין ב' בחינות האמונה, שבו מתבטא החילוק ביניהם:

ויש לומר, דמהחילוקים שבין שני הביאורים (הענינים) הוא, דהאמונה בהנשמה המלוכשת בגוף הבאה מראית הנשמה שלמעלה היא בבחינת מקיף.

האמונה הבאה מראית הנשמה משפיעה על האדם בדרך 'מקיף'. הפירוש הפשוט במושג 'מקיף' הוא – דבר נוסף על מציאותו. כאשר נאמר שהאדם קבל

רואה, והוא לא מקבל את מציאות הדבר הנראה כמציאות שלו עצמו, ורק שהראיה היא הוודאות הגדולה ביותר שיכולה להיות לאדם במציאותו של דבר אחר, דבר הקיים בפני עצמו בתור זולת.

כך גם ברוחניות הענינים, הנה למרות שהנשמה שלמעלה רואה אלקות – הרי זה באופן שהנשמה והאלקות הם, כביכול, ב' ענינים שונים.

'טבעי' אך לא 'עצמי'

ויש להביא משל לדבר, להבנת הענין בעומק יותר: מבואר בחסידות בנוגע לאור הנמשך מן המאור, שגם לאחר שנמשך והתפשט מן המאור – הוא נצב תמיד בתנועה של דביקות במקורו והוא שואף תמיד להכלל במאור.

דביקות זו של האור במאור היא טבעו של האור, והיא אינה באה מצד טעם וסיבה, אלא היא רוצה להכלל במאור באופן שלמעלה מטעם ודעת.

ולמרות זאת, לא ניתן לומר על האור שהוא מן המאור שהוא ב'התקשרות עצמית' למאור ושמציאותו היא מציאות מקורו. והטעם לכך, מפני שהדביקות של האור במאור היא ענינו של האור, ותכונה זו מתייחסת אליו, שהוא יש לו טבע ותכונה להדבק במקורו. ועל אף שתנועה זו היא באופן מופשט ובלתי מוגבל – הדבר מתייחס למציאות האור כאור ולטבעו הפרטי, ואי אפשר לומר ש'ענינו' של האור הוא המאור.

כמוכן, דביקות האור במאור אינה באה מחמת 'סיבה חיצונית', שהרי היא דביקות אמיתית שנרגשת בה מעלת המאור, אך בסופו של דבר הרי האור הוא 'דבר אחר' שטבעו להיות דבוק.

דוגמא נוספת לדבר היא מהמבואר אודות הקשר הפנימי שישנו בין בן לאביו, שהבן קשור לאביו בקשר חזק מאד עד שמוכן למסור נפשו עבורו, ומ'מ' מבואר¹⁷ שהבן והאב הם ב' אנשים נפרדים וב' מציאויות נפרדות, ורק שישנה תכונה וטבע

¹⁷ המשך תרס"ו ובכ"מ.

מקיפה ומרוממת מהנשמה, שהאדם מאמין ומתחבר לענין שלמעלה ממציאותו.

על פי האמור יובן הצורך באמונה העצמית:

ובכדי שהאמונה (בהנשמה המלוכשת בגוף) תהיה בפנימיות – הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה.

דוקא על ידי האמונה הנעלית יותר, האמונה העצמית, תוכל הנשמה שלמטה להתקשר ולהתחבר לאלקות באופן כזה שיהיה הדבר חלק בלתי נפרד ממציאותה ולא באופן 'מקיף'.

וצריך להבין, באם כח הראיה של הנשמה הוא למעלה מהתלבשות, כל-שכן שעצם הנשמה, שהיא המקור לכל כוחות הנפש, תהיה למעלה מהתלבשות, ואיך ממנה תמשך האמונה בפנימיות?

ומבאר:

כי עצם הנשמה היא העצם של הנשמה המלוכשת בהגוף, ולכן, האמונה דהנשמה המלוכשת בהגוף שמצד עצם הנשמה היא בפנימיותה.

ענין זה יתבאר לקמן, איך דוקא בכח עצם הנשמה להתחבר עם מציאותו של האדם, מפני ש'היא העצם של הנשמה המלוכשת בגוף'.

*

ומבאר כיצד על ידי הקדמת הביאור שתי בחינות האמונה יתבאר מהלך הענינים במאמר:

ועל פי זה יש לבאר קשר הענינים שבהמאמר, שהענין ד" (כתית) למאור" בא בהמשך לביאור הענין דרעיא מהימנא, כי זה שמשוה זן ומפרנס את האמונה שתהיה בפנימיות – הוא על ידי שהוא מגלה את עצם הנשמה (שלמעלה ממזליה חזי), מאור שלמעלה מאור.

אור בדרך מקיף – הרי אנו אומרים שהדבר נשאר נפרד ממנו ולא נעשה חלק ממציאותו.

וכך הוא באמונה הבאה מראיה, שענינה הוא שהנשמה מקבלת את האלקות כדבר נוסף, כשם שכח הראיה בכלל משמעותו היא הבטה בדבר אחר ונוסף על מציאותו¹⁸.

ומבאר מדוע למעשה אמונה זו היא בבחינת מקיף:

הכיון שהנשמה שלמעלה היא למעלה מהתלבשות – לכן פעולתה בהנשמה המלוכשת בגוף היא בבחינת מקיף.

ראית האלקות שבנשמה שלמעלה הוא ענין שלמעלה מהתלבשות. כלומר: הראיה היא לא רק למעלה מהתלבשות בגוף, שהרי כל הענינים כפי שהם למעלה הם בדרגה נעלית והם למעלה מהתלבשות בגוף הגשמי, אלא שהיא למעלה מהתלבשות לגמרי, מפני שזהו תכונתה וענינה.

דהנה, גם למעלה ישנם שכל ומדות, שהם הכוחות הפנימיים שענינם הוא להשפיע ולבוא בהתלבשות. הראיה שונה מכל אלו, שהיא כח מקיף שלמעלה מהתלבשות.

והענין בזה:

היכולת לקבל דבר בפשיטות בכח הראיה – היא למעלה מהתלבשות גם למעלה.

כשם שאדם הרואה דבר מה אינו נעשה מחובר אליו והם נשארים שתי מציאויות נפרדות, וזאת מפני שכח הראיה הוא, כאמור, הכח לקבל ולקלוט מציאות נפרדת, כך גם הנשמה שרואה אלקות, הנה כח הראיה שלה הוא היכולת לקבל ולהתקשר לאלקות באופן כזה שגם לאחר הראיה האלקות נשארת מרוממת ממציאות הנשמה.

ואם כן מובן שגם בנשמה שלמעלה ראית האלקות היא כח מקיף שלמעלה ממציאות הנשמה, וכך גם האמונה הנמשכת ממנה בנשמה שלמטה – היא

¹⁸ לקמן (000) יתבארו פרטים נוספים בענין זה.

קשור הדבר ל'כתית' – גילוי עצם הנשמה שבא מחמת הגלות?

הוא כי עיקר הגילוי דעצם הנשמה (מאור)
הוא בענין המסירות נפש (שעיקרו הוא בזמן הגלות), כדלקמן.

השפעת האמונה בפנימיות והמס"נ של ישראל בזמן הגלות באים שניהם מגילוי עצם הנשמה. ושניהם, כפי שיתבאר לקמן, הם פעולתיו של משה ואתפשטותא דמשה.

ואף שמשה רבינו מגלה גם שלא בזמן הגלות את האמונה בפנימיות – התגלות עצם הנשמה בהתעוררות למסירת נפש בזמן הגלות היא 'עיקר הגילוי דעצם הנשמה'.

בסעיף הבא יתבאר יותר הענינים שהחלנו לעסוק בהם בסעיף זה.

בתחילת מאמרו של האדמו"ר הרי"צ מבואר שמושה זן את האמונה ומשפיע שתחדור בפנימיות, ולאחר מכן מבואר ענין התגלות עצם הנשמה, ה'מאור'.

וזאת מכיון שהדרך בה ממשיך משה את האמונה בפנימיות היא – על ידי גילוי בחינת האמונה הנעלית הבאה מעצם הנשמה, וכפי שנתבאר, רק בכח עצם הנשמה, ש'היא העצם של הנשמה המלוכשת בגוף', ניתן להגיע להמשכת האמונה בפנימיות.

אך ביאור זה עדיין אינו מיישב את כל חלקי הפסוק:

ומה שכתוב "כתית למאור", ומבאר בהמאמר שבכדי להגיע להמאור הוא על ידי הענין דכתית שבזמן הגלות –

אמנם הובן שפעולת משה בהשפעת האמונה בפנימיות בא בכח ה'מאור', עצם הנשמה, אך מדוע

סיכום

א. ב' טעמים לאמונה הפשוטה של ישראל, הא': הנשמה שלמעלה **רואה** אלקות. הראיה היא **קרבה וערך** אל הדבר הנראה, והנשמה שלמעלה מקבלת את האלקות כדבר מוחשי. לכן גם כשישנו העלם – מתגלה הדבר באופן של אמונה (והוא ענין תמידי ולא התעוררות זמנית כמו שמיעת הכרוזים העליונים).

ב. הטעם הב': התקשרות **עצמית** של הנשמה לאלקות שלא תלויה בסיבה. הראיה תופסת בוודאות אך כדבר **זולת** בלבד, שהנשמה והאלקות הם ב' ענינים. והוא כטבע האור להדבק במאור וטבע הבן להתקרב לאביו, שהוא ענין טבעי ולא חיצוני אך אינו עצמי – שהוא עצמו **נפרד** ממקורו.

ג. אופן הא' הוא בבחינת **'מקיף'** – שהוא קיים בנשמה באופן שלמעלה מהתלבשות, והוא היכולת לקבל דבר שלמעלה ממציאיותו. רק ההתקשרות העצמית יכולה לחדור בפנימיות מפני שעצם הנשמה היא העצם גם של הנשמה המלוכשת בגוף.

ד. סדר הענינים במאמר: "ואתה תצוה" – המשכת האמונה בפנימיות – ע"י "כתית) **למאור**" – גילוי העצם, ובוהו גופא – עיקר הענין הוא בזמן ה"**כתית**" של הגלות, כדלקמן.

אמונה ומסירות נפש

בסעיף שלפנינו יתבאר מדוע עיקר גילוי עצם הנשמה הוא בענין המסירות נפש בזמן הגלות. הקשר בין המסירות נפש ואמונה העצמית אינו רק שהם באים מאותו המקור, מעצם הנשמה, אלא שהם תלויים זה בזה, והמסירות נפש היא תוצאה ישירה מגילוי האמונה

כן מציאותו אינה מחייבת שימסור נפשו על אלקות. וגם אם בפועל ימסור נפשו בכח האמונה הזו – יהיה זה באופן שאינו מוכרח בכך מצד מציאותו, אלא באופן שהוא מכיר במעלת האלקות והוא מבטל את מציאותו¹⁹.

וזה שהאמונה דישאל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה הוא מפני שהאמונה באלקות היא העצם שלו, ולכן אי אפשר כלל שיכפור ח"ו.

בזמן הגלות מתעוררת אצל בני ישראל מסירות נפש כזו שמצידה 'אי אפשר כלל' שיכפור ח"ו ולא ימסור נפשו. ומסירות נפש זו היא מעצם הנשמה.

*

הסיבה ותוצאתיה

מכאן נבוא לבאר מדוע התואר 'רעיא מהימנא' הניתן למשה רבינו על שם שהוא זן ומפרנס את האמונה - שייך גם לאתפשטותא דמשה שבזמן הגלות, וכך יחייב סדר ושייכות הענינים במאמר:

ועל פי זה יש לבאר מה שכתוב בהמאמר דזה שמשה הוא רעיא מהימנא (שהוא זן ומפרנס את האמונה) הוא גם בנוגע לרועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה שבכל דור) שהם מחזקים את האמונה דישאל שיעמדו במסירות נפש בקיום התורה ומצות.

יהודי 'מוכרח' למסור את הנפש

ומבאר את הקשר שבין האמונה העצמית והמסירות נפש:

והענין הוא, דזה שהאמונה דישאל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה, הוא (בעיקר) בהאמונה שמצד עצם הנשמה.

דהאמונה מצד זה שהוא רואה (מזליה חזי), הגם שהיא בתוקף גדול [כידוע דהתאמתות שמצד הראיה היא התאמתות גדולה ביותר³³] –

גם האמונה שמצד ראית הנשמה יכולה להביא למס"נ (שעל כן מדויק ואומר בחצאי עיגול שהמס"נ היא 'בעיקר' מהאמונה העצמית), מפני שהאלקות מתקבלת אצלו כדבר וודאי, והוא יכול לחוש שראוי למסור את הנפש עבור האלקות.

אך המס"נ הבאה מהאמונה העצמית היא שונה לגמרי:

מכל מקום, כיון שהאמונה שלו היא מצד סיבה (מצד זה שרואה) ואינה קשורה עם עצם מציאותו – אינו מוכרח שימסור נפשו על זה.

כפי שנתבאר לעיל, בדרגת אמונה הבאה מהראיה באלקות, למרות ההתאמתות הגדולה במציאות ה' – עדיין תפיסת האדם באלקות היא כדבר נפרד, ועל

33) שלכן "אין עד נעשה דיין" (ר"ה כו, א). וראה לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.

¹⁹ ראה בעיונים.

ועל פי הנ"ל יש לומר, שעיקר הענין דרעיא מהימנא הוא זה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה, שהאמונה תהיה לא רק כמו שהיא מצד הגילויים (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) אלא מצד עצם הנשמה;

על פי האמור כאן מתחדשת ההבנה מהי פעולתו של משה רבינו:

מהמבואר במקומות אחרים בחסידות בענין זה²⁰ ניתן להבין שעיקר פעולתו של משה רבינו כרעיא מהימנא היא – להחדיר את האמונה בפנימיות. והיינו שאותה האמונה שכבר קיימת וגלויה אצל בני ישראל לא תשאר בבחינת מקיף אלא תשפיע על פנימיות האדם.

וכאן מתחדש, אשר עיקר פעולתו של משה היא בענין אחר – לגלות בבני ישראל את האמונה העצמית.

האמונה הגלויה בבני ישראל מצד היותם "מאמינים בני מאמינים" היא רק האמונה הקשורה ל'גילויים', שהיא האמונה הבאה מראית הנשמה שלמעלה, ומשה ממשיך בהם את האמונה שאינה גלויה אצלם מצד עצמה, שהיא האמונה העצמית, שבאה לידי גילוי רק בכוחו של משה.

וזה שמושה ממשיך את האמונה בפנימיות (בדעת והשגה) – הוא תוצאה מזה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה (המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה).

וכנ"ל (סעיף ה), דהמשכת האמונה בפנימיות (בדעת) הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה.

מאחר ועיקר ענינו ופעולתו של משה הוא גילוי האמונה העצמית, הרי שהמשכת האמונה בפנימיות

על פי מה שנתבאר עד כאן, אשר א. רק בכח האמונה העצמית ניתן להמשיך את האמונה בפנימיות, ב. שלמות המסירות נפש באה גם היא מצד הנשמה, ניתן לבאר ענין מוקשה במאמר האדמו"ר הרי"צ:

במאמר שם מבואר שנושאי ישראל שבכל דור נקראים "רעיא מהימנא" כמו משה רבינו, מאחר והם פועלים פעולה דומה בבני ישראל: משה רבינו ממשיך את האמונה בפנימיות וה'אתפשוטותא דמשה' שבכל דור מביאים את ישראל לידי מסירות נפש.

ויש להבין, מדוע משווה ומדמה שתי פעולות אלו, המושכת האמונה בפנימיות והחיוזוק למסירות נפש, והרי הם לכאורה שתי פעולות שונות לגמרי?

ומפרט את ההבדל שבין ב' הפעולות:

דלכאורה, זה שמושה זן ומפרנס את האמונה הוא (כמבואר בכמה מקומות³⁴, וגם במאמר זה עצמו³⁵) על ידי שמשפיע לישראל דעת באלקות, שעל ידי זה באה האמונה בפנימיות,

וזה שרועי ישראל שבכל דור מחזקים האמונה (המבואר במאמר זה³⁶) הוא, שהאמונה דישראל תהיה באופן דמסירות נפש.

משה רבינו משפיע את האמונה בפנימיות על ידי פעולה פנימית ומוגדרת המתקבלת אצל בני ישראל לפי ערכם, שהוא משפיע להם 'דעת' באלקות.

ואילו החיוזוק למסירות נפש היא פעולה של הגבהה ורוממות, השונה לגמרי מהפעולה הפנימית של משה. ואם כן כיצד משווים בין ב' הפעולות?

ומתרץ ע"פ האמור:

(34) תו"א משפטים עה, ב. ובכ"מ. וראה גם תניא רמ"ב.

(35) סעיף יא.

(36) משא"כ בתניא שם "יורדין ניצוצין מנשמת מרע"ה כו' ללמד דעת את העם".

²⁰ המצויינים כאן בהערות רבינו.

לאחר שהוסבר שעיקר פעולתו של משה הוא גילוי האמונה העצמית, מתברר שלפעולה זו יתכנו ב' תוצאות, שהן ב' צורות לביטוי המשכת האמונה העליונה. הראשונה היא כפי שהיה אצל משה רבינו בדור המדבר, שמשה השפיע להם דעת באלקות ועי"ז נמשכה אמונתם בפנימיות, והשניה היא כפי שהוא אצל ה'אפתטותא דמשה' שבכל דור, המחזקים את אמונתם של ישראל עד למסירות נפש.

וכאמור, שתי פעולות אלו יתכנו רק ע"י גילוי עצם הנשמה, שרק על ידה (ש'היא העצם של הנשמה המלוכשת בגוף') יכולה האמונה לחדור בפנימיות, ורק על ידה תתכן מס"נ אמיתית באופן שאי אפשר כלל שיכפור ח"ו.

אך מבין שתי פעולות אלו, במסירות נפש באה לידי ביטוי האמונה העצמית ומתגלה עצם הנשמה כמו שהיא, ולעומת זאת ענין המשכת האמונה בפנימיות²² אינו מבטא את תוקף התקשרות הנשמה לאלקות כמו במסירות נפש ממש²³.

*

בסיכומו של הביאור ניתן לחלק את פעולתו של משה וה'אפתטותא דמשה' לג' נקודות:

א. עיקר פעולתו של משה היא – גילוי האמונה העצמית. זוהי נקודת הקישור והחיבור שמשה 'מצווה' ומקשר את ישראל, שהוא משפיע להם את האמונה שאינה גלויה בהם מצד עצמם על ידי שמגלה בהם את עצם הנשמה,

ב. התוצאה והביטוי הראשון שנפעל מזה, כפי שהיה בדורו של משה רבינו, שהאמונה שהיתה בישראל לפני שהתגלתה בהם האמונה העצמית – נמשכת בהם בפנימיות,

ג. התוצאה השניה והנעלית יותר של גילוי האמונה העצמית, כפי שהוא בדורותיהם של נשיאי ישראל בזמן הגלות, שבבני ישראל מתעוררת ומתגלה

²² בנוסף לכך שכאמור, האמונה הנמשכת בפנימיות בפועל היא רק האמונה שמראית הנשמה
²³ ראה בעיונים.

אינה אלא תוצאה מעיקר פעולתו, שכתוצאה מכך שהאמונה העצמית מתגלה – האמונה גם חודרת בפנימיות²⁴.

כלומר:

הביאור במאמר כאן אינו שלצורך השפעת האמונה בפנימיות נדרש גם גילוי האמונה העצמית, שעל פי זה תהיה עיקר פעולתו של משה – המשכת האמונה בפנימיות; ואילו גילוי האמונה העצמית הוא אמצעי לכך.

אלא החידוש המבואר כאן הוא, שעיקר פעולת משה היא – גילוי האמונה העצמית, שמשה מקשר את ישראל לסוג אחר של אמונה שלא היו שייכים אליו עד עתה.

ולזה ישנה תוצאה נוספת – שהאמונה שהיתה לישראל לפני שגילו בהם את האמונה העצמית, שהיא האמונה שמראית הנשמה, הנה גם היא נמשכת בהם בפנימיות.

על פי ההסבר בגדר פעולתו של משה עולה חידוש נוסף:

ועל פי זה יש לומר, דבזה שבהדורות שהוצרכו למסירות נפש בפועל חיזקו רועי ישראל (אתפשטותא דמשה) את האמונה דישראל שתהיה במסירות נפש – נתגלה הענין דרעיא מהימנא (בענין זה³⁷) עוד יותר מבמשה עצמו.

כי המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה [שעל ידי משה ואתפשטותא דילהי שבכל דרא], עיקר התגלותה הוא – מסירות נפש בפועל.

(37) ראה לקמן הערה 56.

²¹ לקמן בהערת רבינו (56) יתבאר שהאמונה הנמשכת בפנימיות ע"י פעולת משה רבינו אינה האמונה העצמית עצמה אלא האמונה הבאה מראיה, שלמרות שמצד עצמה היא בבחינת מקיף – הנה על ידי גילוי האמונה העצמית נמשכת אמונה זו בפנימיות.

מסירות נפש באופן שאין הם יכולים כלל לכפור
ח"ו.

סיכום

- א.** עיקר גילוי האמונה העצמית הוא במס"נ שבזמן הגלות - שאז מתגלה שיהודי 'מוכרח' במס"נ, בשונה מהאמונה שבראיה - שגם אם ימסור נפשו אינו באופן שמוכרח בזה.
- ב.** ההשוואה בין מס"נ להמשכת האמונה בפנימיות: שניהם **תוצאות** הבאות מ**עיקר** פעולתו של משה - גילוי האמונה העצמית, והוא לא **לצורך** התוצאות אלא זהו עיקר הענין.
- ג.** מכך מובן ש**עיקר** הגילוי של עצם הנשמה הוא - המס"נ שבגלות, וע"כ עיקר גילוי ענין רעיא מהימנא הוא דוקא ב'אתפשטותא דמשה' שבזמן הגלות.

עיונים: אמונה ומסירות נפש ב'חיה' וב'יחידה'

חלק א

המקיף שולל את הפנימי

האמונה היא תמיד חידוש

א. החילוק האמור בין שתי בחינות האמונה, שהאמונה הבאה מראית הנשמה שלמעלה מתקבלת אצל האדם בדרך מקיף והאמונה הבאה מעצם הנפש חודרת גם בפנימיות, דורש ביאור נוסף.

הדגה המשמעות הפשוטה של אמונה היא – הכח לקבל ולהתחבר לדבר שלא מובן בשכלו, שהוא ענין שמחוץ לאדם, שעל כן הוא לא מחובר למציאותו ולא מתקבל אצלו בפשיטות, ובכל זאת האדם מאמין בו.

ענין זה נכון, לכאורה, בכל דרגות האמונה, שהיא תמיד דבר חידוש אצל המאמין, שאם הוא דבר המתקבל בפשיטות מצד גודי מציאותו – לא יכונה בשם אמונה.

ועל כן יש להבין, איך ניתן לחלק ולומר שדרגא אחת באמונה היא בבחינת 'מקיף' והשניה בבחינת 'פנימי', בשעה שכל ענין האמונה הוא כח מקיף.

וכפי שיתבאר לפנינו, החילוק בין בחינות האמונה הוא מהותי ועמוק, והוא קשור לא רק לשתי דרגות שונות בנפש האדם, אלא גם תוכן האמונה, במה הוא מאמין, אינו שווה בשתי הבחינות הללו.

חיה ויחידה - 'ציר' ו'פשיטות'

ב. בהערת כ"ק אדמו"ר בהמשך המאמר¹ מבואר, שב' דרגות האמונה קשורות לב' בחינות בנפש האדם: האמונה הבאה מראית הנשמה היא האמונה של בחינת 'חיה', והאמונה העצמית היא האמונה של

בחינת 'יחידה'. בחינת חיה נקראת כח מקיף, ובחינת יחידה מכונה 'מקיף למקיף', ושניהם כוחות בלתי מוגבלים.

ונקודת ההבדל, בענינו, בין הכוחות חיה ליחידה הוא, שבבחינת חיה ישנו 'ציר' ובחינת יחידה היא למעלה מכל 'ציר' והגדרה.

ביאור הענין:

בחסידות מובא² שבחינת חיה מקבילה לשנים מכוחות הנפש האלקית, כח הרצון וכח החכמה. שני כוחות אלו הם כוחות בלתי מוגבלים של הנפש, הרצון הוא הדביקות הטבעית הבלתי מוגבלת של הנשמה באלקות, והחכמה היא כח ההתקשרות לאלקות באופן שלמעלה מטעם ודעת³.

בכוחות אלו הנשמה מתקשרת לאלקות באופן בלתי מוגבל⁴. וענין העדר ההגבלה הוא הן מצד האדם – שהוא מקושר לאלקות בכוחות הבלתי מוגבלים שבנפשו, והן מצד האלקות – שהוא מקושר לאור האלקי שלמעלה מהגבלה.

ענין המדידה וההגבלה באופן מוחלט מתחיל בכוחות הנמוכים יותר של הנשמה, נפש-רוח-נשמה, ואילו בחינת חיה, שהיא למעלה מטעם ודעת, היא לכאורה למעלה מכל הגבלה.

²

³ זוהי המשמעות של ענין בלתי מוגבל – שהוא למעלה מטעם ודעת, שהרי השכל כל ענינו הוא להגביל ולהגדיר את הדבר כדי שיהיה ניתן להשיגו (וכמובן שכח החכמה המדובר כאן הוא הבחינה הנעלית שבחכמה שלמעלה מהשכל).

⁴ לקמן יתבאר בפרטיות יותר ההפרש שבין הרצון והחכמה בענינו.

¹ הערה 56.

ענין זה מתבטא גם בצורה בה האמונה משפיעה על האדם עצמו:

בחינת ה'חיה', שהיא הכח לקבל ולתפוס את הבלי גבול של אלקות הנעלה ממנו לאין ערוך – היא גם בבחינת 'מקיף' על שאר חלקי הנפש, שהרי האדם לא התחבר והתאחד עם ה'בלי-גבול' אלא רק הצליח להכיר בו מצד ה'בלי-גבול' שבנפשו, ואילו שאר חלקי הנפש שאינם שייכים אל הבלי גבול – יקבלו את הענין רק בדרך 'מקיף'.

כלומר: כשם שהבלי-גבול גובר על הגבול ודוחה ומבטל אותו, כח ההשפעה של בחינת חיה על שאר חלקי הנפש היא בדרך ביטול ודחיה, שהיא כח בלתי מוגבל הגובר על כל הכוחות המוגבלים שלמטה ממנו, בלי להתחבר אליהם או לשנות אותם.

'תחתון' המאמין ב'עליון'

ומכך מובן, בעומק הענין, שגם הבחינה באלקות המתקבלת בבחינה זו אינה בתכלית הפשיטות אלא ב'ציר' מסוים. אמנם הוא ציור נעלה לאין ערוך – אך לא יצא מכלל ציור:

כאשר האדם 'תופס' את האלקות כ'בלי-גבול', הרי בזה גופא הוא מגדיר את האלקות כענין שמחוץ אליו ולמעלה ממנו, ובעצם ההרגשה שלו שהאלקות הוא 'באין-ערוך' אליו – בזה הוא מגדיר וכביכול נתן 'מקום' לאלקות, שכאשר נאמר שהאלקות הוא 'למעלה' – הנה בזה אנו אומרים שהמטה נפרד ממנו, שהוא למטה והקב"ה למעלה, והוא בטל לאלקות. ענין זה הוא בחינת 'ציר'.

בצורה כזו לא ניתן להתחבר עם עצמותו של הקב"ה, שהרי הקב"ה עצמו הוא למעלה מכל ציור והגבלה. ומובן שבדרגה זו האדם מתחבר רק אל ה'בלי-גבול' של אלקות, האור האלקי שלגביו כל העולמות בטלים ולא תופסים מקום, אך הוא אינו מתחבר אל העצמות ממש.

ובמילים אחרות:

בדרגה זו ה'בלי-גבול' עצמו נתפס אצל האדם בדרך של מדידה והגבלה, שאף שמאמין בקב"ה

ואמנם, למרות שהתקשרות זו היא בלתי מוגבלת – הרי היא מוגדרת ויש לה ציור. הדבר מתבטא בשתי הבחינות, הן מצד האדם והן מצד האלקות:

מצד האדם, בבחינת חיה הקשר לאלקות הוא מורגש. כפי שמודגש בקשר של בחינה זו לכח הרצון – שתוכנו של הרצון הוא שהוא, האדם, רוצה את הדבר, ובעת הרצון האדם מרגיש את מציאותו.

ובדקות יותר, גם באם לא נתאר את ההתקשרות לאלקות כ'רגש' מוחשי ממש שאפשר להגדירו, אלא כ'הנחה' בנפש, שהיא מצב נפשי בו ישנה וודאות באלקות בצורה שאינה מתחשבת עם המדידה והגבלה של נפש האדם, הנה גם ענין זה הוא 'מצב נפשי' שאפשר לחוש ולתאר אותו.

ובעומק יותר, למרות שהתפיסה של האדם באלקות בבחינה זו היא, כאמור, באופן בלתי מוגבל, אך הוא בצורה שיש בה הגבלה:

כאשר האדם מקבל את האלקות כענין בלתי מוגבל, שמכיר בכך שלקב"ה אין כל מדידה והגבלה, המסקנה המתקבלת אצלו היא – שיש לבטל את המציאות שלו כלפי רצון ה'. וכך בטלים כל שיקולי השכל או כל ביטוי אחר של מציאותו, שהרי אל מול הבלי גבול של אלקות אין מקום לשום דבר אחר.

מטעם זה יכול האדם להגיע גם לכדי מסירות נפש, שהרי אל מול הבלי-גבול של אלקות – מציאותו אינה תופסת מקום והוא מוכן גם לבטלה לגמרי.

אך ככלות הכל, נשארו האדם והאלקות, הגבול והבלי גבול, כשני צדדים נפרדים שהאחד מבטל את השני. בבחינה זו ה'גבול' אינו מאוחד ומחובר עם ה'בלי-גבול', אלא הוא נדחה ובטל לפניו.

הביטול והדחיה של הגבול מפני הבלי גבול נובעים מצד תחושת הריחוק והאין-ערוך שיש ביניהם, שהוא, כמובן, להיפך מענין האיחוד.

וזהו הפירוש והמשמעות של בחינת 'מקיף' – שהאדם מקבל דבר שהוא למעלה ממנו.

והגדר וה'צירור' שבאמונה זו הבאה מראיה הוא – שהאדם בטל לענין שלמעלה ממנו ואינו מאוחד אתו, וזוהי תכונת ה'מקיף' שבאמונה זו.

ליתר ביאור:

ענין ה'צירור' והגדרה בדגרת האמונה הזו הוא – העובדה שה'בלי-גבול' שולל את ה'גבול' וה'למעלה מטעם ודעת' שולל את ה'טעם ודעת'.

ויש להביא דוגמא לדבר: מבוואר אודות ב' סוגי המצות 'חוקים' ו'משפטים', שהמשפטים הם המצות שיש עליהם טעם והקיום שלהם נובע מהשכל והטעם ודעת של הנפש, והחוקים הם למעלה מטעם ודעת וקיומם נובע מה'בלי-גבול' של הנפש.

אך יחד עם זה מבוואר שבמצות מסוג ה'חוקים' ישנה הגבלה – הם שוללים את הטעם ודעת, שבקיום של מצות אלו מורגש שלשכל האדם אין מקום. וזוהי ההגבלה ב'חוקים', שהם אינם יכולים לחדור בתוך השכל והטעם ודעת.

ומזה יובן לענין האמונה המתקבלת ב'חיה', שבבחינה זו האדם מגדיר כביכול את האלקות כ'בלי-גבול' שלמעלה מהגבול ושולל אותה, ועדיין אינו תופס את עצמותו של הקב"ה שביכולתו לחדור גם בגבול (כפי שיתבאר יותר בחלקים הבאים).

וזוהי גם התנועה הנפשית המתעוררת מאותה האמונה – התגלות ה'בלי-גבול' שבנפש, המבטלת את כל השיקולים השכליים, אך לא חודרת אל השכל והכוחות הפנימיים עצמם.

באופן של בל"ג – הרי הוא מוכרח לצייר לעצמו את הדבר במידה מסוימת ולהגדיר את האלקות כדבר 'עליון'.

הדבר מובן גם מכח הראיה הגשמי, בו האדם מוכרח לצייר לעצמו מה ראה, למרות שהראיה היא כח שלמעלה מטעם ודעת ויש בה התאמתות על-שכלית, בכל זאת, עדיין הכח הזה מוגבל בכך שיש בו ציור והוא מוכרח לצייר לעצמו את הדבר הנראה.

'צירור' של למעלה מטעם ודעת

ועל פי האמור מובן ענינה של האמונה שבבחינת חיה:

הבחינה הנעלית ביותר אותה יכול האדם להשיג בבחינה זו היא – כמה שיכול האדם 'לתפוס' בהרגשת הנשמה, שהרגשה זו היא ה'צירור' שהאדם נותן לאמונה. וה'הרגש' הזה הוא כפי שנתבאר, שהאדם תופס את האלקות כדבר עליון שהוא בטל לפניו.

דהנה, אף שבענינו מדובר אודות אמונה, ולא הרגש או הבנה הנתפסים בהרגשה מוחשית, והאמונה הרי לא מוגבלת בהרגש במובנו הרגיל, שהרי זהו כוחה של האמונה שהיא קיימת באדם גם כאשר אינו חש כך במוחש – מכל מקום, מאחר שאמונה זו נובעת מ'ראיה', שענינה הוא תפיסה במציאות שמחוץ אליו, על כן מוכרחת האמונה להיות קשורה לאיזה גדר.

סיכום חלק א

- א. **שאלה:** האמונה היא תמיד דבר חידוש ובדרך מקיף, ומהו ההבדל בין ב' סוגי האמונה.
- ב. ב' החינות הם חיה ויחידה, והגדר של חיה הוא שיש בה **'צירור'**.
- ג. ענין ה'צירור' בנפש האדם: א. שיש בה **'הרגש'** (רצון או 'הנחה' מורגשת). ב. האמונה פועלת **ביטול** המציאות, וגם בתוך האדם עצמו – קיים ביטול של שאר הכוחות מפני ה'חיה', שזהו ענין ה'מקיף'.
- ד. ענין ה'צירור' בתפיסת האלקות: א. האדם מתאר את האלקות כ'למעלה' הנפרד ממנו, כמו ראיה – שמוכרח לתאר מה ראה. ב. הפירוש בזה: בבחינה זו ה'בלי-גבול' שולל גבול ולא חודר בו, כחוק השוללים שכל ולא משפיע בו.

חלק ב

המקיף ד'חיה' אינו העצם, אך הוא מבטא אותו

מבאר שמסירות נפש זו באה מהחכמה שבנפש, וענינה הוא שיהודי חש "כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד".

ויש לומר, שמכאן מוכח שגם ענין זה שיהודי אינו יכול להפרד מאלקות אינו מבטא את ההתקשרות שמצד היחידה אלא רק את עומק ההתקשרות שמצד בחינת חיה, הקשורה לחכמה שבנפש.

ויש לבאר זאת על פי דיוק נוסף בכח הראיה, שהוא המתאר במאמר זה את ההתקשרות והאמונה שבבחינת חיה, והוא גם מקביל לכח החכמה (כמבואר בחסידות²):

אדם שראה דבר מה – לא ניתן לגרום לו שלא להאמין בו, אפילו אם יוכיחו לו עם כל ההסברים הטובים ביותר שמה שראה אינו נכון.

הסיבה שאי אפשר לגרום לאדם להתנתק ממה שראה אינה מפני שהוא לא רוצה לקבל את כל ההסברים המוכיחים אחרת, אלא מפני שהוא לא יכול לקבלם, מאחר וראה בעיניו. גם אם אין לו שום רצון לענין ולא אכפת לו שיהיה אחרת – הוא מוכרח להאמין בכך.

וזאת למרות אשר, כפי שהתבאר לעיל, הדבר הנראה נשאר נפרד מהאדם ולא נעשה חלק ממנו, והוא תופס אותו אמנם בוודאות גמורה אך כדבר נפרד ממש.

על דרך זה בעניננו: ענין זה שיהודי 'אינו יכול' להפרד מאלקות – יכול לנבוע מדרגא שאינה 'עצמית', אלא דרגא שבא נרגשת אחדותו של הקב"ה בפשיטות ובטבע, והסיבה שאין הוא יכול להפרד מאלקות היא מפני שיש לו וודאות מוחלטת במציאות ה' כדבר הנראה לעינים והוא 'מוכרח', כביכול, להסכים לכך.

יהודי אינו רוצה ואינו יכול להפרד מאלקות

ג. נוכל לקבל הבנה נוספת בבחינת חיה והאמונה הבאה ממנה, על ידי הבנת ענין המסירות נפש כפי שהיא נובעת מבחינה זו:

ידוע הפתגם 'יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות'. גם חלקו הראשון של הפתגם מורה על דרגא עמוקה בנפש, שרצונו התקיף של יהודי הוא לעמוד במסירות נפש נגד כל דבר המונע מדביקות בקב"ה.

גם כאשר מישוהו 'רוצה' למסור את הנפש – הרי זה רצון תקיף מאד שלמעלה מטעם ודעת, שמצד השכל האדם יכול רק להבין את הצורך למס"נ אך השכל אינו יכול להוביל למס"נ בפועל, מפני שהשכל מגביל את הרצון ומקשר אותו למציאות האדם, ומצד המציאות המוגבלת של האדם לא יכולה לבוא ההחלטה לוותר על המציאות.

ואם כן הרצון במס"נ הוא רצון שלמעלה מהגבלת הנפש והוא בתוקף גדול, שהאדם 'מתעקש' על רצונו למסור את נפשו למרות שהשכל לא מסכים לכך.

אך כמובן, חלקו השני של הפתגם מורה על בחינה עמוקה יותר, שגם אילו היה היהודי רוצה ח"ו להפרד מאלקות – אין הוא יכול.

ובפשטות מובן, לכאורה, שענין זה הוא ענין 'עצמי' – כשם שהאדם אינו יכול להפרד מעצמו כך יהודי אינו יכול להפרד מאלקות.

'אינו יכול' – 'טבעי' ולא 'עצמי'

והנה, כאשר מבאר רבינו חזקוני (בפרקים יח (יט) את ענינה של המס"נ הקיימת אצל כל יהודי,

² ראה לקו"ת צו יז, ב. ובריבוי מקומות

¹ .000

והנה מובן שהרגש הזה הוא דבר נוסף על העצם, והוא לא ענין ה'עצמיות' גופא. שהרי העובדה שאי אפשר להפריד את האדם מעצמו אינה תלויה בזה שהוא מרגיש כך, וגם אילו יצוייר שלאדם לא היתה הרגשת עצמו – עדיין לא היתה אפשרות לנתק את האדם מהעצם שלו.

לשם המחשה: לאבן דוממת אין שום רגש ותחושה, ולמרות זאת מובן שאי אפשר להפריד בין 'האבן' ל'עצם האבן' – מפני ששום דבר אינו יכול 'להפרד' מעצמיותו.

אך יחד עם זה מובן ש'הרגשת עצמו' ו'אהבת עצמו' הם ביטוי חזק ביותר לעצם הנפש, שהרי נרגשת בהם תמיד מציאות האדם בתוקף גדול וללא שינויים. אלא שכאמור, ענינם הוא ביטוי של עצם הנפש בתחום ה'רגש' וה'אהבה', שהם ענינים חיצוניים ונוספים על עצם הנפש.

והראיה לכך – שהרי בעולם הרגש והאהבה ניתן לאהוב ולהרגיש גם מישוהו אחר, ואם כן מובן שביטויי הרגש והאהבה אינם ענינים 'עצמיים' השייכים לאדם עצמו בלבד.

ומהאמור מובן שכאשר יהודי מרגיש שהוא אינו יכול להפרד מהקב"ה, על אף שזהו רגש נעלה ביותר והוא מהווה ביטוי מוחשי לקשר העצמי של יהודי לקב"ה – הנה עצם הדבר שהענין בא בהרגשה, הרי הוא מורה שאין זה העצם ממש, ורק שהביטוי של עצם הנשמה ברגש הנפש הוא – התחושה שהוא 'אינו יכול' להפרד מאלקות.

זוהי בחינת ה'חכמה' שבנפש, שהיא ה'הנחה' הפשוטה שישנה ליהודי, בלי צורך בראיות או הסברים, ש"אין עוד מלבדו", ועד שמוכן למסור את נפשו על כך, אך זה גופא הוא הרגשה של הנפש ועדיין אין זה העצם ממש.

ויובן יותר על פי המשל המובא בתניא שם לענין התקשרות הנשמה באלקות:

רבינו הזקן מדומה את המשיכה הטבעית להכלל באלקות הקיימת בנשמה, לשלהבת האש הרוצה להכלל במקורה ושרשה, שהוא "יסוד האש הכללי שתחת גלגל הירח".

ומובן, שהאש אינה 'מאוחדת' עם מקורה בגלגל הירח, אלא שישנו טבע במציאות האש הנפרדת ממקורה להמשך תמיד למקורה ושרשה.

על דרך זה הוא הענין שיהודי נמשך לאלקות מצד טבע הנשמה, שמשמעות הענין היא שאחדות ה' נרגשת אצלו באופן טבעי, על אף שהוא עדיין הרגשה מציאות נפרדת.

ביטוי לעצם בעולם הרגש

ויש לבאר בעומק יותר, מהו אותו הרגש של יהודי ש'אינו יכול להפרד' מאלקות.

ונקודת הענין היא, שהרגשה זו היא אמנם ביטוי של עצם הנפש, אך איך שהוא משתלשל ובא לעולם של רגש.

ביאור הענין:

עצם הנשמה של יהודי היא "חלק אלקה ממעל ממש", חלק ממש מהקב"ה, וכשם שאי אפשר להפריד אדם מעצמו – כך אי אפשר להפריד יהודי מהקב"ה. וזהו ה'עצם' של יהודי.

בנוסף לזה, לכל אדם ישנה 'הרגשת עצמו' ו'אהבת עצמו' – הוא מרגיש תמיד את קיומו, והוא תמיד יאהב את עצמו, גם אם יהיה במצב נחות ביותר הנה "על כל פשעים תכסה אהבה" והוא תמיד ישאר "קרוב אצל עצמו".

סיכום חלק ב

א. העובדה שיהודי 'אינו רוצה' להפרד מאלקות עד מס"נ - הוא רצון חזק ותקיף שמתגבר על הטו"ד, אך מה שאינו יכול להפרד - כבר נראה לכאורה כעניין 'עצמי', כמו שאינו יכול להפרד מעצמו.

ב. בתניא לגבי המס"נ הבאה **מחכמה (חיה)** מבאר אדה"ז - שהיא מה שיהודי **אינו יכול** להפרד, ומובן א"כ שאינו ענין עצמי.

ג. ויובן ממשל הראיה: האדם **אינו יכול** להתכחש למה שראה, אף שהדבר **נפרד** ממנו. ובנשמה: הוא מצד **טבע** הנשמה, כמו טבע האש לעלות למעלה, שיש לאדם וודאות טבעית במציאות ה'.

ד. בעומק יותר: ההרגשה שאינו יכול להפרד מאלקות - היא '**הרגשת עצמו**' של יהודי, שהוא ביטוי העצם בעולם הרגש.

חלק ג גילוי ה'עצם' מחבר הפכים

מס"נ אמיתית - בלי הרגשת עצמו

ד. עד עתה נתבאר ענינה של המס"נ כפי שבאה מצד החכמה שבנפש, בחינת חיה, שתוכנה הוא שיהודי מרגיש שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, כמבואר בתניא.

ומכאן נבוא לבאר, בדרך-אפשר, את הבחינה הנעלית במס"נ, שהיא הביטוי לאמונה שמצד יחידה שבנפש:

בלקוטי שיחות¹ שואל כ"ק אדמו"ר אודות מסירות נפשו של נחשון בן אמינדב, שהלך לתוך ים סוף ובזכותו נבקע הים, איך הותר לו למסור את הנפש, והרי היה זה לפני מתן תורה ועדיין לא צוו ישראל במצוות קידוש ה', ומנין היה לו את הכח לכך?

ומבאר שם כ"ק אדמו"ר את ענין המס"נ בדרך שונה:

מסירות נפשו של נחשון לא נבעה מתוך ההרגשה שהוא 'אינו רוצה' או 'אינו יכול' להפרד מאלקות, אלא שכאשר נחשון שמע את ציווי ה' "דבר אל בני ישראל ויסעו", הנה מבחינתו כשישנו ציווי של הקב"ה ללכת - אין שום מציאות שיכולה להפריע לכך, והוא הולך לקבל את התורה.

במסירות הנפש של נחשון הורגש שאין עוד מלבדו² ואין שום מציאות חוץ מרצונו של הקב"ה, ואם כן הים אינו מפריע, ואפשר ללכת 'דרכו' אל הר סיני.

ומזה מובן שכאשר נבקע הים - לא היה זה בדרך 'שכר', שבזכות המעשה הגדול של נחשון זכו ישראל לקריעת ים סוף, אלא שהיה זה בדרך של גילוי הפנימיות, שעל ידי התוקף האמיתי של נחשון

וההכרה שלו בכך שאין מציאות אחרת מלבד רצון ה' - התגלה הדבר גם בים, והוא אכן הפסיק להיות מניעה לציווי 'יסעו'.

וכשם שהוא מצד האלקות, שהאדם מגיע להכרה שאין שום מציאות מלבד רצון ה', כן הוא גם משמעות המסירות נפש בנפש האדם:

נקודת החידוש של המס"נ באופן זה היא, שהאדם כלל לא מרגיש שהוא 'מקריב' את עצמו, אלא אין לו הרגשה עצמית כלל וכל מציאותו היא - לקיים את רצון ה'.

דהנה בדרגה הקודמת של המס"נ האדם 'מוסר' את נפשו, והוא עושה דבר ש'קשה' לו לעשותו, אלא שהוא מתגבר על עצמו. ענין זה קיים בשני הטעמים שישנם למס"נ בבחינה זו - אם מפני שהוא אינו רוצה להיות נפרד מאלקות או אפילו מה שאינו יכול להיות נפרד - תמיד הרי זה, כפי שהתבאר, שאותה הנקודה בנפשו הקשורה לאלקות באופן בלתי מוגבל גוברת על שאר חלקי הנפש.

במס"נ שמצד יחידה - האדם כלל לא מרגיש שהוא 'מוסר' את עצמו, והוא בדוגמת נחשון שאינו מכיר בשום מניעות ועיכובים והדבר היחיד שקיים הוא רצון ה'².

למעלה מציוור - בחיבור הפכים

ה. אופן זה במסירות נפש בא מעומק ותוקף האמונה העצמית שבבחינת יחידה, שהיא האמונה בקב"ה באופן של 'למעלה ציוור'.

² בדומה למבואר אודות המס"נ של אברהם אבינו (אאא), שהוא לא חיפש מסירות נפש אלא ענינו היה לפרסם את האלקות בעולם, ואם נדרשה לכך מסירות נפש - הרי הוא מוכן גם לכך, בשונה מהמס"נ של ר' עקיבא שאמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו".

¹ חלק א עמ' 135.

לתפוס מהי חכמה שבה המדע, היודע והידוע הם אחד, אך עדיין לא נשללת כאן כל הגבלה בצורה מוחלטת, והאדם רק מכיר בכך שהאלקות היא למעלה ממנו, והוא עדיין לא קולט שהאלקות היא למעלה מכל ציור.

ועל דרך זה בנידון דידן: על אף שבבחינת האמונה התחתונה יותר האדם לא נותן ציור וגדר מסוים לאלקות, והוא מאמין שהאלקות הוא 'בלי-גבול', הנה עצם העובדה שהוא מציב את האלקות כענין שלמעלה ממנו – הרי בזה הוא מגדיר ונותן הגבלה.

וזאת מפני שגדרי המעלה והמטה הם באותו הסולם והם ביחס זה לזה, ואם מגדירים ענין אחד כ'למעלה' – הרי בזה משייכים אותו ונותנים לו ערך כלשהו ל'למטה'.

וכך, כאשר מתארים את האלקות כ'בלי-גבול', היינו שהאלקות היא מעל ההגבלות שלנו – הרי בזה אנו מגדירים ונותנים 'ציור', בצורה 'שליטת' על-כל-פנים – שהאלקות שולל את הגבול ונבדל ממנו.

גילוי העצמות בחיבור הפכים

1. ויש להבין, מהי אם כן האמונה האמיתית, ומהו הענין שהוא למעלה גם מבלי גבול?

וכאן נבוא לעיקר ענין האמונה, האמונה בעצמותו של הקב"ה. הקב"ה עצמו מושלל מן ה'בלי-גבול' כשם שהוא מושלל מן הגבול, והוא הפשיטות האמיתית.⁶

ומבואר בחסידות⁷, שהדרך להכיר ולהשיג מהי פשיטות אמיתית ומהו למעלה מציור, ובמילים אחרות: במה אפשר לומר שישנו 'ביטוי' כביכול לעצמותו של הקב"ה – הרי זה בענין חיבור הפכים.

להבנת הענין לאשורו יש להרחיב מעט בענין זה, מהו 'חיבור הפכים' אמיתי.

שני אופנים כלליים מצינו בענין זה:

⁶ הביאור דלקמן בא בקיצור ובתמציתיות, והם רק ראשי פרקים לנושא עמוק ביותר.

⁷ ראה ספה"מ מלוקט שבט ע' שלה, וש"נ.

ויש להסביר את ענין, ע"פ ביאורו של האדמו"ר הצ"צ בדרך מצותיך³ במחלוקת הרמב"ם והמהר"ל מפראג בענין האמונה:

בעיקר השני מבין י"ג עיקרי האמונה, שהקב"ה הוא "אחד האמת", דנו החוקרים איך לפרש את התארים שנאמרו בכתובים על הקב"ה, שהוא ית' "חכם" ו"יודע" וכיוצא בזה. תארים אלו מורים על תכונות מסוימות, תכונת החכמה או הדעת, ואיך ניתן לישב זאת עם ענין אחד האמת – שהקב"ה הוא 'אחד' מוחלט שאינו מורכב ח"ו מתכונות וכוחות.

הרמב"ם⁴ תירץ קושיא זו ע"י שביאר שהקב"ה "הוא המדע והוא היודע והוא הדעה עצמה", כלומר: היכולת שישנה באדם להבין דבר שכל נחלקת לשלושה חלקים, המדע' – כח השכל, היודע' – האדם, בעל הכח, והיודע' – דבר השכל אותו האדם מבין באמצעות השכל.

אצל הקב"ה כל אלו הם אחד, שהקב"ה אינו מורכב ח"ו מחלקים, אלא הוא 'אחדות' פשוטה, ואף שאפשר לתאר את הקב"ה כ'חכם' – אך חכמתו היא מופשטת לחלוטין.

המהר"ל חלק על הרמב"ם וכתב שאי אפשר כלל להחיל על הקב"ה את התואר 'חכם', אפילו לא באופן ש'הוא המדע והוא היודע והוא היודע', מפני שהקב"ה הוא "הווייה פשוטה" שלמעלה מכל הגדרה, אפילו הגדרה הכי דקה⁵, אלא שמצד זה גופא הוא שייך לחכמה והדעת – שהפשיטות המוחלטת יכולה להתבטא בכל דבר. וכמבואר שם בארוכה.

ובנוגע לעניננו:

אמנם גם בחינת האמונה שע"פ דברי הרמב"ם היא למעלה מהשכל, שהרי השכל המוגבל אינו יכול

³ מצות האמת אלקות פרק ג' ואילך.

⁴ הל' יסודי התורה פ"ב הל' אא.

⁵ עיין שם בדרך מצותיך, שמבאר שדברי הרמב"ם נכונים בדרגא נמוכה יותר באלקות. וכך גם בעניננו, הדרגא בה היהודי מאמין באלקות בצורה שיש בה ציור – היא האמונה השייכת לאור האלקי ואינה שייכת לעצמותו של הקב"ה.

ליתר ביאור: מצינו בין חוקרי ישראל⁹ שיש מי שלא קבלו את הענין שהקב"ה יכול לעשות גם את ה'נמנעות', כגון להכניס 'פילא בקופא דמחטא'.

המחלוקת אינה האם יכול הקב"ה להקטין את הפיל עד שיוכל לעבור בחור המחט או להרחיב את המחט עד שיוכל הפיל לעבור בתוכה.

יתירה מזו יש לומר: כולי עלמא מודים שביכולת ה' לחולל נס ולבטל את גדרי הטבע לפי שעה והפיל והמחט יאבדו את גדרם הגשמי וכך יעבור הפיל בחור המחט. המחלוקת היא האם ביכולת ה' להשאיר את הפיל והמחט בגדלם וגדרם הטבעי וכך יכנס הפיל בחור המחט.

אלו הן ה'נמנעות', ענינים שנוגדים את גדרי המציאות. ועל פי האמת הרי הקב"ה הוא "נמנע הנמנעות", וביכולת ה' לאחד ולחבר הפכים, גם כאשר כל אחד מהצדדים נשאר במציאותו בשיא התוקף.

ביטול וחיבור הפכים באופן זה יכול להתרחש רק בכח העצמות, שהוא אינו מוגדר בשום ציור.

והביאור בזה:

היכולת לחבר הפכים בצורה מושלמת יכולה לבוא רק ממי שאין לו ציור. שהרי כשבא כח בלתי-מוגבל לחבר הפכים, אין הוא יכול לבטל את הציור שלהם, שהרי גם לו עצמו יש ציור – העובדה שהוא כח בלתי מוגבל, ואין הוא יכול לבטל ציור של זולתו, שהרי הוא עצמו מוגבל ב'ענין' הציור.

הפעולה היחידה שהוא יכול לפעול באותם הפכים היא – לרומם אותם לציור הנעלה שלו, שמבחינת ציור זה ההבדלים שביניהם אינם תופסים מקום.

רק על ה'עצמות' ניתן לומר שאין לו שום ציור. כל ענין ובחינה שחוץ לעצמות, אפילו הבחינה הנעלית ביותר באור אין סוף – מוכרח להיות לה 'תכונה' או 'תואר' כל שהוא, שתכונה זו היא הגדר של מציאותו. שהרי הקב"ה ברא וחיידש את הכל, וכל

(א) חיבור הפכים על ידי ביטולם לענין שלמעלה משניהם:

על הפסוק "עושה שלום במרומיו", עליו אמרו חז"ל שהוא מרמז על "מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש" ש"אינם מכבים זה את זה", מבואר בחסידות⁸, שהוא בדוגמת שני שרים המנגדים זה לזה, שכאשר באים שניהם לפני המלך – מתבטלת מציאותם ואזי הם כבר לא מנגדים, וכך נעשה שלום וחיבור בין שני הפכים.

ומוכן שביטול זה לא חיבר את הפכים עצמם, להיפך, ההבדלים שביניהם הם שהתבטלו וכעת הם אינם הפכים ולכן הם יכולים לשכון יחד.

הדגה ההבדל בין האש והמים הוא בציור והתכונות שלהם, וכשהם נמצאים לפני המלך, שלגביו התכונות אינן תופסות מקום – בטל הציור הפרטי של כל אחד והם מתאחדים.

הדבר דומה לשני ילדים קטנים שיש ביניהם מריבה על ענין פעוט, וכאשר בא המבוגר, שלגביו כל המריבה היא חסרת חשיבות, ומרומם אותם לדרגתו – המריבה מתבטלת כלא היתה. ואין זה שנעשה 'שלום' בין יריבים, אלא כבר אין ביניהם שום ניגוד.

(ב) חיבור הפכים אמיתי, כששני הצדדים ההפכיים נשארים בתוקפם:

על ארון הברית אמרו חז"ל "מקום הארון אינו מן המדה", היינו שמקומו הגשמי של הארון לא תפס מקום. ענין זה לא התרחש על ידי ביטול מקומו הגשמי של הארון, להיפך – התורה הרי מצווה על המידות הנדרשות לארון ובאם לא היה נעשה הארון כמידתו האמורה בתורה – לא היה מתרחש בו נס זה.

ביטול מקומו הגשמי של הארון היה תוך כדי קיומו הגשמי בתוקף ובשלימות. וזהו חיבור הפכים אמיתי.

⁹ הדין בזה הובא בספר החקירה לצ"צ, ע' 68.

⁸ א.א.א.

כדי לעמוד בניסיון זה היה על אברהם להאמין בשני ההפכים גם יחד, להאמין בהתגשמות דברי הקב"ה "ביצחק יקרא לך זרע" יחד עם קיום הציווי להעלותו לעולה, ולהמשיך בתפקיו לפרסם אלקות יחד עם ההליכה לקיים מעשה שנראה כסותר לזה, אף שמצד השכל לא היתה יכולה להיות שום הסברה לדבר.

במצב זה לא יכל אברהם אפילו לומר לעצמו שבשכל העליון שלמעלה ממנו יש הסבר לדבר שהוא לא מבין, שהרי במקרה כזה בו נאמרו לו שני דברים הסותרים זה לזה **בתכלית** – הרי על פי גודי השכל הדבר הוא מופרך לגמרי.

ועל כן זהו גילוי האמונה הנעלית יותר, האמונה בקב"ה כפי שהוא למעלה מכל גדר.

כל עוד נפש האדם מוכנה לקבל את הניסיון במדה מסוימת, והאדם יכול להסביר לעצמו שישנה בחינה נעלית באלקות שלגביה אין זו סתירה – עדיין לא התגלתה בזה האמונה האמיתית.

דוקא כאשר על פי השכל, אפילו שכל דקדושה, אין לדבר שום הסבר, ועדיין נשאר האדם דבק באמונתו – זהו גילוי האמונה בעצמותו של הקב"ה הנושא ומחבר הפכים.

וכן באגרת מהאדמו"ר הרי"צ¹¹ נאמר, שכאשר האדם נמצא בצרה, אך יש לו איזה 'קש' במה להאחז ולתלות לעצמו שיש סיכוי, אפילו הקלוש ביותר, שהוא ינצל מהצרה הזו – עדיין אין זה בטחון אמיתי. רק כאשר על פי דרך הטבע אין שום סיכוי שהוא ינצל, ובכל זאת הוא בוטח בה' – זהו שלימות מידת הביטחון¹².

¹¹ א.א.

¹² וכן הוא גם בסיפור עם תלמידי האריז"ל – שלא רק שהיו צריכים התלמידים לסמוך על האריז"ל שידוע החשבון ע"פ תורה מדוע א"צ להמלך עם ביתם, אלא שצריכים לסמוך עליו באופן שאין שאלות. שאלקות היא למעלה מצירוף וא"פ שקבלת האלקות תהיה קשורה במשהו.

דבר מחודש (שלא היה קיים תמיד) – מוכרח שתהיה לו הגדרה, מה התחדש, שהגדרת התכונות היא הגדר של אותה המציאות ובוה היא קיימת.

וגם אם תכונת המציאות תהיה – היותו בלתי-מוגבל, הרי אנו מוכרחים לומר שהיותו בלתי מוגבל היא-היא התכונה וההגדרה שלו, שהקב"ה חידש אותו כדי שתהיה קיימת מציאות כזו ולא אחרת.

רק הקב"ה עצמו, שאינו מציאות מחודשת ח"ו¹⁰, הרי הוא לא שייך למושג 'תכונות' ואי-אפשר לומר עליו 'מיהו' או 'מהו', ורק הוא מציאותו 'פשוטה' באמת, וכל הגדר של 'תכונות' ו'צירוף' נוצר כאשר התחדשו מציאותיות חדשות.

זוהי האמונה האמיתית בעצמותו של הקב"ה שמבחינת היחידה שבנפש, האמונה בפשיטותו המוחלטת של הקב"ה ובהיותו נושא הפכים, שהוא למעלה מכל גדר וצירוף.

חיבור הפכים בעבודת ה'

ז. מצד האמונה הנעלית הזו יש בכח האדם להגיע לידי חיבור הפכים בעבודתו, היינו שעבודת ה' שלו תהיה באופן שלמעלה מצירוף.

ויש להביא דוגמא לביטוי אמונה זו וענין חיבור הפכים, ממסירות נפשו של אברהם אבינו בניסיון העקידה:

ע"פ ביאורו של כ"ק אדמו"ר במעלת ניסיון העקידה על פני שאר הניסיונות של אברהם יש לומר, שעיקר הניסיון היה במה שאברהם היה צריך לחבר בנפשו ב' הפכים.

הקב"ה הבטיח לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע", ועתה הקב"ה מצווהו להעלות אותו לעולה. נוסף על כך, כל מציאותו ותפקידו של אברהם היה לפרסם אלקות, "ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם", ובשונה משאר הניסיונות שבעמידה בהם היה קידוש שם שמים – הנה כאן התבקש אברהם לעשות מעשה שעלול להביא להפסק פרסום שם ה'.

¹⁰ כידוע בענין "מחויב המציאות" המבואר בכ"מ.

השפעת האמונה בפנימיות - ביטוי לעצם הנשמה

ח. ע"פ כל האמור ניתן להוסיף ביאור בב' האופנים של 'רעי' מהימנא', משה רבנו בדורו ואתפשטותא דמשה בזמן הגלות:

נתבאר במאמר שעיקר ענינו של משה הוא – המשכת האמונה העצמית, ורק שלהמשכה זו יתכנו שתי תוצאות, המשכת האמונה בדעת ומסירות נפש.

ואם כן מובן שהפירוש "רעי' מהימנא" – זן ומפרנס האמונה בפנימיות – קאי על משה ועל אתפשטותא דמשה באופן שווה, מפני שגילוי האמונה העצמית היא-היא פרנסת האמונה והמשכתה בפנימיות.

כלומר: הפירוש 'פנימיות' בענינו הוא לאו דוקא הכוחות הפנימיים, השכל והמדות, אלא העובדה שהאמונה נעשית חלק בלתי נפרד ממצייאות האדם. שזהו ענינה של האמונה העצמית, שהיא באה מעצם הנפש ועצם המציאות של יהודי.

ונתן לומר שישנן ב' נקודות בקשר של אמונה זו לעצם הנפש: א. מצד תוכן האמונה, שהקב"ה הוא למעלה מגדר וציור, ואמונה כזו תתכן רק מצד עצם הנפש הקשורה לאלקות באופן שלמעלה מציור, ב. מצד תוקף האמונה, שהיא חודרת בתוך מציאותו של האדם ולא נשארת בבחינת מקיף, שזהו מצד שבאה מעצם הנפש.

וזאת בשונה מהאמונה הנמוכה יותר, האמונה שמצד ראייה, אשר א. תוכן האמונה הוא רק בבחינת הבלי-גבול של אלקות ועדיין אין הוא תופס בבחינה זו שהקב"ה למעלה מכל גדר, ב. תוקף האמונה אינו מוחלט מפני שהיא נתפסת באדם בבחינת מקיף ולא חודרת בעצם מציאותו.

אך יחד עם זאת ממשיך במאמר, שגם המשכת האמונה בדעת – היא תוצאה מכך שמשנה רבנו ממשיך את האמונה העצמית. וכפי שנתבאר לעיל, הכוונה בזה היא שמשנה ממשיך ומחבר לפנימיותם

של בני ישראל את האמונה שמצד ראייה, האמונה של בחינת חיה.

ויש להבין:

התוצאה מהמשכת האמונה בפנימיות של ה'אתפשטותא דמשה' היא – מסירות נפש על קיום התורה ומצות. במסירות נפש זו ניכר בגילוי שהיא תוצאה מעצם הנשמה, שהרי רק מי שהאמונה שלו היא בעצם מציאותו יכול למסור את הנפש באופן שהוא 'מוכרח' בכך ואין לו אפשרות אחרת כלל.

אך עדיין אינו מובן מדוע המשכת האמונה בדעת ובכוחות הפנימיים נחשבת לתוצאה של גילוי האמונה העצמית?

ויש לומר, בדרך אפשר, את נקודת הביאור בזה:

נתבאר לעיל שהאמונה שמצד חיה, בה תופס האדם את הבלי-גבול של האלקות, מוכרחת להתקבל אצל האדם בבחינת מקיף, שהרי הוא מכיר באלקות באופן כזה שהוא שולל את הבלי-גבול, וכך גם הבלי-גבול שבנפשו שולל ומבטל את הכוחות הפנימיים, כדלעיל בארוכה.

ופעולתו של משה רבינו היא שהאמונה הזו, שמצד עצמה אינה יכולה לחדור למציאות האדם, שהרי כל תוכנה וענינה הוא אור מקיף השולל את המציאות, תחדור ותתחבר עם מציאות האדם.

כלומר: גם לאחר המשכתה נשארת האמונה הזו שמצד חיה אמונה באופן בלתי מוגבל שלמעלה מטעם ודעת, שהרי זהו גדר האמונה הזו וזהו כל מהותה, אלא שלמרות זאת פועל בה משה רבינו שלא יהיה בה החסרון של המקיף שאינו יכול לחדור אל הכוחות הפנימיים, אלא היא נמשכת 'בדעת והשגה'.

בהמשכה זו נעשה חיבור מיוחד, חיבור של הבלי-גבול עם הגבול. האמונה שמצד חיה נשארת אמונה מקיפה ובלתי מוגבלת, ובכל זאת היא מתחברת ומתאחדת עם מציאות האדם.

ועל כן, למרות שהגילוי בפועל הוא – גילוי של נס שלמעלה מהטבע כפי שהוא מלוּבש בטבע, אשר הוא גילוי נמוך ומועט יותר מהגילוי שבנס שלמעלה מהטבע, הנה בכללות יש כאן גילוי העצמות – שהנס והטבע מתחברים יחד.

בענין זה מתגלה האור האלקי שלמעלה מהעולם – בתוך העולם, והבלי-גבול מתחבר ומתאחד עם הגבול.

על פי זה מובן שישנה מעלה בכל אחד מביטויי האמונה העצמית, בהמשכתה בדת והשגה על ידי משה רבינו ובגילוי המסירות נפש על ידי האתפשטותא דמשה¹⁴:

בגילוי האמונה העצמית בענין המס"נ על ידי האתפשטותא דמשה באה האמונה העצמית עצמה בגילוי יותר, שהרי המסירות נפש היא תנועה שאינה שייכת לשום כח פרטי אלא היא בטוי למציאותו האמיתית של יהודי שהוא והאלקות אחד המה.

גילוי האמונה העצמית בהמשכתה בפנימיות – אינו גילוי האמונה העצמית כמו שהיא, שהרי האמונה הנמשכת בדת והשגה היא רק האמונה שבבחינת חיה, אך יש לומר שיש בה גם מעלה – שעל ידי פעולה זו מתחברים הכוחות הגלויים והמוגבלים של האדם עם ענין בלתי מוגבל, ויהודי כמו שהוא כאן למטה זוכה להכיר ולהרגיש אלקות שלמעלה מהעולם.

בהמשך המאמר יתבאר אופן שלישי ונוסף, שהוא גילוי עמוק יותר של עצם הנשמה, בו גם הכוחות הפנימיים מתחברים ומתאחדים עם גילוי עצם הנשמה כמו שהוא.

היכולת לחבר את האמונה הזו עם פנימיות האדם באה, כאמור, מצד גילוי עצם הנפש.

והענין בזה: מאחר ומצד עצם הנפש ומצד אמיתות מציאותו האדם שייך לכל הבחינות שבאלקות, לכן יש לו את הכח להתחבר, גם מצד הכוחות הפנימיים שלו, עם הבלי-גבול של האלקות.

ניתן לדמות זאת לביאורו של כ"ק אדמו"ר במקום אחר¹³:

על הפסוק "חלקי הוי' אמרה נפשי" הובא משל במדרש מפיקה שבוחר במלך על פני כל שאר השרים. ושואל כ"ק אדמו"ר שלכאורה הם ב' ענינים שונים, הפסוק מדבר אודות בחירת ישראל בקב"ה, שהוא ענין שלמעלה מהשכל, ואילו המשל מדבר אודות פיקח הבוחר במלך מצד הבנה שכלית במעלת המלך?

ומבאר שם, שמצד הבחירה העצמית של הנשמה באלקות – גם שכל האדם מושפע והרי הוא בוחר באלקות גם מצד השכל. והיינו שהקשר לאלקות שמצד עצם הנשמה יש בכוחו לחדור ולהתגלות גם בתוך הכוחות הפנימיים.

ויש להביא עוד דוגמא, שיש בה גם תוספת ביאור:

איתא בחסידות שישנם ב' סוגי ניסים כלליים, ניסים שלמעלה מהטבע וניסים המלוּבשים בטבע. נס המלוּבש בטבע הוא נס כזה שניכר לעין כל שהוא נס, אך הוא התלבש בתוך דרכי וסדרי הטבע.

ומובן אם כן שבמקרה זה הנס והטבע נשארו כל אחד במציאותו, הנס נשאר בענינו – גילוי אלקי שלמעלה מהטבע, והטבע לא איבד את המדידה וההגבלה שלו. ולמרות זאת התחברו שניהם והנס התלבש בלבושי הטבע.

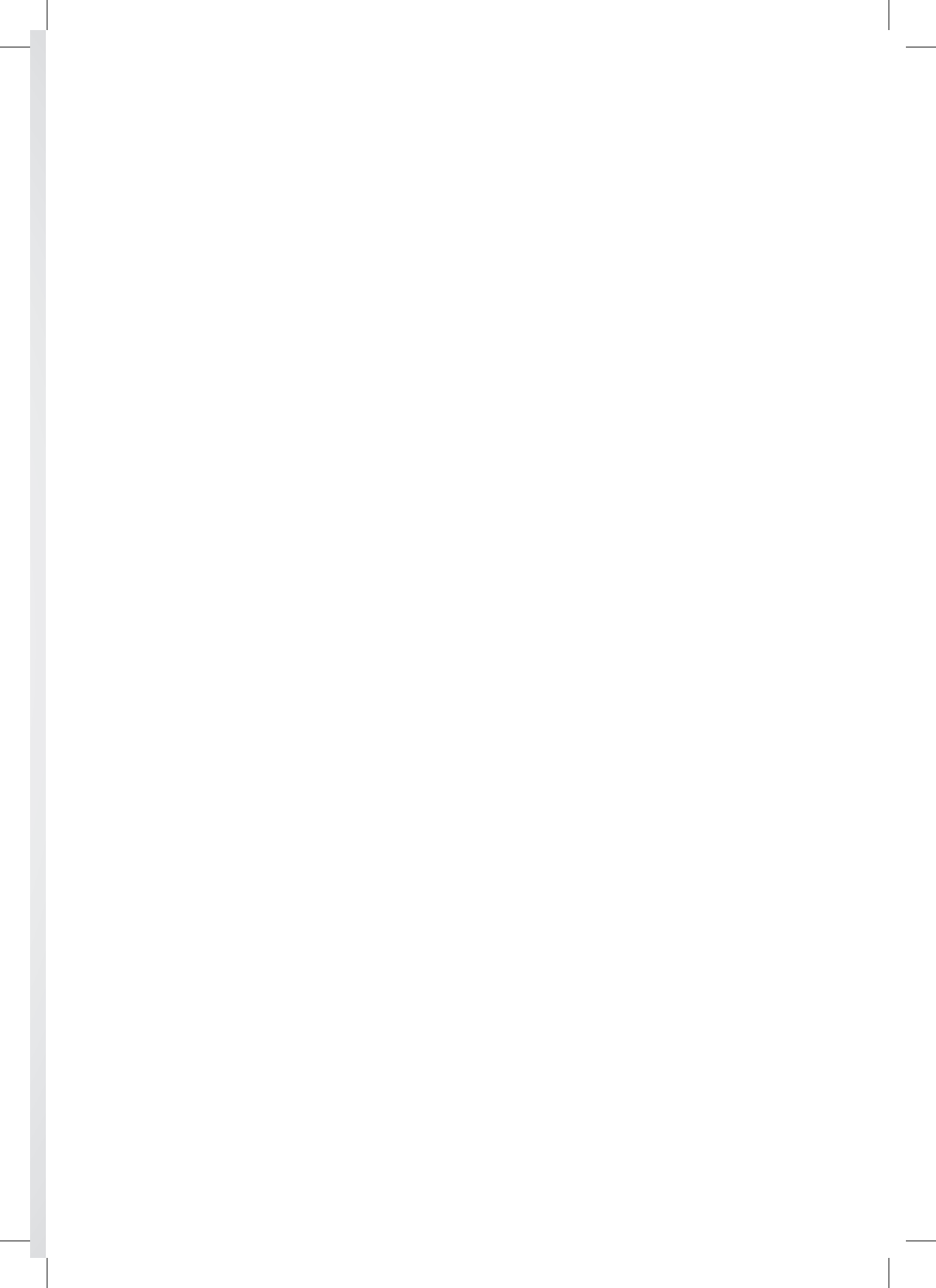
ומבואר בזה, שהיכולת לחבר את הנס והטבע יחד באה מעצמותו של הקב"ה שהוא למעלה מגדרי הנס והטבע.

¹⁴ כפי שניתן ללמוד מדיוק כ"ק אדמו"ר במאמר (בחצאי יגול) שמעלת גילוי האמונה העצמית על ידי האתפשטותא דמשה על פני המשכת האמונה על ידי משה עצמו, היא "בענין זה", היינו שישנה מעלה בכל אחת מהן.

¹³ סה"מ מלוקט ניסן ע' קלא.

סיכום חלק ג

- א.** עניינה של המס"נ כפי שבאה מבחינת יחידה הוא - כפי שהיה אצל נחשון - שמכיר שאין שום **מציאות** מלבד רצון ה', ואף אינו צריך 'להקריב' את עצמו.
- ב.** מס"נ זו נובעת מה**אמונה** שאין שום '**ציור**' באלקות, גם לא ציור שלמעלה ממנו.
- ג.** ענין זה מתבטא בחיבור הפכים, באופן שהם אינם מתבטלים אלא נשארים בתקפם, שזהו ענין נמנע הנמנעות - שלעצמות אין שייכות לציור וכל מושג הציור שייך לנמצאים מחודשים שמוכרחים בתכונות.
- ד.** הביטוי בעבודת ה': אברהם האמין בשני הפכים, ההיינו בענין שלמעלה מאחיזה במציאות, וכמו הביטחון בה' גם כשאין שום דרך להצלה ע"פ הטבע.
- ה.** משה מגלה את האמונה העצמית, השייכת לעצם מציאות האדם, ומחבר אותה אח"כ גם עם **גודרי** המציאות ע"י שממשיך אותה בדעת. היכולת לכך היא מצד שבאמת היא למעלה מציור וע"כ יכולה להתגלות גם בציור (במדה מסוימת), וזהו הצורך בה - לאחד את העולם עם למעלה מהעולם.
- [גילוי הענין כמו שהוא - הוא במס"נ, אך מובנת המעלה והצורך גם באופן הב'.]

סיפורי חסידים

שידוך בברכת הרבי הרש"ב נ"ע

קטע מתוך ספרו של סב החתן, המוהל הנודע הרה"ח ר' חיים עוזר מרינובסקי ע"ה, 'על אבותינו ועל יחוסם' על המעורבות המופלאה של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בשידוך של סב זוגתו מרת מלכה ע"ה, הרה"ח ר' שלמה רסקין ע"ה, כפי ששמע מחתנו המשפיע, איש מסירות הנפש, הרה"ח ר' משה וישצקי ע"ה

על יחוסם החסידי של הורי זוג תחי':

חמי הרה"ח ר' בצלאל בהרה"ח ר' יהודה לייב הלוי רובשקין

וחמותי מרת צביה בת הרה"ח ר' שלמה רסקין

מדבריהם הק' של רבותינו נשיאינו

על חותנו של ר' שלמה רסקין - ר' מיכל שצ'רבינר,

ועל חותנו של ר' מיכל - הרה"ח ר' זלמן שצ'רבינר

ועל חותנו של ר' זלמן - הרה"ח ר' יהושע אלי' רבה של הארקי מחשובי חסידי

כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע

ולמען "יכירו נכדינו וידעו בניי כי אנחנו זרע ברך ה'", זרע ברכום רבותינו הקדושים, אציגה נא לפניהם את הסיפור הנפלא מכ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע מליובאוויטש עם זקנם החסיד ר' שלמה רסקין ז"ל. הוא הסבא של זוג' מרת מלכה תחי' (בת התמים ר' בצלאל הלוי רובשקין ז"ל וזוג' מרת צבי' ע"ה).

אביו של ר' שלמה הי' החסיד המפורסם בתוככי עדת חסידי ליובאוויטש, ר' חיים בן ציון רסקין מגז'אססק, ובאותו זמן המשפחה גרה ברודניא. (אביו של ר' חב"צ, הרה"ח ר' יהודא ליב, היה חסידו של אדמו"ר מהר"ש נ"ע, והיה רבה של הורקי ושם אמו צביה).

חסיד זה הי' דבוק ברבו הקדוש מליובאוויטש, בכל נימי נפשו ומסור בכל לבו, וכבן המתרפק לפני אביו הי' עייל בלא בר, אל הקודש פנימה כבן-בית ממש.

נוהג הי' ר' חיים בן ציון לחתן את בניו בגיל צעיר, ובהגיע בנו שלמה לגיל שמונה עשרה, כבר הציעו לפניו נכבדות מכל עבר.

ר' חיים בן ציון לא הי' מוצא לנכון להשקיע מחשבה בהצעות וליכנס לפרטי פרטים, שהרי יש לו רבי והרבי יודע הכל, וכאשר ישאל איש בדבר אלקים ישאל ר' חיים בן ציון באיזה הצעה לבחור. מה שעליו לעשות - הוא רק לרשום את השמות המדויקים של ההצעות, ולהגיש את הרשימה אל הרבי, ואשר יבחר הוא הקדוש, כן יקום.

כשנסע ר' חיים בן ציון בפעם הזאת לליובאוויטש התארכה כבר הרשימה, ומספר ההצעות השונות הגיעו לשמונה.

נכנס ר' חיים בן ציון אל הרבי ל"יחידות", ושם לפניו את הפתק עם השמות. הרבי הרכיב את משקפי - הזהב ובסקירה אחת במשך שני' אחת, סקר את הרשימה כולה במבט אחד מסוף הרשימה כלפי מעלה ושם אותה הצדה, באומרו "אין כאן שום דבר מתאים. יש ביניהן כזו שלא תדייק לשים את הפאה כמו שצריך, ויש - שלא תדע לחנך את ילדי' וכו'". ידע ר' חיים בן ציון שמהרשימה כולה לא באה בחשבון אף אחת ואין על מה לדבר יותר. הדבר הי' בליל ששי. רחב"צ נשאר לשבות את יום הש"ק במחיצת רבו, ובמוצש"ק נגש אליו אחד החסידים ואמר לו: ברצוני להציע שידוך לבנך שלמה. ר' חב"צ הקשיב והלה המשיך: את בתו של ר' מיכל שטשערבינער.

ר' חיים בן ציון נכנס שנית אל הרבי ושאל: האם להטות אוזן להצעה החדשה שהציעו לו זה עתה. מישהו אחר לא הי' מעיז להיכנס להיכל קדשו של הרבי, פעם אחר פעם, אבל ר' חיים בן ציון היו לו פריביליגיות של בן בית ושל מקורב בצורה מיוחדת.

תשובתו של הרבי היתה הפעם מעודדת ביותר. בהבעת סיפוק מעצם ההצעה ומתוך סבר פנים יפות, נענה לו הרבי ואמר: אה, מיכל שטשערבינער איז דאך אן ערלעכער איד, און זי (הכוונה לאשתו של ר' מיכל) איז דאך ר' יהושע אליס אן אייניקל (ר' יהושע אליהו הי' אחד מחשבי חסידי כ"ק הצ"צ נ"ע, רבה של העיירה הארק'י), איז דאך דאס א גלייכע זאך. ר' חיים בן ציון לא הי' צריך יותר מזה. הוא חזר הביתה ובפיו בשורה טובה: לשלמה'לה שלנו מגיע מזל טוב - הרבי הסכים להצעת שידוך שהוצעה עבורו... אך כאן קרה דבר לגמרי לא מובן. חתן דנן לא הסכים לשידוך זה. הוא טען כי בין ההצעות שהרבי פסל היו כאלו שההורים שלהם גרים בערים גדולות כסמאלינסק והדומה, אם כן למה לו לשמוע הצעות אודות בת כפר (חלומו של כל בחור באותם הימים הי' לצאת מהעיירות הקטנות לעולם ה"גדול". האפשרות היחידה שעמדה לפני צעיר כזה, כדי לממש את "חלומו", הוא שידוך עם בת עירונית, והמדוברת הרי היא בת כפר), לאמיתו של דבר גם לא בת כפר היתה, שהרי משפחה מתגוררת ב"חוטור" (= ישוב קטנטן של מספר בקתות עלובות המצויות הרחק מכפר). בקיצור הוא לא יכול להסכים לשידוך כזה. הוא מסרב וזהו.

עברו חודשיים, וכמנהגו - נוסע לו שוב ר' חיים בן ציון לליובאוויטש אל הרבי, הוא נכנס ליחידות, והשיח בכאב לפני הרבי כי בן הזקונים שלו ממאן לקבל את ההצעה.

הרבי תמה על הדברים וחזר שוב מלה במלה על דבריו הראשונים ואמר: איך פארשטיי ניט, מיכל שצ'רבינר איז דאך אן ערלעכער ייד, און זי איז דאך ר' יהושע אליס אן אייניקל, איז דאך דאס א גלייכע זאך, פארוואס זאל ער ניט וועלן? הדבר הפליא מאוד את ר' חיים בן ציון. הרבי הי' אז "אין די רעכטע יארן פון דער רבי'סטווע" (בשנים תרס"ד תרס"ה), עסוק בדברים העומדים ברומו של עולם, ומכל ארבע פינות העולם פונים אליו בשאלות של נפש ורוח, והוא - מתעניין כל כך בשידוכו של בחור צעיר? הדבר הפליא אותו והוא העז לשאול: וואס איז, דאס איז זיין אמת'ער זווג? אך הרבי ענה לתמיהתו בהחלטיות: יע, יע!

לשאלת ר' חיים בן ציון אם בכל זאת יתעקש הבן, ענהו הרבי: בריינג איהם א הער.

הרחב"צ הזדעזע לשמע הדברים המפורשים של הרבי. בחזרו לביתו והבן-זקונים עדיין עמד בהתנגדותו, המתין רחב"צ עד לקראת הנסיעה הבאה שאז יקח עמו את שלמה'לע שלו לליובאוויטש..

הנסיעה הבאה לליובאוויטש היתה לקראת י"ט כסלו ור' חיים בן ציון לקח אתו את בנו הסרבן.

אחרי ההתוועדות הגדולה, נכנס ר' חב"צ עם בנו אל הקודש פנימה. הרבי פנה ראשונה אל ה"חתן", שלמה, ושואל אותו ישירות: "בחור'ל וואס דארפסטו?

שלמה התאזר באומץ ושפך לפני הרבי את כל מרי-לבו: אבא מבקש כי אתחתן. קודם כל, אני עוד צעיר; שנית עוד לא עברתי את הפריזיו (ההתיצבות לצבא); ושלישית - אם מציעים לי שידוכים מערים גדולות, למה לי להסכים לשידוך שהוריה גרים ב"חוטור"?

כאן בא לידי המחשה ש"צדיקים דומים לבוראם" (ב"ר פס"ז, ז), וכשם שלגבי הקב"ה נאמר ש"במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו" - כך גם אצל הרבי נ"ע. למרות רוממותו הנפלאה ירד מפסגת רוממות זו כדי לדבר על לבו של הבחור-הסרבן, ובחיבה אבהית במלים שיובנו גם לנער זה, לפי שכלו הוא, עומד ומפריך אחת לאחת את כל טענותיו: "דאס וואס דו זאגסט אז דו ביסט נאך יונג, וועסטו אם ירצה השם עלטער ווערן...; דאס וואס דו זאגסט אז דו האסט נאך ניט געדינט, זאג איך דיר צו אז דו וועסט ניט דינען (וכך הווה, ששלמה קבל פטור מהצבא); און דאס וואס דו זאגסט אז מען רעדט דיר שידוכים פון גרויסע שטעט, וויא וואלט זיין אז זי וואלט גיווען פון וויטעבסק אדער סמאלנסק וואלט געווען גוט? זאג איך דיר, חסרונות וואלט זיא האבין א וודאי מערער, און מיכל שטשערבינער איז דאך אן ערלעכער ייד (בפעם המי יודע כמה חזר הרבי על אותם המלים לא פחות ולא יותר אות אחת) און זי איז דאך ר' יהושע אלי'ס אן אייניקל, איז דאך דאס א גלייכע זאך, איז דאך דאס א גלייכע זאך, פארוואס ווילסטו ניט?!"

יותר לא יכול ה"גבור" שלנו לסרב, והוא נכנע והביע סוף סוף "הסכמתו" לשידוך. הגיע הזמן המוגבל ורחב"צ עם בנו החתן וב"ב נוסעים כבר לחתונה. שהתקיימה בבית המחותן באותו "חוטור" ששמו שצ'ערבין. אך כיצד יתכן לנסוע לחתונה מבלי לעבור דרך ליובאוויטש ולקבל ברכה מפי הרבי לפני החופה!?

ועל כן שמו פעמיהם תחילה לליובאוויטש. ר' חב"צ ובנו שלמה הגיעו אל היכל הקדש ושמעו מאחורי הדלת שהרבי מברך ברכת המזון בקולו המתוק וכל מלה יורדת חדרי בטן.

עברו כמה דקות והרבנית פתחה את הדלת ודווחה אל הרבי: בנצי' איז געקומען מיט זיין זון. הרבי רמז להם להכנס ושאל מה רצונם. ר' חב"צ ענה שהם נוסעים לחתונה ובאו לבקש ברכה לפני החופה.

הרבי ענה: א ברכה? וקם על רגליו הקדושות והתחיל לסדר את הסירטוק ולכפתר את הכפתורים. פניו נעשו להבים ורחב"צ שהי' רגיל לעמוד לפני הרבי לעתים כל כך קרובות, נבהל ורעדה אחזתו, הוא הרגיש שעוד מעט הוא עלול להתמוטט וליפול מרוב התרגשות ופחד, בנו שלמה ארכבותיו דא לדא נקשן והרבי גמר לסדר את הסירטוק והתחיל דבריו בהאי לישנא:

"עס ווערט געבראכט אין א ספר, אין א ספר ווערט געבראכט (כך חזר הרבי על הדברים פעמיים, ישר והפוך), אז ווען מ'שטייט אונטער דער חופה דארף מען טראכטן ממשיך זיין קבלת עול מלכות שמים אויף זיך, און אויף איר, און אויף די קינדערלאך וואס דער אייבערשטער וועט געבן און דאס העלפט אויף פופציק יאר".

הרבי חזר פעם נוספת מהתחלה: "עס ווערט געבראכט אין א ספר וכו'", וכן פעם שלישית. הם מרגישים שאם יוסיף לדבר עמהם עוד פעם נשמתם פורחת, אך הפעם פטרם הרבי לשלום...

רחב"צ הי' מספר ספור זה לדודנו הרה"ח ר' משה וישצקי ע"ה פעמים אין מספר. וכל פעם באותה ההתרגשות והתפעלות, כאילו זו פעם ראשונה שהוא מספר.

והנה האיר ה' את עיניי ומצאתי כעבור זמן מקור נאמן לדברי כ"ק הרבי הרש"ב נ"ע ב"ילקוט שמעוני"

בקשר לדברי כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע "און דאס העלט אויף פופציק יאהר" ברצוני להעתיק את מה שמצאתי בעז"ה ב"ילקוט שמעוני", תהילים, רמז תשכט, על הפסוק "בטח בה' ועשה טוב" (פרק לז), מקור מפורש לדבריו הק' ואולי זוהי כוונתו בדבריו הק' "אין א ספר ווערט געבראכט":

"תנא דבי אליהו, מעשה בכהן אחד שהייה ירא שמים בסתר, והיו לו עשרה בנים מאשה אחת, ששה זכרים וארבע נקבות, ובכל יום הייה מתפלל ומשתטח ומלחך עפר בלשונו, כדי שלא יבוא אחד מהם לידי עברה ולידי דבר מכוער. אמרו, לא יצא אותה שנה שלמה עד שבא עזרא והעלה הקב"ה את ישראל מבבל, והעלה אותו כהן, ולא נכנס הכהן לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ובני בניו, עד חמישים שנה, ואחר כך נכנס לעולמו".

"מיכל שצ'ערבינר האט געזאגט סליחות... ניט ווייט פון טאטן, איז בא דעם טאטן איינגעפאלן די באקן פון קנאה"

וכשעליתי ארצה מצאתי-ראיתי בסוף חלק ד' של "ליקוטי דיבורים" מכ"ק הרבי הריי"ץ נ"ע, בחלק "מפתחות שמות ואנשים" את השם "מיכל שצ'ערבינר", המוכר לי כל כך מהסיפור ששמענו מדודנו ר' משה הנ"ל ברוס' לפני החתונה.

מיד פתחתי את הספר הקדוש ומצאתי כתוב בו (בדף תשיא) בשיחת קודש שלפני ההקפות, בשמח"ת תרצ"א, אמר הרבי הריי"ץ נ"ע כדברים האלה:

" איך וואלט וועלן זיין א איש פשוט, נאר אזוי ווי די רבותינו הקדושים האבן פארשנען דעם ענין פון איש פשוט.

מיכל שצ'ערבינר (בהערת המוציא לאור: "דאס איז געווען א ישובניק פון דארף שצ'ערבינא, נאנעט פון ליובאוויטש און ער פלעגט פארן אין ליובאוויטש צום רבי") איז אמאל געשטאנען בא סליחות ניט וויט פון טאטן, און עס האט גערונן בא אים טרערען פון ביידע אויגן, האט דער טאטע אים מקנא געוון. דער טאטע איז דאך געוון א שיינער אין גשמיות, איז בא אים איינגעפאלן די באקין פון קנאה, און האט געזאגט אז ער איז מקנא מיכל'ען ווי ער זיצט בא זיך אין דארף און שטייט אויף צווי א זייגער ביינאכט, און זאגט תהילים וכו' "

הרבי הרי"צ מגלה לנו מי הי' חותנו של מיכל שצ'רבינר

זה עתה יצא לאור, לראשונה מתוך כתבי יד הרושמים, ספר השיחות תרפ"ט-תרצ"א מכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע. ושם נאמר שבמוצאי יוהכ"פ תרפ"ט דיבר הרבי הרי"צ בשבחו של ר' מיכל, והוסיף ואמר שהחסיד המהולל ר' זלמן שצ'ערבינער היה חותנו. ואנחנו לא ידענו ולא שמענו בלתי היום, וגם אבותינו לא הגידו לנו, כי כנראה גם הם לא ידעו מחמת פער הדורות. ודמטמון להו - גילה לנו כ"ק הרבי הרי"צ נ"ע בשיחותיו הק', וכך נוספה טבעת יקרה זו בשושילתא דדהבא החסידית של משפחת רסקין. התרגשנו מאד מהמציאה הנפלאה, שהרי ר' זלמן חסיד גדול היה וחביב מאד על רבותיו, ולכן לאו מילתא זוטרתא היא להימנות על צאצאיו.

שפע תהלות ותשבחות על ר' זלמן שצ'רבינר מפי הרבי הרי"צ נ"ע

וזו היא לשון קדשו של הרבי הרי"צ ב"לקוטי דיבורים" כרך א' עמ' 234: "אין שצ'רבינא האט געוואוינט א איד א חסיד ולמדן, א בעל מדריגה הן אין מוחין און הן מדות טובות, נאר אזוי ווי חסידים זיינען דאך ניט מדייק אין תוארי הכבוד, איז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס ר' זלמן שצ'ערבינער איז געווען א בקי בש"ס בבלי מיט א ידיעה אין ירושלמי וד' טורים, בקי בזוהר וכתבי האריז"ל און אין די געדרוקטע ספרי החסידות, און אין דערצו א בעל-צדקה מפורסם, האט מען אים גערופן נאר זלמן שצ'ערבינר

"ווען איך האב אים געקענט איז ער שוין געווען א איד א בן שבעים. דער תואר און הדרת פנים איז געווען אומבערשרייבליך. אויף דעם פנים איז געלעגן סימנים פון גרויסע מוחין און לייבליכע גוטסקייט און גלאטקייט, ער איז ביי מיר פון די חשוב'סטע נרשמים אין מיין ספר הזכרונות פו די קינדער יארן.

"ר' זלמן שצ'ערבינער, א חוץ וואס ער איז געווען דער ריכטיגער טיפוס פון די אמאליקע חכמי הישובניקעס, פון די חכמי האמת ובעלי מידות טובות איז געווען איינער פון די חשובע יונגעלייט ביי דעם עלטער-זיידן (אדמו"ר הצמח צדק) און איינער פון די גרויסע מקושרים צום זיידן (אדמו"ר מהר"ש)".

”בא מיר איז צוגלייבן אז זלמן האט גיהאט גילוי אליהו”

והרי תוספת מרובה במידה גדושה וקדושה שב”רשימות” הקודש שיצאו לאחרונה (חוברת יד עמ’ 16):

”סיפר: בשנים תרמ”ז, מח’ ומט’ - האט מען פאבראכט ביי אדנ”ע ערב יוהכ”פ שעה 10 בבוקר, א שעה. אחד המשתתפים היה ר’ זלמן סרעבינע (על שם עירו-שצערבינא. מ”מ), שהיה אדנ”ע מיקרו ומחבבו. היה מחסידי הצ”צ. אדנ”ע אמר עליו בשנת תרנ”ד - ואז כבר לא היה בעלמא דין: בא מיר איז צוגלייבן אז זלמן האט געהאט גילוי אלי’, און האט ניט געוואסט ואס דאס איז. היה ישוב’ניק. בקי בהרבה גמרא וגם דא”ח וקבלה. היה אומר שקשה עליו המונה של ליובאוויטש.”

זכה החסיד ר’ זלמן, שרבותינו נ”ע הזכירוהו בשיחותיהם הקדושות במשך שנים, בערבי יוהכ”פ ובמוצאי יוהכ”פ, וכן אמרו בשמו אן עבודה’דיקן ווארט, כדאיתא בספר השיחות ה”ש”ת עמ’ 10. וכאן המקום לקבוע ברכה לשאר בשרנו, ריי”צ קמינצקי נ”י עינא פקיחא דשפיר חזא, אשר מצא את הפרטים אשר מילאו והשלימו את התמונה של ייחוסנו, יישר חיליה!

וגם אנא זעירא קא מחזיקנא טיבותא לנפשי אשר מצאתי את מכתבי הקודש של הרבי הצ”צ נ”ע, אל חסידו אהובו ר’ יהושע אלי’ ז”ל, וראינו שהרבי לא זז מחבבו עד שקראו ”ידידי”.

ותיתי לי על שבזמנו נתתי אל לבי להקליט במדויק את הסיפור על זקננו ר’ שלמה רסקין וחותנו ר’ מיכל, ככל היוצא מפיו של דודנו הנכבד, החסיד המשפיע ר’ משה וישצקי ז”ל, שהרי כל ערכו של סיפור, הוא דיוקו! ואלמלא הקלטתיו אז, זמן קצר לפני פטירתו, היינו מאבדים מרגניתא טבא דא. אבל עתה הודות לסרט ההקלטה שבידינו יש לסיפור תוקף של מסמך רשמי, לתפארת דורותינו. חדאי נפשאי שיכולני לספר לבניי שי’ שאני הקטן

חיים עוזר הנני חתן

ר’ בצלאל רובשקין חתן

ר’ שלמה רסקין חתן

ר' מיכל שצ'רבינר חתן

ר' זלמן שצ'רבינר חתן

ר' יהושוע אלי' רבה של הארקי.

"ללא דמעות, רק בשמחה"

במקום אחר בספרו 'על אבותינו ועל יחוסם' מספר סב החתן שי', הרה"ח ר' חיים עוזר מרינובסקי ע"ה מעט על נסיעותיו אל הרבי ועל דברים שאמר לו הרבי בי'חידות', כדלהלן:

בחודש תשרי תשכ"ח זכיתי לראות את הרבי שליט"א בפעם הראשונה. וגם על כך אני חב תודה לרבי שליט"א. כזכור, הרבי הזמין אז על חשבוננו את העולים החדשים שהגיעו מרוסיה באותה שנה, לעשות את החגים במחיצתו. באותו חודש זכיתי להכנס בפעם הראשונה ל"יחידות" ולחזק ולאמץ מקרוב את ההתקשרות שהתחילה במקום, בזמן ובתנאים שונים כל כך.

זכות מיוחדת במינה, גדולה ונפלאה, נפלה בחלקי וגורלי ביום ו' עש"ק בראשית תשל"ט, שבהיותי ב"יחידות" פתח כ"ק אדמו"ר שליט"א, באתערותא דלעילא, מבלי שהזכרתי לפניו דבר וחצי דבר בנושא זה (ועוד שמשנת תשכ"ח ועד אז לא זכיתי להראות פניו ב - 770, כי טפלתי באבי ע"ה שהיה מוטל על ערש דווי) ואמר לי:

"און בזכות וואס איר זיינט מכניס יידישע קינדערלאך בבריתו של אברהם אבינו, ברית עולמים, וכו'" והרעיף עלי ברכות עד בלי די. וכשפרצו דמעות מעיני מרוב התרגשות, אמר לי כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אן דמעות, נאר מיט שמחה" (= ללא דמעות, רק בשמחה).

וכשמלתי את בנו של הרה"ח ר' מנחם מענדל שי' גרונר בצפת, בחודש סיון תשמ"מ, התעניין כ"ק אדמו"ר שליט"א אצל אביו המזכיר בקודש, הרה"ח הרי"ל שי' גרונר, מי היה המוהל של נכדו. וכשענה לו הרי"ל "מרינובסקי פון כפר חב"ד"

היתה תגובתו של כ"ק שליט"א: "מרינובסקי פון כפר חב"ד? א גלייכע זאך!".
 כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך להתעניין ושאל שוב: מי היה המברך ברכת "כורת
 הברית"? וענה לו הרי"ל כי גם באמירת הברכה כובד המוהל מרינובסקי מכפר
 חב"ד. שוב חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א על דברת קדשו: "מרינובסקי פון כפר
 חב"ד? א גלייכע זאך!".

ובסיום וחותם ספרו מוסיף ומספר הרב רח"ע מרינובסקי ע"ה:

זכינו להעלות ארצה כמה ביכלאך חסידות, מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר
 הצ"צ נ"ע, שנשתמרו בידינו עוד מתקופת סמרקנד. ושלחנום מיד עם בואנו
 לכפר חב"ד לכ"ק אדמו"ר שליט"א (בטבת תשכ"ז) על ידי דודנו הרב ר' שלמה
 טרשנסקי ע"ה אשר בא לבקרנו וחזר לאמריקה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א אישר
 את קבלתם במכתב קדשו ב"תשואות חן, תשואות חן" וזכינו אשר כ"ק אדמו"ר
 שליט"א רשם על ה"ביכלאך" את שם משפחתנו "מרינובסקי. וכן ראיתי ב'תורה
 אור' הוצאת קה"ת, תשמ"ט, ב"הוספות" שבסוף הספר, בדף שלפני האחרון
 ב"מראי מקומות כתבי יד" בהערה לדף לב, ד - תנו רבנן מצות חנוכה: עיין בוך
 להבין - מרינובסקי (כא, א) בשינויים.

וכאן המקום להביע את תודתנו לשאר בשרנו היקר באדם, חסיד נעלה, איש
 המעלה, ר' משה קצנלנבויגן נ"י אשר עשה כחכמתו והצליח, וברצי כסף קיבל
 אישור משלטונות המכס במוסקבה להעביר את ה"ביכלאך" ואת כל ספרי אבא
 מארי ע"ה מעבר לגבול רוסיה. זכרה לו אלקי לטובה!

צילום איגרת הרבי ובה ת"ח על הספרים נדפס לעיל בתחילת קובץ זה

שליחות בעניין אישי

סיפורו של הרה"ח ר' מרדכי מנשה גורליק שי'

בשנת תשל"ב זכה סב הכלה הרה"ח ר' מרדכי מנשה שי' גורליק ליחידות מיוחדת אצל הרבי. סיפור היחידות הופיע כבר במספר במות וכאן בא בצורה מושלמת ומדויקת כפי שסופר על ידיו אשתקד בכינוס השלוחים האירופאי ביום ההילולא כ' אב באלמא אטא.

אתן קצת רקע: בקיץ תשל"א, בטשקנט, אחרי שתקופה לא קיבלו היתרי יציאה, התחיל משהו לזוז ואנשים בודדים קיבלו אישור לצאת מבריה"מ.

גם אבי ע"ה הגיש שלוש פעמים בקשה וקיבל סירוב. ואז אבא כתב מכתב לרבי וביקש ברכה. התשובה הייתה שהרבי מבקש לנסוע לאלמא אטא, להשתטח על הציון של אביו, לומר מענה לשון ולבקש ברכה, ובטח יקבלו את הישועה ושלא יפחדו. הרבי שלח לנו דרך בן דודנו ר' גרשון בער ג"ייקובסון, תמונה ידועה של הרבי. כמדומני התמונה בה הרבי יוצא מ-770 עם סידור. כמו כן ביקש שיעשו מזה צילומים וכל אחד יחזיק תמונה בכיסו, ולא יקרה כלום.

וכך נסענו אבא ואנחנו שלושת האחים וגם בן דודנו חיים אלעזר וילנקין שהיה חובב צילום והייתה לו מצלמה. כשהיינו באוהל החלטנו לצלם, עשרות צילומים מקרוב ומרחוק ומכל הצדדים. ה' עזר וזמן קצר לאחר מכן אחי שלום בער ומשפחתו קיבלו היתר יציאה וגם אני ואשתי קיבלנו. אך ההורים ואחינו חיים אלעזר לא קיבלו.

הגעתי לארץ בכ"א מנחם אב תשל"א. ומיד התחלנו לטפל בהכנות לנסיעה לרבי. בפועל הדבר הסתדר רק אחרי ראש השנה וכך הגעתי לרבי ביחד עם עוד שלושה חברים שלי - ישעיהו גרצמן והאחים אהרן ואברהם מקובצקי - בערב יום כיפור תשל"ב אחרי מנחה ונכנסנו ל-770 בדיוק בברכה הכללית, כאשר הרבי בירך את כל הברכות לפי אותיות הא-ב למטה בזאל הגדול. מיד אחר כך, בעזרת בן דודי גרשון בער יעקבסאהן (שהוא זה שפגש אותנו בשדה התעופה והביא אותנו ל-770) רצנו למעלה כדי להספיק ולקבל לעקאח מידו הקדושה של הרבי. החלוקה הייתה למי שלא קיבל בבוקר. ואז בעצם הייתה כמו היחידות ראשונה, ממש יחידות. הרבי עצר את החלוקה והתעכב כמה זמן, והתעניין בפרטיות; מי הגיע? איך קוראים לחברים? ביקשתי ברכה עבור ההורים ואחי שנשאר. והתשובה של הרבי הייתה "את אבא עדיין צריכים שם". היה קשה לשמוע את זה...

לאחר שמח"ת נכנסתי ליחידות. זה היה מאוחר בלילה. הכנתי מכתב קצר עם בקשות פרטיות. וצירפתי את התמונות שהבאתי (הייתי הראשון מבין אלו שהיו באותה נסיעה לאלמא אטא שיצאתי מרוסיה ולכן אני זכיתי לקחת את התמונות אתי לרבי) וכתבתי שזה תמונות מהאוהל של ר' לוי'ק. ואז התחילה היחידות, שהיתה מאוד מרגשת. הרבי התחיל להתבונן בעיון בתמונות, הוציא מהמגירה זכוכית מגדלת והתחיל לעבור תמונה תמונה. זה לקח זמן רב. אח"כ התחיל לשאול שאלות. בית הקברות בו טמון רלוי"צ הוא כללי, לא יהודי. ויש בו רק איזור מסויים ששם קבורים יהודים. הרבי התעניין מה המרחק מהקברים הלא יהודיים, להבדיל, לר' לוי'ק? מי טמון מצד שמאל, מצד ימין? שאלות שעל רובן לא היו לי תשובות ברורות כי לא שמתי לב לכל הפרטים הללו כשהייתי שם.

ואחר כך הרבי פנה אלי, לכיווני, אך ראיתי שהרבי 'לא פה'. הוא הסתכל בכיוון החלון, והתחיל לומר כך: "מה דעתך, האם אפשר להעביר את הציון לכאן? (הכוונה מאלמא אטא לניו יורק). האם היה תקדים כזה? האם אפשר לעשות מזה עניין אינטרנציונלי בין המדינות? (כלומר מחווה שממשלה של מדינה אחת עושה עבור ממשלה של מדינה אחרת)" כל זה הרבי מדבר, כביכול כאילו הוא פונה אלי, ושוב ראיתי שהרבי 'לא כאן'. לקח קצת זמן והרבי שוב התבונן ואז אמר בהחלטה: "זאל שוין בלייבן אזוי" (שישאר כבר כך. כלומר שהציון יישאר באלמא אטא). "ואני מבקש למסור לאבא שאני רוצה לשפץ את המצבה מחדש".

כדאי להזכיר שהמצבה המקורית היא משנות הת"ש, מיד לאחר המלחמה, וכנראה שלא היו מומחים ולא אמצעים כספיים. לכן היא היתה מאוד עלובה והאבן היתה לא של שיש שלם, אלא מודבקת מחתיכות. וכתב החריטה גם היה מאוד מאוד לא מקצועי ולא ברור, והייתה מילה שלא הייתה ברורה בכלל 'תנוח' או משהו כזה.

והרבי ביקש להודות לאבא ההתעסקות בענין הציון. ואז הרבי מסר את ההוראות הבאות:

1. להחליף את המצבה הישנה במצבה חדשה מאבן טובה.
 2. גודל המצבה החדשה יהיה באותו הגודל של הישנה.
 3. לא לשנות את הנוסח.
 4. האותיות צריכות להיות יפות.
 5. האות 'ן' שבתבת 'הגאון' צריכה להיות ארוכה יותר מאשר במצבה הישנה.
 6. להשמיט את המילה שאינה מובנת כלל ('תנוח').
 7. לא לחזק את המצבה עם ברגים (כפי שנעשה במצבה הישנה).
 8. המצבה תיעשה על ידי חרט יהודי שומר תורה ומצוות, שומר שבת.
 9. להשאיר את ציור המגן דוד על גבי המצבה.
 10. כל הנ"ל ייעשה באופן הטוב ביותר. לא לחסוך בכספים, ולרשום את כל ההוצאות כדי לדווח, היות שזוהי חובתי האישית כבן.
- ועוד פעם הרבי הודה ואח"כ היו ברכות גם לאבא גם לנו ולכל המשפחה. והורה שיטפלו בזה ושישתדלו. כל זה לקח 24 דקות!
- יצאתי. והיות וזו היתה גם יחידות ראשונה וגם מיוחדת כזו והיו הרבה פרטים, פחדתי שאני לא אזכור את הכל. מיד רצתי לזאל הקטן והתחלתי לרשום שלא

אשכח. ושלחנו את זה דרך גרשון בער במכתב לאבא לרוסיה (כמובן שלא היו פקסים וטלפונים...).

העברתי את הבקשה והתחילו לפעול. את האבן מצאו די מהר, אבן שיש טובה. הבעיה העיקרית הייתה למצוא חרט שומר שבת. בטקשנט לא מצאו, ובסמרקנד גם לא. ניסו במוסקבה, בריגה, בלנינגרד, ולא מצאו. וגם לא היה ברור מה לעשות עם המצבה הישנה.

אבא החליט לכתוב מכתב לרבי, עם שתי השאלות. בנוגע לכך שלא מצאו חרט שומר שבת. ובנוגע למצבה הישנה. שלחו וחיכו כמה שבועות ולא הייתה תשובה.

אבל בינתיים כן מצאו חרט שומר שבת בטשקנט, קראו לו גבריאלי, דיברו איתו והוא אמר, 'אני לא חרט אבל אבא שלי היה חרט, ואני הייתי מלווה אותו הרבה פעמים, ויש לי את כל הכלים ואני אנסה. אבל אף פעם לא עסקתי בזה בפועל'. ביקשו ממנו, לחצו עליו, הסבירו שזה דבר גדול ומיוחד לצדיק, והוא הסכים. סיכמו שתוך שבוע ימים הוא יסיים את העבודה. ועוד תנאי היה לאבא, שכל יום לפני שהוא מתחיל את העבודה יטבול במקווה [למרות שזה לא היה כלול בהוראות שנתן הרבי, היה מונח אצלם בפשטות שלא יתכן אחרת]. בכל יום אחי לאזיק היה לוקח אותו במונית למקווה המחתרתית שהייתה בביתנו¹. ורק אח"כ הוא היה מתחיל לעבוד. הוא התחיל לעבוד יום אחד, והספיק לעשות רק שתי שורות. ולמחרת הוא לא הגיע. התחילו לדאוג, מה קורה איתו. יומיים, שלושה ימים, עד שהתברר שהוא חלה מאוד, והוא אמר שהוא לא יודע אם הוא יוכל להמשיך. אבא אמר לו שיש את הברכה מהרבי "אתה חייב להבריא! ואתה חייב להמשיך!" ולפלא, הוא הרגיש טוב. הרופאים התפלאו. והוא המשיך את העבודה.

בהשגחה פרטית, כשטסנו ממוסקבה לאלמא אטא, ניגש אלי בני הרב זושא עם אברך צעיר, ואומר לי "אבא תכיר, זה שליח מוינה, הוא נכד של גבריאלי, היהודי שחרט את המצבה". הוא כאן איתנו, קוראים לו הרב ישראל נתנאלוב. והוא גם סיפר לי פרט מעניין שלא ידעתי (כל מה שאני יודע זה מה ששמעתי

1. בשנת תשכ"ד, כאשר האח הבכור שלום דובער התחתן, הוא בנה יחידת דיור לבית שבה כללו מקוה טהרה נסתרת שהכניסה אליה היתה דרך ארון בקיר. ראה להלן בסיפורו של האח ר' חיים אלעזר שי'

מאבי) ששמע מסבו, שסיפר לו שהוא כבר היה חולה במצב סופני, והרופאים נתנו שום תקווה. ובזכות המצבה הוא הבריא וחי עוד 30 וכמה שנים (!)

הוא נפטר לפני 10 שנים בארץ ישראל וגם היה אצל הרבי וזכה שהנכד שלו שליח של הרבי בוינה.

סיימו את העבודה, אך נשארו עוד הרבה פרטים לסדר; להטיס לאלמא אטא, להקים את המצבה. מפה לאוזן התפרסם הדבר והגיעו 15 איש מרחבי רוסיה. אבא ע"ה ויבלחט"א חיים אלעזר שיהיה בריא ועוד כמה מאנ"ש ביחד עם ר' יוסף נימוטין ע"ה שהתגורר במקום (והוא היה זה שדאג בכל הקשור לאוהל) שהכין כבר את הפועלים, וכך התחילו לעשות את העבודה במעמד של 15 איש. פרופסור ברנובר גם הגיע במיוחד מריגה. הוא בא לבקש מר' לויק ברכה, כי היו לו בעיות גדולות מאוד בקבלת היתר יציאה. ואז הקימו את המצבה. צילמו עוד פעם את המצבה החדשה. כשהתחילו להוריד את המצבה הישנה, היא הייתה כ"כ חלשה שהיא התפרקה. והיות שלא קיבלו תשובה מה לעשות איתה, הוחלט לחבר אותה עם המלט בתוך הקבר.

מיד לאחר שביצעו את הבקשה של הרבי, הם קיבלו היתר יציאה. בחודש טבת, עוד לפני פורים, הם היו בארץ הקודש.

מיד כשהגיע אבא התחיל להכין דרכון וויזה כדי לטוס לרבי ל"א ניסן שנת השבעים.

אצלנו במשפחה היה אז מאורע מאוד משמח. בד' ניסן תשל"ב, נולד בנו הבכור, הרב זושא שיהיה בריא עד מאה ועשרים. הברית שלו הייתה צריכה להיות בי"א ניסן תשל"ב. באתי לאבא ואמרתי: אבא, זה הבן הבכור שלנו, שחיכינו לו 3 וחצי שנים אחרי החתונה (הוא אחרי שבקשנו ברכה מהרבי באמצעות בן דודי גרשון יעקבסאהן שהגיע לביקור ברוסיה בשנת תשל"א). איך לא תשאר בברית!?

אבא אמר כך: "אני נוסע לרבי ל"א ניסן. אני לא יכול אחרת". הוא ביקש שאקח אותו לבית הרפואה קפלן, הוא בירך את הילד, בירך שהחינו, ונסע לרבי ביחד אמא ע"ה ולאזיק שיהיה בריא. הם התארחו אצל גרשון בער.

מיד כשאבא הגיע ל-770, הוא הודיע על בואם והגיש את הדו"ח למזכירות על ביצוע השליחות. לפני פסח הרבי נתן לאבא 3 מצות שלמות, ולחיים אלעזר מצה

שלימה אחת. בנוסף לזה הרבי נתן לאבא חבילה של 50 מצות קטנות כדי לחלק לכל אלה שעבדו אצלו במפעל ברוסיה והוא עזר להם אח"כ לצאת מרוסיה.

במהלך שהותם שם, אבא שאל את גרשון בער: הרי שלחנו לך מכתב עם שאלות לשאול את הרבי ולא קיבלנו תשובה. גרשון בער אמר: מה זאת אומר לא קיבלתם תשובה?! מיד כשקבלתי מסרתי למזכירות ומיד יצאה תשובה! מה הייתה התשובה? - על השאלה הראשונה על כך שלא מוצאים חרט, התשובה הייתה - 'יגעת ומצאת - ובודאי יצליחו' ובאמת מצאו. ובקשר למצבה הישנה, מה לעשות איתה? התשובה היתה לפורר אותה ולהניח אותה בקבר. **בדיוק כמו שהרבי רצה כך התבצע!**

אחרי פסח הם נכנסו ליחידות. והרבי שוב הודה לאבא ולאחי על מה שהם עשו ואמר כך: עבור מה שעשית בשביל יהודים ברוסיה, על כך ישלם לך הקב"ה בעצמו. אבל מה שעשית בשבילי אני רוצה לומר לך יישר גדול ואני מבקש ממך לתת לי דו"ח כי אני רוצה לשלם את זה". והמשיך בברכות בלי סוף.

אבא רשם את כל ההוצאות ברובלים ורצה לתרגם את העלות לדולרים לפי השער הרשמי [שהיה פי כמה מהשער הבלתי רשמי] אבא רצה להקל בכך על הרבי ולהזיל בכך את ההוצאות של הרבי. אך הרבי אמר לו "ר' מענדל, חשבון צדק". אבא אם כן לא הצליח להתחמק, ומיד למחרת הוא קיבל במזכירות את הכסף.

לסיום, ברצוני להוסיף הרגש אישי שלי. לאחר היחידות התבוננתי שוב בכל מהלך היחידות; ההתלבטות כביכול של הרבי, ולאחר מכן ההכרעה לבסוף שהאוהל צריך להישאר שם. וההרגשה האישית שלי היתה, שהרבי כבן **מאוד** רצה והשתוקק להיות אצל אבא באוהל... ולכן הוא רצה להביא את האוהל לניו יורק. אך כנראה שהרבי ראה את גודל התועלת שיכולה וצריכה להיות ליהודים דוקא בכך שהאוהל יישאר באלמא אטא. ושוב כמו תמיד הרבי ויתר על רצון אישי שלו על כיבוד אב ואם שלו, לטובת חסידים ויהודים.

ה' יעזור שנתראה עם הרבי בקרוב ממש!

סיפורו של הרה"ח ר' מנחם מענדל גורליק ע"ה'

הרה"ח ר' מענדל גורליק ז"ל, סיפר לנו אף הוא על שרשרת האירועים שקרו איתו, ועם בניו שיחיו, בקשר למצבה:

זה היה בשנת תשכ"ו (1966). רבים מאנ"ש שנשארו עדיין בטשקנט הגישו לשלטונות בקשת הגירה לארץ-ישראל. גם אני הגשתי בקשת יציאה, אך לא רצו לקבלה ממני, היות והייתי אסיר שתים עשרה שנה, ובתור שכזה לא מגיע לי "מענק" של היתר יציאה מהמדינה.

הייתי במבוכה גדולה ולא ידעתי מה לעשות. כתבתי מכתב - באמצעות קרוב משפחה שלי בארה"ב - אל הרבי ושאלתי בעצתו.

הרבי נתן לאותו קרוב את התמונה שלו, ואמר שילכו עם התמונה אל ציונו של אביו נ"ע באלמא-אטא, יגידו שם את ה"מענה לשון" ויעוררו רחמים. כן אמר לעשות מהתמונה צילומים נוספים ויתנו אותם "פאר נאך אייניקלאך, זיכער ווילן זיי דאך אלע קענען דעם זיידן" [=לעוד נכדים. בוודאי רוצים כולם להכיר את הסבא].

עם קבלת המענה של הרבי - בדרך כלל היה קרוב המשפחה כותב במכתבו עניינים שונים, ובין השאר מציין שכך וכך אמר ה"זיידע", ואנו ידענו כמובן מיהו ה"סבא" - נסעתי מטשקנט לאלמא-אטא, מרחק של שעה וחצי טיסה באוירון - והצטרפו אלי שלושת בניי: שלום דובער, מרדכי וחיים אלעזר שיחיו. כן היה אתנו הר' יוסף נימויטין ז"ל שהתגורר באלמא-אטא. ביחד היינו שישה אנשים, ולא יותר, כי פחדנו לקחת איתנו אנשים נוספים. סוף סוף מדובר כאן ב"שניאורסאנים", וכידוע, כל מי שהיה לו ברוסיה קשר ושייכות לתנועה חסידיית זו, נחשב היה בין הבוגדים והפושעים הגדולים נגד המלוכה.

1. (כפי שהביא הסופר החסידי הרה"ח ר' נפתלי צבי גוטליב ע"ה בספר 'תולדות לוי יצחק' ח"ג עמ' 813)

השתטחנו על ציונו של רבי לוי יצחק, התפללנו והרבינו תפילה ותחינה עבור בנו הגדול, לכתובה וחתומה טובה, ואשר נזכה לצאת ממדינה זו, ולהתראות אתו, בקרוב ממש.

לאחר השתטחותי על הציון, כהוראת הרבי, אזרתי אומץ והגשתי שנית בקשת יציאה. הפעם קיבלו זאת ממני מיד, ואמרו לי לחכות למענה.

כעבור כמה חודשים, בחודש כסלו, קיבלו היתרי-יציאה כל אלה שהגישו בקשות. הייתי היחיד שלא קיבל שום מענה.

באותם הימים קרא לי המנהל הכללי של בית החרושת שלנו, וסיפר לי שהזמינו אותו במשרדי הק.ג.ב. שם שאלו אותו בתמהון על מה שקורה לאחרונה בבית החרושת שלו, כאשר חמשים מעובדיו הגישו בבית אחת בקשות ליציאה מרוסיה ולנסוע לארץ-ישראל, וכך יהפכו לחיילים ישראלים וילחמו נגד מדינות ערב!

הוא גם סיפר לי, כי אמרו לו שם שיודעים הם שישנו אצלו יהודי אחד בשם גורעליק אשר הוא מהמארגנים שלהם.

"מאחר שעלי לבקר שם מחר, הרי עלי לדעת מה לענות להם על כך - אמר לי המנהל הכללי - הדבר מוזר מאד בעיניהם, כאשר לפתע נזכר פלוני שיש לו סבא בארץ-ישראל, השני נזכר בסבתא שלו, והשלישי בקרוב-משפחה אחר, וכן הלאה. חמשים איש נזכרו לפתע שיש להם קרובי משפחה בארץ-ישראל, והגישו בקשות להיתרי יציאה בכדי להצטרף אל קרוביהם!"...

המנהל גם ביקש ממני שלא אמשיך בטיפול בבקשתי להיתר יציאה, היות וכל הענין מאד לא נעים בשבילו, וזה גם יאשר כי אמנם אני הוא המארגן של כל הבקשות האלו.

באותם הימים התפרסם בטשקנט, בעיתון "טרוד" סיפור על יהודי אמריקאי בשם מרכוס גארעליק, יהודי עשיר מאד, אשר מת בלא ילדים. בצוואתו הוא מבקש להעביר את גופו לקבורה בארץ-ישראל, וציווה בצוואתו כי הוא מוריש את ירושתו הענקית, בשווה, לכל מי שישתתף בהלוויתו ובקבורתו.

לאור סיפור זה אמר לי המנהל: גורעליק זה הוא בוודאי קרוב שלך, וחושבני שמוטל עליך החוב להשתתף בהלוויה ולקבל את חלקך בירושה, כי אחרת יפול

החלק שלך לידי שלטונות ישראל והצבא, אשר יקנו בכסף זה סנקים ומטוסים להרוג בהם ערבים!...

גם אני הצטרפתי, כמובן, לדעתו והבעתי את דעתי כי עלי להגיש בקשה בכל המהירות.

זה היה ביום ששי, וסיכמתי אתו שהוא יברר את הדבר אצל הממונים עליו ויביא לי את תשובתו עד יום שני.

ביום שני אמר לי, בשם הממונים, כי אמנם הם מפקפקים באמיתות הסיפור, אך, גם מחמת הספק כדאי להגיש בקשה ולהציל את אשר ניתן להציל, פן יועד חלקי בירושה לרכישת נשק.

הגשתי את הבקשה, אך לא אישרו אותה. הגשתי פעם שניה ושוב קיבלתי תשובה שלילית.

חיכיתי, אפוא, להזדמנות שלישית.

•

בני מרדכי שיח' יצא מרוסיה שלשה חדשים לפנינו, יחד עם זוגתו והוריה. כאשר הגיע לארץ-ישראל, נסע מיד לביקור אצל הרבי, והגיע לשם בערב יום הכפורים, אחרי הצהרים, בעת שהרבי חילק "לעקאח" לקהל הגדול. הוא ניגש מיד לרבי, סיפר כי זה עתה הגיע מרוסיה ואף הוא ביקש "לעקאח". הרבי נתן לו גם עבורנו ואיחל לו שבננו אלעזר - שעדיין נשאר בטשקנט - יצא משם במהרה, בחסד וברחמים. כן אמר לו שמיד אחרי יוהכ"פ ייכנס ל"ליחידות", ואז יספר לו מכל אשר יש לו לספר.

כאשר נכנס ליחידות, מסר לו מרדכי תמונה מהציון של אביו נ"ע.

הרבי הביע משאלתו כי אביו - הכוונה עלי - יטפל בתיקון המצבה, בסידור אבן-שיש חדשה וחריטת האותיות בצורה יפה, ושהחרט יהיה יהודי ירא שמים. כן ביקש כי הנוסח יהיה בדיוק כפי שהיה קודם, פרט למילה "תנוח" שהיה כתוב על המצבה ואשר לא מובנת פירושה, אותה ישמיטו וישאירו את מקום המילה ריק לגמרי.

מרדכי כתב לנו על כל מה שאמר לו "הסבא" - "דער זיידע" - ומיד עם קבלת המכתב, עוד באותו היום, השיג בני אלעזר שיש חדש עבור המצבה.

ברצוני לציין, כי פעלנו במהירות ובזריזות גדולה, כי ידענו כי חיינו תלויים בזה. כלומר, במילוי בקשת הרבי לכבודו של אביו, אותו גאון וצדיק רבי לוי יצחק נ"ע - נזכה לישועה מהירה. ראינו כי בדרך הטבע אין לנו שום סיכויים לצאת מעמק הבכא, ובטוחים היינו כי רק על-ידי פעולה זו, ומילוי רצון קדשו, נוושע בע"ה בקרוב.

טבלתי במקווה-טהרה - שהיה במרתף ביתי, במחלת - והכנתי את הנוסח של המצבה.

בהתאם להוראת הרבי כי ה"חרט יהיה יהודי ירא שמים", התחלנו לחפש אחר שכזה - ולא מצאנו! חיפשנו בטשקנט ובסמרקנד, התקשרנו למוסקבה, צ'רנוביץ וריגה - ואין להשיג. הייתי במבוכה גדולה ולא ידעתי מה לעשות.

בסופו של דבר מצאנו את אשר חיפשנו - יהודי ירא שמים, שומר תורה ומצוות, בשם ר' גבריאל (הוא נמצא כיום בארה"ק), אשר היה חרט מומחה.

בטרם החל בעבודתו טבל במקווה, ואחר כך חרט שתי שורות אותיות, בצורה יפה ומקצועית.

למחרת לא הופיע יותר. עברו יום, יומיים ושלוש - והלה אינו מגיע. היינו כבר מודאגים ולא ידענו מה היה לו. רק כעבור כמה ימים הוא חזר שוב. הוא סיפר כי לקה פתאום בליבו חזק והיה רתוק למיטתו. "בזכות ה"זיידע" החלמתי במהירות והנני חוזר כבר לסיום עבודתי" - אמר בשמחה.

שוב טבל במקווה וגמר את עבודת חריטת האותיות על המצבה.

מיד עם גמר החריטה, העביר בני שלי את השיש לאלמא-אטא. הוא החביא אותו בכעין "מזוודה" גדולה והעבירה לשם. היה זה נס ופלא שהצליח להעבירו.

•

החורף היה אז בעיצומו. חודש כסלו. במקום שרר קור עז וכפור נורא.

היינו יחד כחמשה עשר איש. לפני יציאתנו טבלנו במקווה טהרה, לקחנו את שיש-המצבה והלכנו אל בית העלמין. בין אלה היה גם פרופ' ר' ירמיהו ברנובר שי', אשר צלצל אלי מריגה וביקשני להודיעו זמן הקמת המצבה, ולאחר שהודעתיו על כך, מיהר להטריח את עצמו ממרחק רב ובא לחלוק כבוד לאותו צדיק וגאון. לפני כן גם מילא בצבע תיבה אחת של המצבה.

תיקנו את המצבה, הורדנו את המצבה הקודמת (מצבת השיש, עליה היה חרוט האותיות, ואשר היתה מותקנת בתוך מצבת האבן הקבועה, העומדת), והצבנו תחתה את המצבה החדשה שהבאנו זה עתה. את כל החתיכות והפירורים מהמצבה הקודמת שנפלו ונשברו - קברנו במקום.

- אגב, מכיון שכל פרשת יציאתי מרוסיה הסובייטית כרוכה בזכות טיפולי בציונו הק' של רבי לוי יצחק, לכן הנני מרשה לעצמי להרחיב קצת את הדיבור בכל הכרוך בנושא זה -.

בטשקנט היו שלושה משרדים נפרדים, בהם ניתן היה להגיש בקשות להיתר-יציאה. בזמנו, נסיתי את מזלי בכל שלשת המקומות והגשתי את הניירות הדרושים לשם בקשת היתר יציאה. אך בכל אחד משלושת המקומות קבלתי אותה תשובה: לא, באל"ף רבתי!

למחרת אותו יום, בו סידרנו סופית את המצבה - נסיתי את מזלי מחדש. הפעם היתה הרגשתי שונה לגמרי מכל הגשת הבקשות הקודמות. בטוח הייתי כי זכותו של אותו צדיק בוודאי תגן עלי, ותפלתי ליד ציונו הק' אמש, תפתח לי שערי רחמים, תשבור ותמגר את מנעולי הפלדה אשר על שערי היציאה של אותה מדינת-רשע.

ביקרתי במשרד ההגירה והגשתי את בקשתי. הפעם לא היו לי כמעט שום דין-ודברים אתם. במקום נאמרו לי דברים מפורשים "הכן תשע מאות רובל על כל פספורט וחזור מחר לקבל את רשיון היציאה. זכור! לרשותך עומדים רק עשרה ימים לשהות בגבול המדינה, ובתום מועד זה, עליך להיות מחוץ לתחומי ברית-המועצות!"

ממש לא יאמן!

דומני כי גם חסר-בינה ישכיל לקשר סיפור המצבה עם קבלת הרשיון.

אכן, עד כמה גדולים צדיקים במיתתן!---

•

[בהמשך מספר ר' מענדל סיפור מיוחד שהיה לו טרם יציאתו מרוסיה עם אחד מיהודי רוסיה (שלמד בצעירותו ב'חדר' ואח"כ נתרחק) שהתעורר בתשובה שלימה לקיום התומ"צ **לאחר שהעניק לו את תמונתו של הרבי כפי הוראת הרבי** - ראה ב'תולדות לוי יצחק' שם]

•

ביום ב' אייר תשל"ב, "תפארת שבתפארת", זכיתי לראשונה להכנס ליחידות אצל הרבי. בהכנסי, התנצל הרבי על אשר לא יכול לקבלני עד היום, ולאחר מכן אמר לי: מה שעשית ברוסיה למען הצלת יהודים בגשמיות וברוחניות - על כך ישלם לך הקב"ה בעצמו. אך, באשר לגודל הנחת-רוח שגרמת לי, נותן הנני לך יישר-כח גדול ותשואת-חן!

הייתי נרגש מאד ופרצתי בבכי מר. אמר לי הרבי:

- "בקשה לי אליך, ואבקשך שלא תשיב פני. כל ענין המצבה הלא עלה לך כספים. היות וזה היה עבור אבי - הייתי רוצה מאד שזה יהיה מהכסף שלי. הכן חשבון מדויק בכמה הסתכמו ההוצאות - ואשלם לך!"

למחרת נתן לי הרב חדקוב, בשם הרבי, שלש פעמים ח"י דולר, תמורת הסך של 350 רובל שעלו ההוצאות ---

בעת חלוקת המצות לפני פסח, נתן לי הרבי חבילה מיוחדת של מצות קטנות, ע"מ לחלקם בשמו עבור העובדים שעבדו תחת ידי בבית החרושת - שם עבדו אתי כחמשים איש, שומרי תומ"צ וחסידים - אשר זכו לצאת מרוסיה.

•

הרה"ח ר' מענדל גורליק ז"ל מסיים את סיפורו:

"אולי כאן גם המקום לציין, כי הרבנית חנה ע"ה אשר, כידוע, יצאה את גבולות רוסיה, דרך למברג, בתעודה מזויפת - זכות זו נפלה בחלקי אשר הכנתי עבודה את התעודה, אותה קיבלתי באמצעות העסקנית הדגולה מרת שרה קאצינעלנבויגן הי"ד, וכן עשיתי תעודות רבות כאלו עבור רבים מאנ"ש אשר יצאו אותה שנה ממצרים-דרוסיה, ואשר על כך כתב רבינו מוהרי"צ נ"ע: **מעשה ממ"ג** [מנחם מענדל גורליק] **טוב והשי"ת ישמרהו ויצילהו**---".

סיפורו של הרה"ח ר' חיים אלעזר גורליק שי²

על כל מה שאירע אחר כך, מספר לנו בנו הרה"ח ר' אלעזר שי', אשר התגורר אז יחד עם הוריו בטשקנט, ועזר לאביו בכל תהליכי שיפוץ הקבר והמצבה:

"אבי, הרה"ח ר' מנחם מענדל ע"ה, כבר סיפר באופן כללי מה שאירע עם הקמת המצבה החדשה. אך כיהודה ועוד לקרא, וכאחד שעיקר הפעולות בענין זה עבר דרכי, ברצוני לספר כאן בפרטיות יתירה בנושא זה:

מיד עם קבלת המכתב מאחי הר' מרדכי מנשה שי' ובו הוראות מפורטות שקיבל מהרבי, החילוננו - אבי ע"ה ואני אבדלח"ט - לטפל בענין. חשוב לציין, כי בתקופה ההיא, שנת תשל"ב, נשארנו כמעט היחידים מאנ"ש בטשקנט, לאחר שמרבית החסידים כבר עזבו את ברית המועצות, ורק הוריי ואני - שהייתי אז בחור - נשארנו שם. כך, שעיקר הביצוע נפל עלינו.

דבר ראשון הזמנו את השיש עבור המצבה בבית-חרושת לשיש בטשקנט. לא היתה בזה שום בעיה מיוחדת, והצלחנו להשיג שיש משובח. השלב הבא היה - חריטת האותיות בהתאם להוראת הרבי, החריטה היתה צריכה להיות על ידי יהודי שומר שבת, שומר תורה ומצוות. חיפשנו במקומות שונים איש כזה; במוסקבה ובלנינגרד, בצ'רנוביץ וריגה ובכל מיני מקומות אחרים - ולשווא. לא הצלחנו להשיג אחד כזה.

בעיה נוספת היתה שלא ידענו מה לעשות עם המצבה הקודמת. בזמנו, לאחר הסתלקותו של רבי לוי-יצחק, לא ניתן היה, כנראה, לסדר מצבה משובחת משיש, ולכן היא לא היתה אחידה אלא מורכבת מכמה חתיכות.

בתוך כך חיכינו לקבלת אישור יציאה מבריה"מ, לאחר שהגשנו כמה פעמים בקשה לקבלת האישור, וחיכינו כל יום לקבלתו. בדרך כלל, כאשר השלטונות נתנו את האישור המיוחל, היו מתנים זאת בתנאי כפול, שעל מקבל האישור לעזוב את גבולות המדינה תוך 10 ימים. מכיון שכך, היינו לחוצים מאד לסיים את ענין המצבה בהקדם הכי אפשרי, בהתאם להוראות הרבי.

2. (כפי שהובא ב'תולדות לוי יצחק' שם עמ' 823)

לאור המצב, החלטנו לשאול את הרבי מה לעשות. כתבתי במכתב להרב גרשון ג'ייקובסון שי' - אשר ביקר אצלינו שנה לפני כן - את כל הבעיות, וביקשתי לשאול בדחיפות את הרבי על כל זה.

עברו שלשה שבועות ולא קבלנו שום מענה. במשך זמן זה לא הרפינו לחפש אחר חרט יר"ש, עד שמצאנו, ת"ל, בטשקנט יהודי שומר תורה ומצוות, ור' גבריאל שמו. הוא עצמו לא התמחה בחריטות, אך אביו היה מומחה במקצוע זה, ולאחר פטירתו נשארו כל המכשירים אצל בנו, ר' גבריאל. מיהרתי אליו וביקשתי לסדר את ענין החריטה על צד היותר טוב. הוא אמר לי, כי הוא עצמו לא עסק בזה מעולם, אך בהיותו ילד, היה אביו מבקשו להצטרף אליו ולעזור לו בעבודתו, ואולי יתמזל מזלו ויצליח בכך.

הוא קיבל, אפוא, על עצמו את מלאכת הקודש, לחרוט על המצבה על צינו הוא אותו צדיק, ולגמור את העבודה במשך שבוע ימים.

בטרם החל את העבודה התניתי אתו תנאי מפורש, כי בכל יום לפני שהוא מתחיל בעבודת החריטה, עליו להיטהר ולטבול במקוה טהרה. אני קבלתי על עצמי להסיעו יום-יום במונית לבית שלנו, שם היה מקוה טהרה במחלת, ולהסיעו חזרה לביתו.

- אגב, בעת שבנינו את הבית סידרנו במרתף מקוה טהרה, אשר הכניסה לשם היתה דרך ארון קיר מיוחד שסידרנו על הקיר. זכורני, בעת שבנינו את המקוה ואת בריכת-המים, לא נראה היה הדבר בעיני הבנאי-הגוי והדבר היה חשוד בעיניו. כאשר שאל אותנו לשם מה ולמה בריכת מים זו - הסברנו לו, שהאבא היה אסיר למעלה מעשר שנים במחנה-רכוז מרוחק, והחל מאד היה סובל מאד על רגליו, ולכן נחוץ לו בריכה מיוחדת לצורך בריאות רגליו -

ובכן, אותו יהודי בוכרי עשה את עבודתו באמונה והרגיש לעצמו כי נפלה בחלקו זכות גדולה שיכול לעשות עבודה זו עבור קברו של אותו צדיק.

לאחר גמר החריטה שנעשתה במקום מגוריו, בטשקנט, התעוררה הבעיה איך להביאה לאלמא-אטא. היתה זו בעיה רצינית, כי אריותה היתה צריכה להיות בצורה כזאת שאוכל להחזיק משא כבד בידי שלא יקרה תקלה כלשהי לשיש

ולאותיות. לקחתי בחשבון שגם בנסיעה באירון, מטשקנט לאלמא-אטא, אצטרך להחזיק בידי במושב המטוס, ולא במחלקת המטענים.

בסופו של דבר הצלחתי, ת"ל, לארוז את המצבה בצורה שלא יעורר חשש כלשהו בעיני השלטונות.

התקשרנו להרה"ח ר' יוסיף נימוטין, שהתגורר באלמא-אטא, כדי שיכין במקום את כל הדרוש להחלפת המצבה, ויחכה לנו שם לבואנו, ואילו אני יצאתי לשדה-התעופה כדי לנסוע לאלמא-אטא. בהגיעי לשדה התעופה נדהמתי לראות שם את ... פרופ' ירמיהו ברנובר שי', אשר הגיע במיוחד מריגה כדי ליסוע לאלמא-אטא להשתטח על קברו של רבי לוי יצחק!

- כאן עלי להדגיש באופן במיוחד, כי בין אנ"ש ברוסיה רווחה אז השמועה, כי מי שיש לו קשיים בקבלת אישור יציאה מרוסיה ומשתטח על קברו של רבי לוי יצחק - מובטח לו שיוושע וסוף-סוף יקבל את האישור המיוחל. שמועה זו הגיעה גם לאוזניו של פרופ' ברנובר שי', אשר בתור מדען דגול ויודע-סוד במדע, הערימו עליו השלטונות קשיים רבים ולא רצו לאשר לו את היציאה. מסיבה זו התכונן להשתטח על קברו של רבי לוי יצחק ולהתפלל שם על ישועתו -

כאשר רציתי לעלות על המטוס, עם המצבה הארוזה שבידי, מיאנו להרשות לי העליה למטוס עם משא כזה. התחלתי להסביר לאחראית במקום, שאני חייב לקחת זאת בידים, אך דברי נפלו על אזניים אטומות. עלי להשאיר את ה"מזוודה" במחלקת מטענים, וזהו.

הייתי כבר כמיואש, אך זכותו דל אותו צדיק הגינה עלי, ובסופו של דבר נתנו לי האישור לעלות עם "המזוודה המוזרה" בידים³.

כעבור שעתיים של טיסה הגענו, פרופ' ברנובר ואני, לאלמא אטא. לקחנו מונית ונכנסנו לבית העלמין.

בית העלמין עצמו הוא גדול מאד, אשר ברובו קבורים לא-יהודים, אך במקום זה ישנו אזור מיוחד המשמש כבית עלמין יהודי.

3 בראיון לחברת JEM הוא מוסיף ומתאר כיצד ניסה להראות לפקידה איך הוא מצליח בקלות ממש להרים את החבילה באצבעות ידו האחת. - "עד היום אינני מסוגל להבין מהיכן היו לי פתאום את הכוחות העל טבעיים להגביה באצבעות יד אחת אבן כל כך כבדה..."

בהכירי כבר את המקום, נגשנו ישר לקברו של רבי לוי יצחק, שם כבר חיכה לנו ר' יוסף נימוטין, יחד עם הפועל, עם כל המכשירים הדרושים לפרק את המצבה הקודמת ולהקים במקומה המצבה החדשה.

התחלנו בפירוק המצבה הקודמת, ותוך כדי העבודה התפוררה לאבנים קטנות. לאחר מכן סידרנו את מצבת השיש סביב המצבה החדשה, והכל סודר, ת"ל, בכי טוב. ואמנם, מצבה זו עומדת על תילה עד היום הזה על קברו של הצדיק רבי לוי יצחק נ"ע.

עם תום מלאכת עבודת הקודש, אמרנו יחד פרקי תהלים והתפללנו לשלום בנו הגדול, כ"ק אדמו"ר שליט"א. כן צלמנו את המצבה החדשה על מנת להראות את התמונה לרבי.

כל זה היה בחודש כסלו תשל"ב.

בחודש טבת אותה שנה, כבר היו בידינו האישורים הדרושים והתכוננו לעלות לארץ הקודש. בפורים היינו כבר כולנו באה"ק, ולקראת י"א ניסן נסענו לרבי.

אחרי חג הפסח זכינו כולנו להיכנס ליחידות. הראנו לרבי את התמונות מהמצבה החדשה והרבי הודה לנו מאד, ביחוד לאבא ז"ל, על כל הטרחה בסידור המצבה החדשה.

הרבי גם ביקש מאבא למסור לו במדויק את סכום ההוצאות, בהדגישו, שהוא בתור בן חייב לישא בהוצאות אלו - אם כי הזכות בטרחה המרובה ובסידור המצבה שייכת לנו. אבא ז"ל ניסה להפחית מסכומי ההוצאות, אך הרבי עמד על כך לכתוב את הסכומים המדויקים ולא להעלים ממנו מאומה. למחרת, כבר מסר הרב חודקוב לאבא את כל הסכום של ההוצאה.

דרך אגב ברצוני לציין, כי במשך ימי חג הפסח התאכסנו כולנו אצל קרוב-משפחתנו, הרב גרשון-בער ג"יקובסון.

כבר סיפרתי לעיל כי מטשקנט שלכנו מכתב להרב ג"יקובסון ובו ביקשנוהו לברר אצל הרבי מה לעשות עם פירווי המצבה הקודמת, וכן אודות הקשיים למצוא חרט יהודי יר"ש, אך לצערנו לא קבלנו ממנו כל תשובה. הרב ג"יקובסון נדהם לשמוע שלא קבלנו המענה שלו, מכיון שמיד עם קבלת המכתב שאל את

הרבי על כך, ואף ענה מכתב ברור. על שאלת החרט, ענה: יגעת ומצאת - ובוודאי יצליחו; ועל השאלה האחרת ענה, לפרק את המצבה הקודמת לחתיכות ולקברם בתוך הציון.

לבסוף מן הראוי לציין, כי בערב פסח, בעת חלוקת המצות, נתן הרבי לאבי ולכולנו שלש מצות שלימות. אף אני, שהייתי אז בחור צעיר, זכיתי לקבל מצה שלימה, עובדא נדירה מאד שבחור יקבל מצה בכלל, ומצה שלימה בפרט".

סיפורו של מר גבריאל אוחונוב ע"ה'

כאשר הרבי הורה לר' מענדל גורליק לשפץ מחדש את המצבה על קברו של אביו הרלוי"צ, הרבי הורה 10 הוראות, בין השאר התנאי היה שהאותיות תיעשנה בצורה יפה ומקצועית ושהחרט יהיה יהודי ירא שמים, שומר שבת.

לאחרי חיפושים מרובים הם הגיעו אל סבי מר גבריאל אוחונוב ז"ל שענה בהידור על התנאים שהרבי התנה. על אף שלא ידע כ"כ את מלאכת החריטה ולא זה היה מקצועו, אך היה לו כלי חריטה שנשארו לו מאביו - מר אליהו ז"ל - שהיה חורט מקצועי וממנו למד מלאכה זו. סבי היה אז בגיל 46. לא היה לו מקצוע מסודר בעיקר בגלל שלא רצה לעבוד בשבת וכן עקב מחלותיו

כאשר הגיעו הגורליקים לבית סבי, הוא היה חולה במחלת לב קשה מאוד. הרופאים אמרו לו שלא נשאר לו הרבה זמן לחיות וכעת לאחרי טיפול ממושך של חודשיים בבית החולים סוף סוף חזר לביתו, וגם כאן היה מרותק למיטתו עם חום גבוה. כך שכאשר ביקשווהו להתחיל להתעסק בהנ"ל, לנוכח מצבו הקשה, הוא צחק כאילו אינם מבינים את המצב.

השלוחים אמרו לו: אם תקיים את הוראת הרבי, זה יביא לך רפואה שלימה מיידית! כי זהו רצונו של הרבי.

לאחרי הפצרות מרובות הוא הסכים אך כעת הם התנו את התחלת העבודה בכך שצריכים לטבול במקווה כיאה למצבתו של קדוש וצדיק כרלוי"צ. כאן היו צריכים לעבור עם סבי סבב נוסף של מאבק עד שלבסוף התרצה גם בזה. וכאן קרה משהו מעניין, סבי סיפר שבכל טבילה שטבל הרגיש איך שנהיה לאדם חדש וכשסיים לטבול כאילו קם לתחיה והבריא לחלוטין. ילדיו מספרים שפתאום כאילו קיבלו אבא חדש. זה לא היה אותו אדם שהיה צריך לטפל בו ולסחוב אותו ממקום למקום אלא נהיה כאדם רגיל.

1. בפי נכדו השליח הרב ישראל נתנאלוב

סבי התחיל לכתוב המצבה וב"ה השלים את המלאכה. סבי נפטר 35 שנה אחרי הסיפור הנ"ל, בא' בתמוז תשס"ו. ובעצם כל חייו הרגיש שקיבל שנים אלו בזכות מצווה מיוחדת זו.

כאשר סבי, בשנים האחרונות, שהה כמה פעמים בבתי רפואה, הרופאים אמרו שהם אינם מבינים בכלל איך האדם הזה חי, **הרי הלב שלו כלל לא מתפקד!**

אנחנו ידענו שבעצם ליבו הפסיק כבר לתפקד לפני שלושה עשורים... רק שבזכות מצווה זו המשיך לחיות באורך פלאי!

•

הרב ישראל ממשיך ומספר על עוד מופתים שקרו במשפחתו בזכות התעסקותו של הסבא בהכנת המצבה של אביו של הרבי הרלו"צ, כפי ששמעם בעצמו מסבו ר' גבריאל ז"ל ומיבלחט"א אביו ר' אליהו חיים שי' נתנאלוב [עם עלותם לארץ, פקידי משרד הפנים רשמו אותם בטעות על שם המשפחה של הסבתא ומאז הם נקראים נתנאלוב ולא אוחונוב] מנתניה שבאה"ק:

שנים מספר לפני היציאה מבריה"מ, סבי הגיש כמה וכמה פעמים בקשות לקבלת היתר יציאה ונתקל בסירוב מהשלטונות מצד כמה סיבות, כולל גם היות שהוא היה דל אמצעים מפאת מחלותיו ואי רצונו לעבוד בשבת, ובמילא לא היתה לו אפשרות לשלם את הסכומים העצומים שנדרש לשלם על פי החוק כ'כופר' (על החינוך וההשכלה וכל ההטבות שקיבלת מרוסיה הסובייטית...) כדי לקבל את ויזת היציאה מבריה"מ.

מיד לאחר שהשלים את המלאכה בהכנת המצבה, הענינים התחילו להסתדר באורך פלא. הוא הגיש את המסמכים שוב והפעם קיבלו ממנו וכך הצליח לצאת עם משפחתו מרוסיה כשלצורך זה הוא מכר את ביתו וכל אשר לו.

בנו, אבי ר' אליהו חיים שי', נכנס ללמוד בישיבת חב"ד בראשון לציון ולאחר מכן בשנים תשל"ה-תשל"ו עבר ללמוד בד' אמותיו הקדושות של הרבי במוסד פר"י.

לאחר כמה שנים הציעו לו את השידוך עם אמי תחי' בתו של הרה"ח ר' יהודה אר' ניאזוף משיכון חב"ד בלוד.

באותו הזמן היה יהודי אחד מיוחד שהיה נחשב כצדיק ומקובל שסבי הכירו עוד מרוסיה והיה מתייעץ איתו בעניניו וכעת שאל בעצתו בענין השידוך. היהודי ההוא אמר לו שהוא רואה שהזיווג הזה לא מתאים...

כאן התחילו מאבקים שבסופם ההכרעה היתה שיכתבו לרבי וכפי שהרבי יורה כך יהיה. כתבו לרבי וקיבלו תשובה של הסכמה וברכה של הרבי לשידוך, ולאחר מכן לקראת החתונה הוריי קיבלו מכתב ברכה עם שפע ברכות מהרבי.

לאחר מכן עברו כמה שנים מהחתונה ולהוריי עדיין לא נולדו ילדים. סבי היה בצער גדול. הוא גם חש פגוע במיוחד היות שמזה בדיוק הוא חשש והנה לצערו מתברר שצדק. סבי שהיה יהודי פשוט שלא ידע חכמות, החליט לקום ולנסוע לרבי ולדרוש מהרבי שיחיו ילדים שהרי בגלל הרבי הוריי התחתנו!

ואכן, לקראת חודש תשרי תשמ"ג הוא נסע ביחד עם סבתי.

כאן כדאי להזכיר שמיד לאחר שהם יצאו מרוסיה, הרבי שלח לסבי מכתב [ראה מסגרת] בו הודה לו על חלקו בהכנת המצבה עם הרבה ברכות. ובמשך השנים הרבי התעניין אצל כמה וכמה אודותיו (ביניהם אצל ידידו הטוב ר' אברהם חיים לדיוב ע"ה) מדוע גבריאל אחונוב לא מגיע?

סבי לא נסע לרבי מסיבה פשוטה, היות שהוא הגיע מרוסיה ממש בחוסר כל, כשלשם כך הוא היה צריך למכור את ביתו וכל אשר לו, ולכן לקח לו כמה שנים כדי להתאושש מבחינה כלכלית כך שיוכל לנסוע לארה"ב.

כאשר הגיע ל-770 ניגש למזכירות וביקש מיד להתקבל לפגישה אצל הרבי. אמרו לו שכעת לפני החגים זה לא שייך והוא יצטרך לחכות בתור. סבי ממש לא הבין את זה. לאחר שבמאמצים מרובים הגיע במיוחד מארץ הקודש, וכעת אומרים לו לחכות בתור!?

הוא החליט שהוא מסדר לעצמו יחידות. הוא חיכה בכניסה ל-770, וכשהרבי חזר מהאוהל הוא נעמד בדרכו של הרבי והציג את עצמו "אני גבריאל אחונוב", הרבי מיד הכירו והודה לו על כל מה שעשה עבורו. כשסבי הזכיר את ענין הילדים, הרבי אמר שיחזור לארץ הקודש ו"הכל בסדר".

יא'לו

בי"ה, ט"ו טבת, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

מר גבריאל שי' אהונוב

שלום וברכה!

Подтверждаю получение В. письма от כ"ח כסלו

Хочу еще раз выразить сердечную благодарность за В. участие в надписе на מצבה моего отца

Дай Б. чтобы В. участвовали в многих מצוות, главным образом תורה связанные с жизнью и с еврейством ומצוות.

В ответ на В. вопрос, то не стоит выезжать из ארץ הקודש /Священная земля/, и энергию и средства нужные на это, лучше употребить на устройство в ארץ הקודש.

בברכה לאורך ימים ושנים טובות.

צילום מכתב הרבי למר גבריאל אהונוב מתאריך ט"ו טבת תשל"ד.
נדפס באג"ק חלק כט.

כך הסתיימה פגישתו עם הרבי. סבי ה' מאוד כעוס ופגוע בלשון המעטה לשמוע את המענה ה'סתמי' של הרבי. בתחושה זו הוא התהלך במשך כל חודש תשרי.

כאשר חזר לארץ הקודש, אמי סיפרה לו שבדיוק בזמן שהיה אצל הרבי היא היתה אצל הרופא ולראשונה הרופא אמר לה שהכל

אצלה בסדר מבחינת האפשרות להביא ילדים לעולם.

בדיוק תשעה חודשים לאחר חזרתו של סבי מהרבי, בתחילת חודש אב (החודש בו חל היארצייט הילולא של ר' לויק!) נולדה להוריי אחותי הבכורה. שנה לאחר מכן, גם כן בחודש אב, נולדתי אני. ולאחר שנה שוב בחודש אב, נולדתי אחותי הצעירה ממני. וכך זכו הוריי שי' לשמונה ילדים לאריכות ימים ושנים טובות!

•

לסיום ברצוני להוסיף, שבכל פעם שאבי שי' נכנס לריבוי ליחידות בשנים תשל"ה-תשל"ו, הרבי תמיד הזכיר והודה מחדש על מה שסבי עשה עבורו בהכנת המצבה של אביו של הרבי הרלוי"צ.

יהי רצון שזכות זו תעמוד לנו לעד!

השליחות הפתאומית לברזיל

הסבא רבה של הכלה הרה"ח ר' שלום אורי נתן נטע ברכהו היה חסיד מסור מזון מיוחד, בעל מרץ ורב פעלים, אשר זכה להביבות מיוחדת אצל הרבי, כפי שראו בפועל וכפי שגם העיד המזכיר הריל"ג ש"נותקה ברכהו היה יקר וחביב מאוד אצל הרבי". אחד הדברים המיוחדים אצלו היה התמסרותו בזריזות ובמרץ נפלא בשדה הפצת היהדות ובמיוחד בשטח החינוך של צאצאיו ושל תלמידיו ומושפעיו. באישיותו וסגנונו הייחודיים פעל גדולות ונצורות. בשנים האחרונות התפרסם בכמה בימות סיפור השליחות הפתאומית מהרבי לברזיל שבסופו של דבר הצילה נשמה יהודית מרדת שחת. כעת לראשונה הבאנו את הדברים מהקלטה כפי שסיפר בעצמו בהתוועדות חסידית בשנת תשנ"ה.

הדבר התרחש בשנת תשמ"ז. הגעתי לרבי לחג השבועות. ביום ראשון שלפני חג השבועות, עברתי בחלוקת הדולרים, קיבלתי דולר מידו הקדושה והרבי נתן לי ברכה (בענין מסויים שבקשתי).

ביום ראשון שלאחר חג השבועות, לפני חזרתי לאה"ק, עברתי שוב בחלוקת הדולרים. הפעם הרבי נתן לי דולר ולא אמר לי מילה! (דבר שהפליא אותי מאוד. היות שבמשך כל השנים כשעברתי אצל הרבי, הרבי נהג תמיד לומר לי משהו).

כשכבר עמדתי בפתח, הרבי קרא לי בחזרה ובעודו אוחז בדולר הרבי שואל אותי:

האם הנך נוסע היום לברזיל?

מיד עניתי שכן, למרות שלרגע לא חשבתי על כך לפני כן. הרבי נתן לי את הדולר והעניק לי **שפע של ברכות**. הייתי נרעש ולא ידעתי מה קורה איתי. לאן בדיוק אני נוסע? כיצד? מהי מטרת הנסיעה?

אחד החברים עזר לי לרכוש כרטיס טיסה לברזיל, וכבר באותו הלילה הייתי על המטוס לברזיל. במטוס פגשתי אברך חסידי בשם ר' ישראל זאינץ. הוא שואל אותי:

להיכן הנך נוסע?

לברזיל.

לאיזו מטרה?

איני יודע.

היכן תתארח בשהותך בברזיל?

איני יודע.

אזי תהיה אורחי. אתן לך חדר בביתי ואצלי תגור בכל זמן שהותך בברזיל.

הגעתי אליו הביתה ומיד התיישבתי להתקשר לכל מי שהנני מכיר.

ואז נזכרתי באשה אחת שהכרתי שהגיעה מלנינגרד והתחתנה עם יהודי מקומי. כשיצרתי איתה קשר היא החלה ממש לרקוד משמחה. התפלאתי. אחר כך אמרה לי שבנה (החורג) ישמח אפילו עוד יותר לפגוש אותי.

למחרת נפגשתי עם הבן. ראיתי לפני בחור כבן 24 (בפעם אחרונה כשראיתי זה היה לפני 13-14 שנה). שהולך עם כיפה, מניח תפילין, שומר שבת, אפילו פותח ספר קודש מעת לעת. התחיל לשאול אותי שאלות על גבי שאלות, והוא מדבר ומדבר... הנחתי לו לדבר. הרגשתי שיש כאן משהו שמסתתר מאחורי כל זה... ואכן די מהר הוא גילה לי שהוא הכיר בת נכר [והוא מתכוון להתחתן איתה] רח"ל. ראיתי שהדבר מייסר אותו עצמו אלא שהוא מחפש נואשות לאיזה מוצא של היתר והצדקה כביכול למעשהו.

לא ידעתי מה עלי לעשות. מצד אחד הרי אינני יכול להסכים איתו, מצד שני ידעתי שאני עלול ח"ו לדחות אותו לגמרי... השתמשתי בכל כוח הדיבור והשכנוע שלי. בסופו של דבר הוא הבטיח לי שיעזוב אותה. מצד אחד הייתי

שמח, אך בלבי לא הייתי רגוע. הרי הוא עצמו יודע שזה אסור, אלא שלא מצא העוז בנפשו להתגבר על הניסיון. ואם כן, מה יהי' כאשר אסע... הרי הוא ישכח על כל מה שדובר בינינו. במוצאי שבת שוב נפגשנו. שוב היתה לנו שיחה ארוכה, שבסיומה נתו לי הבטחה בתקיעת כף שעוזב אותה לנצח.

מצד אחד הייתי שמח מההתפתחויות, מאידך, לא הייתי רגוע. ידעתי שאני חייב למצוא לו 'תחליף' מתאים. אבל היכן 'מוצאים' כלה אחרי חצות הלילה של מוצאי שבת ועוד בעיר זרה?

בלית ברירה התחלתי לחקור אותו באם הוא מכיר בנות יהודיות. הוא אמר לי שאין לו שום הכירות עם בנות יהודיות מקומיות (הוא ה' בחור טוב ממשפחה טובה שמוצאה מאחת מהמשפחות היודעות והמיוחסות בגרמני' עם 'ייחוס' של למעלה מ700 שנה!).

אחרי זמן מה פתאום נזכר שלפני כמה שנים כאשר ה' מדריך ב'בני עקיבא' הכיר ילדה בת 12 (ממשפחה ספרדית). שלפי החשבון היא אמורה להיות כעת כבת 18-19. אמרתי לו: רצוני שתביא אותה לכאן...

הוא הסתכל עלי המום לא מאמין שאני מתכוון ברצינות.

כעת, אחרי חצות הלילה!?

כן. לך והבא אותה הנה!

כשיצא חשבתי לעצמי, מי כאן המשוגע - הוא? היא? אני? או שלושתינו יחד?... הייתי בטוח שהיא תגרש אותו מעל פני'. חיכיתי משך זמן והנה אני רואה ששניהם באים יחד. נו, כעת גייסתי את כל כוחותי ובאמת עוד באותו מוצאי שבת בשעות שלפנות בוקר סגרנו בשעה טובה ומוצלחת את השידוך. אמרנו לחיים. ביום ראשון הם הגיעו אלי כדי להיפרד לפני נסיעתי חזרה לניו יורק. הם שלחו איתי שני מכתבים לרבי, בו הם ביקשו ברכה והסכמה לשידוך. באותו הזמן הרבי לא ענה על שום מכתב. אני הבאתי עמי מברזיל 30 מכתבים, וכעבור שעתיים בלבד (!) כבר קיבלתי מהרבי מענה על 29 מכתבים מהם!

רק על אחד מהם לא קיבלתי מענה.

על איזה? - על מכתבי האישי שעסק בעניני האישיים...

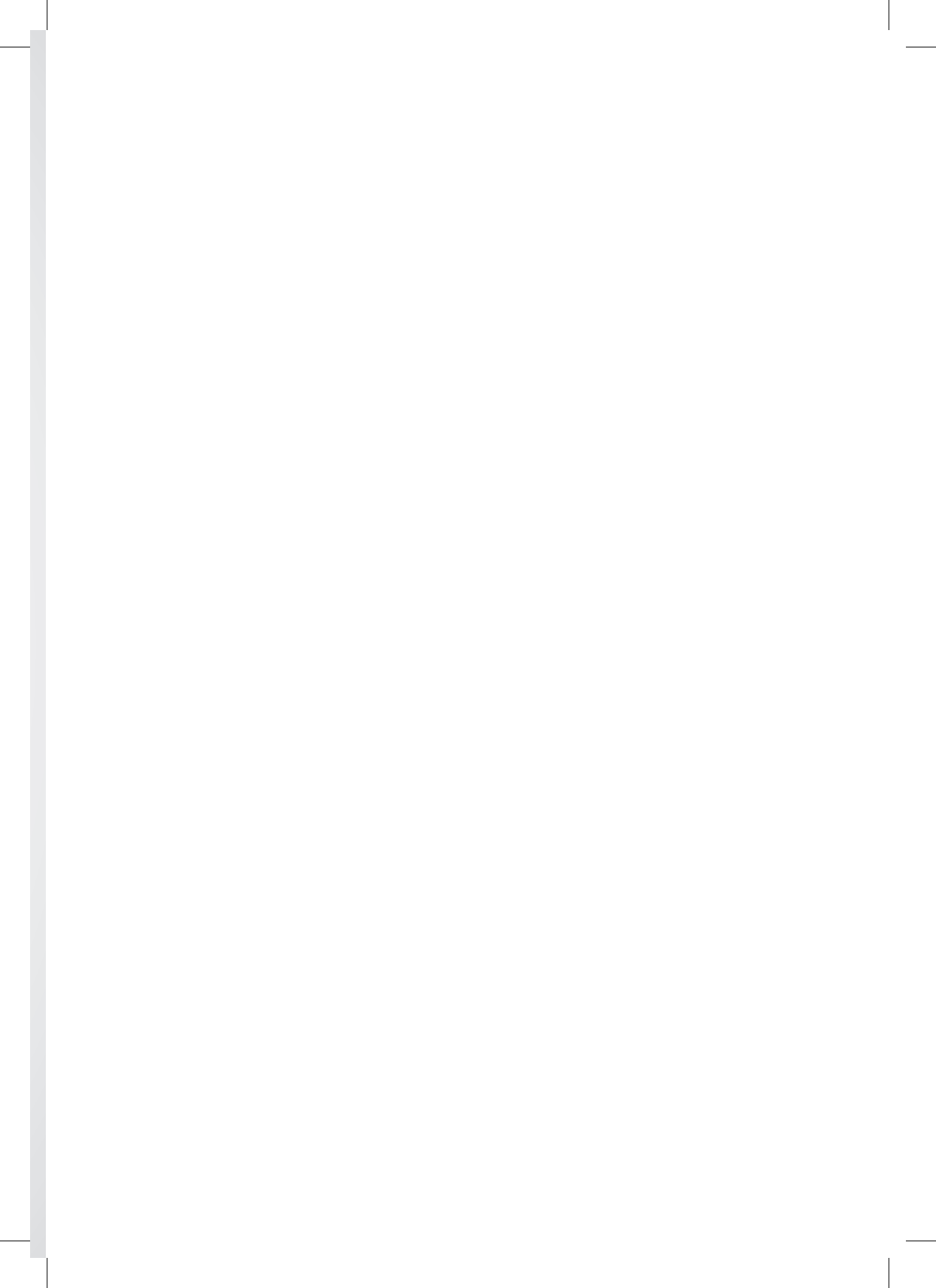
בתקופת תשעה באב היא הגיעה לארץ ישראל ביחד עם אבי' והביאה איתה מכתב ממנו בו הוא מודה לי על כל שמה שעשיתי עבורו. היא חזרה בפניי שוב את כל הסיפור ורק הוסיפה לי [שהבינה ממנו] שבאם זה ה' מתעכב בכמה ימים, זה כבר יכל להיות מאוחר מדי...

כעבור שנה התקיימה החתונה.

ישבו פעם חסידים בהתוועדות בלנינגרד, ושאלו: מהו רבי? וענו: רבי - הוא שכאשר אומר קריאת שמע שעל המיטה והוא רואה שאי שם ישנו יהודי, אברך שנצרך לטובה וישועה בענין מסויים, הרבי רואה איך לעזור לו.

הרבי הקודם אמר פעם: **וואס זאל איך טאהן אז איך זע אייך פון פעטערבורג ביז באטום!** [=מה אעשה שהנני רואה אתכם מפטרבורג - שעל שפת הים הבלטי - ועד באטום - שעל שפת הים השחור]

זהו רבי. איך רבי יודע? אין לנו מושג. אך כך היא המציאות...

מפי כתבם

חינוך חסידי

מכתב מואלף שכתב מ-770 הסבא רבה ר' נטע ברכהן במהלך ביקורו הנ"ל אצל הרבי בחודש סיון תשמ"ז לנכדו אבי הכלה הרב אלכסנדר זוסמאן גורליק, הנושא אופי חינוכי חסידי ייחודי מסבא לנכדו בתוכחת מגולה ואהבה מסותרת, והכולל בין השאר הוראות מיוחדות שמסר לו ראש המזכירות הרה"ח הרב חמו"א הודקוב עבור נכדו הנ"ל

ב"ה יום ב' לסדר כה תברכו וגו' ד' סיון תשמ"ז

בית חיינו

לנכדי אהובי יקירי אשר כנפשי

הת' אלכסנדר זוסמן שי'

שלום רב וברכה מרובה!

ת"ל בעד החו"ש. הגעתי ביום ו' לפנות בוקר בשעה החמישית, ובשעה 10 זכיתי לראות את פני כ"ק אדמו"ר שליט"א (פעמיים, בשעה שהגיע ל770 ובעת קריאת התורה). נדמה לי שראיתי עייפות על פני קדשו. באו הרבה אורחים ומי הוא אשר יוכל לתאר הפגישה הלבבית עם חברים וידידים שלא נתראו כבר

שנה. בש"ק היתה התוועדות משעה 13:30 עד 16:30. הפעם עמדתי על רגלי כל הזמן אע"פ שזה יותר קשה אבל יותר טוב הן מבחי' ההקשבה ואין הנימנום משתלט עליך. תוכן השיחה בטח כבר בידיך. מזג האוויר פה נורא. חום בלתי רגיל. המקלט היחידי הוא 770. הסתדרתי יפה ז.א. דיור יש לי ע"י 770 [...] אין אני מפריע לאף אחד ואין מפריע לי חוץ מהחום הקשה מנשוא.

ביום א' ב-4 לפנות בוקר ירדתי ל-770. כמה מהבחורים ישנו על הספסלים בהמלטם מהחום, וסימני הפארבריינגען נשארו על השולחנות (בש"ק הרבי שליט"א דיבר בקשר להכנסת אורחים [כנראה צ"ל: קבלת פני האורחים] בפרט להרבנים. אז התחילו להתוועד בביהכנ"ס ואח"כ המשיכו הרבנים בלשכתם (לא הייתי נוכח). מסרתי חלק מהמכתבים לכ"ק אד"ש. אגב, בבואי מסרתי פתק לכ"ק אד"ש הודעתי על בואי ובקשה לברכה עבור... כעבור שעה קבלתי תשובה "אזכיר על הציון".

בבוקר הצטרף אלי הרה"ח ר' אשר שי' [ששושנקין] ולמדנו לקו"ת, לימוד אחר איתו.

[...]

עמדתי בתור הארוך לקבל הדולר מכ"ק אד"ש והרבי שליט"א ברכני בהצלחה רבה והזכרתי את... והשיב "רפואה שלימה לאלתר". כ"ק אד"ש נסע לאוהל וחזר אחרי שעה 9. תפילת המנחה ואח"כ תפילת ערבית.

אני לא התפללתי עם מנין כ"ק אד"ש כי היום הוא יארציט של הסבתא [רבה] שלכם לאה ע"ה. בטח אתם לומדים משניות ונותנים צדקה כפי שבקשתי לפני צאתי.

לפנות ערב נכנסתי אצל הרב חודקוב. וישאלני כמה שאלות, וכפדגוג מומחה. סיפרתי לו גם עליך.

[...]

עליך סיפרתי על כשרונותיך בע"ה וגם על מגרעותיך. הוא שמע בכובד ראש... וישאל הרבה שאלות שעל חלק מהן לא ידעתי תשובה.

והנה מהנקודות שהוא אמר לי:

לא ללחוץ להשכיח את הכשרונות הן בציור והן במוזיקה, ואדרבה לנצל אותם בעבודת ה'.

שעליך להתגבר על יצרך ולהיות מסודר. ז.א. הקימה והשכיבה בזמן, ולנצל את הזמן שלא להיות פנוי. בפרט שהראש לא יהי' ריק ח'ו'. לקבוע לעצמך זמנים קבועים הן לנגינה והן לציור, כגון מוצאי שבת וליל שישי לציור, ופעמיים בשבוע בעת ההפסקה קצת נגן. אבל שהן הציור והן הנגינה יהי' להם תכלית ומטרה לעבודת ה'. כגון להאמן בשירים ומנגינות כדי לנצלם בשמחת רעים [ו]ופרצת.

הציור - להשתדל לצייר יותר נוף מאשר דמויות. והסביר א"ע, לצאת השדה וביער, ולראות את היופי אשר בבריאה מה רבו מעשיך ומה גדלו מעשיך ד' וכו'.

עליך למצוא לעצמך תלמיד, אם זה מכתתך או מכתה יותר נמוכה, שצריך עזרה בלימוד וזה לא שיהי' [במשך] כל הסדר אלא כשעה, והי' יאיר את עיני שניכם.

הראיתי להרה"ח חודקוב את הציורים שלקחתי אתי והתעניין בהם. סיפרתי לו גם על זה שזכית בכרטיס ובעה"י שתבוא לחגים. הבטיח לי שבבואך הנה בעה"י הוא יקבל אותך להיכרות ולשיחה, וביקש גם בעת שהותך פה שיוכלו לנצל אותך בחגיגות שמחת בית השואבה. אך בקשני מאוד שבל ישפיע כל זה על לימודיך ושתבוא גם עם מלאי ידע כיאות. שאר הפרטים בבואי הביתה אספר.

התחלתי להכין מכתב לרבי שליט"א ואולי אמסור את המכתב ע"י מורי הרה"ח חודקוב שי' ואזכה לתשובה מהירה.

הנה האיר הבוקר השעה 5. יש ללכת להתפלל. ע"כ אקצר הפעם את מכתבי ומקוה שאכתוב לך עוד מכתבים במשך הזמן.

מקוצר הזמן לא אגיה את מכתבי לתקן את שגיאותיו, ועמך הסליחה.

ממני סבך אוהבך אהבת עולם ודושו"ט בגו"ר

שאנ"ן הכהן ברכהן

ד"ש לסבתא ולכולם

נ.ב.

הרה"ח חודקוב שאל אותי איך אתה מסתדר עם חברים ואם יש לך עיסוק בעבודה ציבורית. והוסיף, עבודה משותפת בפעילות ציבורית עם הכנעה וענוה וקצת שפלות במדה של בטל רצונך, הוא יסוד להיות דעת הבריות נוחה הימנו.

ספרתי לו על רצונך להשפיע על נערים מוכשרים שטרם התקרבו ליהדות לא הסכימה דעתו ע"ז כעת.

ביקש למסור לך בקשר לקריאת ספרים; האגרות, ספר התולדות (בפרט כשאדמו"רים היו בני גילך), היומן מקונטרס ומעיין מבית ה' יצא.

יציאה לשליחות עם 'מארש'

קטע ממכתב מאלף של הסבא רבה של הכלה, הרה"ח ר' שלום אורי נתן
נטע הכהן ברכהן ע"ה, לנכדיו הרב זעליג וחנה אשכנזי לקראת יציאתם
לשליחות בעיר יקטרינבורג

"... בקשר ליציאה לשליחות נכתב כבר הרבה, ואני אוסיף כמה מילים [של] עידוד. ביחידות הראשונה שזכיתי, אמר לי כ"ק אדמו"ר מה"מ בין השאר... איר זאגט אז איר זייט מיינער א סאלדאט. מען דארף זיין בשמחה. דער רבי דער שווער האט געזאגט, אין פלוג איז ניט פארשטאנדיק, אז מען מאבלזירט א סאלדאט נעמט מען מיט מוזיקע מיט מארש. מען נעמט אים פון שטוב וואו ער האט האט אלע אודאבסטוועס, מען פירט אים א וועק אפן פראנט וואו ער האט וייניקער אודאבסטוועס, און נאך מיט א מארש, מיט מוזיקע.

דער תירוץ איז, א סאלדאט, פון דער ערשטער רגע איז ער בטוח אין זיין נצחון. מען דארף זיין בשמחה.

(מיט ערך 15 יאר פריער אין די שווערסטע צייטן איידער סטאלין ימ"ש געפגרט, מען איז געזעסען און געווארט אז מען זאל ארויספירן אלע אידן אפן מזרח, און ידוע היינט, אז דאס איז איינע פון די גרעסעטע ניסים, וואס דער רשע איז געפגרט מיט איין טאג פריער וד"ל. יענעם יאר י"ט כסלו האבען מיר פארבראכט בא ר' שמואל פרוס אין שטוב. עס איז דאך יום טוב. ר' שמואל'ס זון זוסיא שיחק במקלט הראדיא. באותו הזמן ה' בלתי אפשרי לקלוט איזו תחנה חוץ מ[תחנת] מוסקבה. ולפתע שמענו קול ישראל שידור מכפר חב"ד, מספרים על חגיגת י"ט כסלו בכפר חב"ד. באותו ערב נודע לנו [על ההסתלקות של הרבי

הקודם ובאותו הערב גם נודע לנו] שיש לנו רבי. מה שהתרחש באותו ערב אי אפשר לתאר... מצד אחד על אבדן הרבי הקודם, מצד שני שמחה שיש לנו רבי. בראש השולחן ישב ר' ישראל כוהנזון ע"ה אוחז את ראשו בשתי ידיו התחוב בחזהו ובוכה חרישית. מעבר השני ישב ר' שלמה פייגין ע"ה, גם הוא תפס את ראשו בשתי ידיו, וטען כל הזמן איך ניכנס אצל הרבי עם... וככה כאו"א במצבו. פה בוכים והנה פה פורצים בניגון של שמחה. משקה שתו באותו ערב [באופן של] גוזמה שעשה את שלו. ואני שלגמתי מדה טובה ענית, מה השאלה, אכנס ואצדיע [ואומר]: רבי, באתי להמשך שירותי הצבאי! חבריי נתנו לי מנה המגיע לי בכינוי כל השמות המתאימים, ע"כ. הדבר נשכח. הוזכר רק פעם אחת בשבע ברכות של הרה"ח מיכאל מישולבין שי'. כעבור 15 שנה ביחידות, אמר כ"ק כנ"ל)...

... כשיוצאים לדרך יש לעשות הכנות הדרושות כרגיל. העיקר [היא] ההנחה שיוצאים להשתקע שמה. לא להיראות בעיני עצמנו כחגבים, אלא כשלוחי מה"מ".

דו"ח לרבי

הסבאר' מנחם מענדל גורליק ע"ה הצטיין בהתקשרותו לרבי ובהתעסקותו במרץ רב בפעולותיו הקדושות במבצעים ובהפצת המעיינות חוצה, תוך שהוא מקפיד לכתוב דוחות לרבי מכל הפעולות. את הדוחות היה כותב בסגנונו המיוחד בכמה טיוטות עד שהמכתב היה יוצא מזוקק וברור בצורה ברורה ומושלמת. להלן טיוטה מדו"ח לרבי על התועדות עם תלמידי התלמוד תורה בנחלת הר חב"ד שהכין בשם הנהלת התלמוד תורה. רבות אפשר ללמוד ממנו, לגבי אופן התקשרות חסידים לרבי וההתמסרות לעניניו הקדושים ובענין הצורה הראויה של כתיבת חסיד לרבי.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מההתועדות עם תלמידי הת"ת דנחלת הר חב"ד - באה"ק תובב"א

י"ד כסלו - תש"מ - בעלות המנחה.

יובל הנ"א לנישואיהם - לאויוש"ט.

ספרנו להתלמידים. מאשתקד מיובל החמישים. - מהברכות שהגישו לכ"ק אדמו"ר שליט"א זקני אנ"ש בשם כל אנ"ש שיחיו ליום הבהיר הזה. - בגעה"ת. אצל פתח חדר היחידות - בעלות המנחה - ואת ברכותיו הקדושות שהשיב ע"ז: "וכל המברך יתברך. ונזכה כולנו ליובל השישים בשמחה ובטוב לבב..."

ואם כך הנאו לו ברכות הזקנים שיחיו עאכו"כ יגרמו לו רוב נחת ברכות בניו ונכדיו הקטנים שיחיו, הבל פה תשב"ר כו'.

זזה לשון הברכות שהואילו לאחל לכ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית שתליט"א. ליובל הנ"א לנישואיהם - "לאריכות ימים ושנים טובות בבריאות טובה ונכונה. לרוות רוב נחת אמתי חסידותי מכל בניהם ונכדיהם ובני נכדיהם ודורות שלאח"ז בגו"ר ובשמחה ובטוב לבב.

וכיון שהשנה הזאת היא שנת ה"נא" ונכנסים אנו בעה"י לשנת ה"אנא" הננו מבקשים את ברכותיו הקדושות: "אנא" לברכנו כולנו ואת כלל ישראל שיחיו לשנת השלום, ושלוה השקט ובטח, לשלום גמור, בשלימות התורה, העם והארץ לגבולותיה סביב, ולהצלחה מרובה בלימודינו ובכל ענינינו בגו"ר, שנזכה לקבל במהרה את פני כ"ק אדמו"ר שליט"א יחד עם הרבנית תליט"א, פה בארץ הקודש, בירושלים עיה"ק תובב"א, בבנין בית המקדש על מכונו בקרוב ממש"...

ואנחנו בתור הכנה והכנה קרובה לזה, נשתדל ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתנו באהבה.

[...]

אחר האיחולים ובקשת הברכות שרו יחד כולם "מהרה ישמע..."

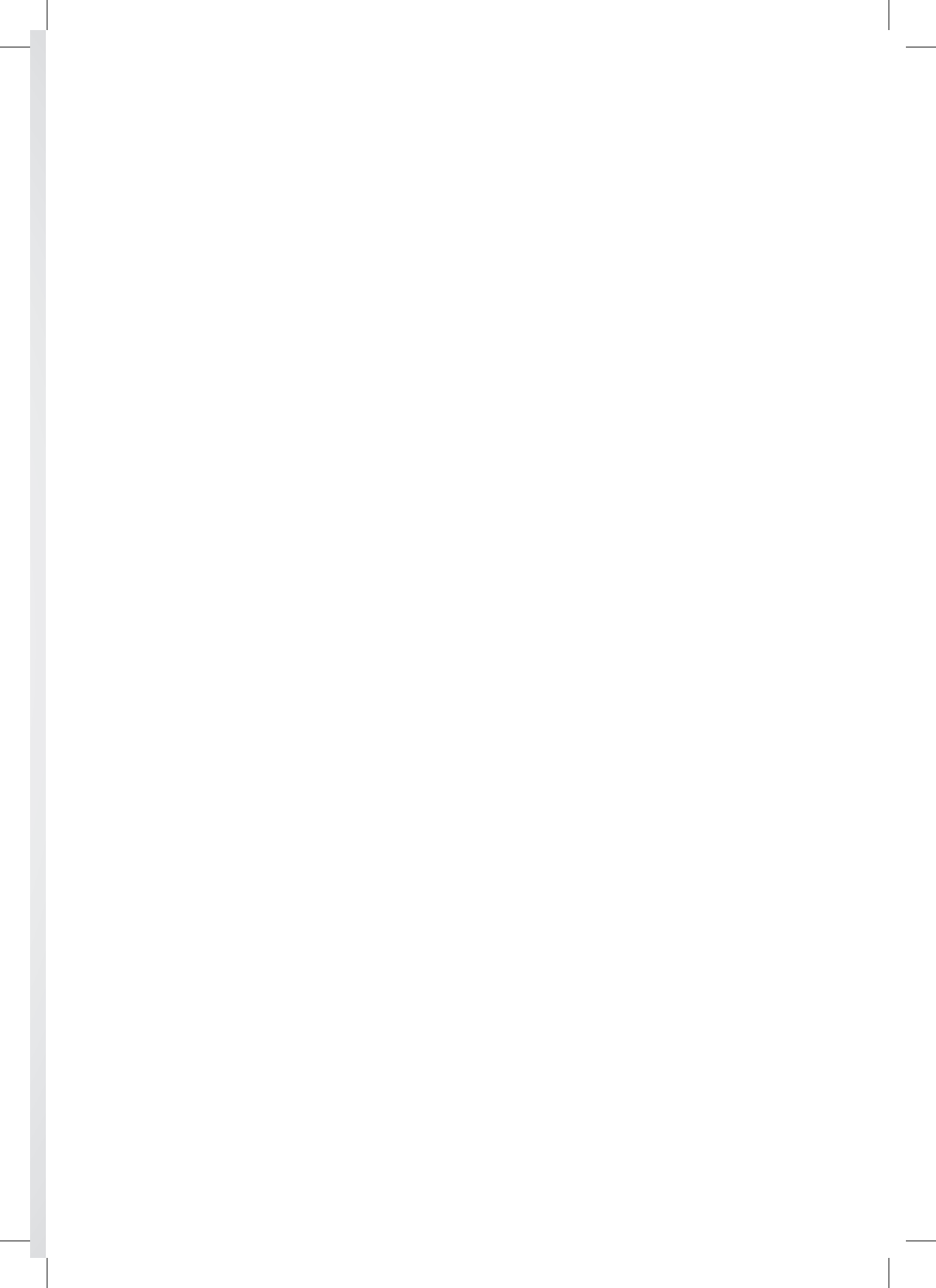
ויקויים במהרה השיר ששרנו לכבוד היובל הזה: "מהרה ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה"

מבניכם תלמידיך המשתוקקים מצפים ומחכים לראותכם

בארצנו הקדושה בבית בחירתנו השלישי שיבנה על ידך

במהרה בימינו בקרוב ממש.

בשם כל תלמידי הת"ת דנחלת הר חב"ד
המשגיח הראשי שמואל יחזקאל הכהן

התוועדות חסידיים

התוועדות חסידים עם הרה"ח ר' מרדכי קוזלינר ע"ה
ש"פ תולדות ה' כסלו ה'תשס"א,
ישיבת תומכי תמימים נחלת הר חב"ד

נרשם על ידי אבי הכלה שי' באור ליום ג' ח' כסלו
- במקום השליחות במוסקבה

[בתחילת ההתוועדות ר' מוטל שי' [ע"ה] כדרכו לא דיבר מאומה].

ר"מ שי' לרנר הזכיר אודות היארצייט בשבוע זה של מרת חי' פרנקל ע"ה [בנה - יבלחט"א - רש"ח שי' נתן השבת הקידוש לרגל היארצייט ביחד עם אבי שי' שנתן הקידוש לרגל היארצייט של אביו, הזיידע מענדל ע"ה שחל ביום ראשון ו' כסלו], ואמר שהייתה אשתו כגופו של ר' ישראל פרנקל ע"ה, ובין הדברים הזכיר המעשה הידוע שמספרים על אחד הרבנים העולמ'שע שאמר לרופא "הרגל של אשתי כואבת לנו..." וכו' [כנראה שסיפר זאת בכוונה כדי 'לדובב' את ר' מוטל שי'תחיל להתוועד וד"ל].

ור' מוטל התחיל לדבר מיד מענין 'הבדלה בחונן הדעת', אם אין דעת הבדלה מנין' [בין הדברים התבטא שר' ישראל פרנקל ע"ה הי' 'בר דעת'...] ועל זה בעצם נסב תוכן כל ההתוועדות, במעלת ה'דעת', און אז מ'דארף וויסן ווער מיר זיינען, לדעת להבחין מה בינינו לבין אחרים.

וסיפר כמה וכמה סיפורים בזה (המובאים בזה שלא על פי הסדר!):

בכלל אצל חסידים התואר הנעלה הי' לא 'חכם' וכדומה, אלא 'בר דעת'.

ווארט מהרוז'ינער ('דער הייליגער רוז'ינער'): "שלשה מרחיבין דעתו של אדם [אלו הן; אשה נאה ודירה נאה וכלים נאים]" (ברכות נז, ב) - "שלשה מרחיבין", מתי ובאיזה אופן השלשה דברים האלו 'מרחיבין'? דאס ווענדט זיך אין [זה תלוי ב-] 'דעתו של אדם!' ולהמחיש זאת סיפר אודות ר' לייבקע חצרנוב שי' שהביא אתו מרוסיא לאה"ק את שולחן האוכל הישן שלו. וכששאלוהו, מדוע לו להיסחב עם שולחן זה לאה"ק? השיב, שעל שולחן זה אכלו עניים ורוצה שיהי בירושלים...

דיבר מענין ברכת 'אשר יצר'. מהו הענין שתקנו ברכה כה מיוחדת ליציאת הפסולת וכו'?

- בדרך אגב סיפר שפעם בלנינגרד [אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ] הגיע מברק עם שאלה דחופה בענין ניתוח. המזכיר (ר' חוניע מרוזוב ?), העמיד את המברק למול עיני קדשו של הרבי, והרבי הי' אז באמצע אמירת ברכת 'אשר יצר' וקרא את המברק תוך כדי ניגוב הידיים (ר' מוטל הדגים בידיו איך הרבי עשה) ותוך כדי דיבור של הברכה אמר: "...ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות קיין אפיראציע דארף מען ניט מאכן" -

והסביר, שזהו הענין של בירור הפסולת מהמובחר שנעשה דם ובשר וכו' וזהו הענין של "אם אין דעת הבדלה מנין".

סיפר אודות החסיד ר' לייזער (לאזע) דער קרומער, מגדולי החסידים של אדה"ז בליאזנא

- בדרך אגב סיפר: שפעם הרה"ח ר' פרץ (חן) דער אלטער נסע במיוחד כדי לראותו. וכשהגיע לביתו, אמרו לו שישן כעת. ור' פרץ המתין שיתעורר, ואז רק הסתכל עליו והלך לדרכו (מבלי שידברו). וכששאלוהו על כך (מדוע הי' צריך להמתין שיתעורר אם רק כדי להסתכל עליו? וממה נפשך), ענה: "כשם שבא לראות כך בא לראות" - מתי נקרא שאני ראיתו, הרי זה כאשר הוא ראני... -

שהלך לאדה"ז לליאזנא מירושלים ללא רשות אשתו וכו' וכאשר נודע הדבר לאדה"ז קרא אליו את ר' לייזער, ור' לייזער אמר לרבי יהי' מה שיהי' הוא בשום אופן לא עוזב את הרבי! ואז אמר לו אדה"ז שאם כך שיתן גט פיטורין לאשתו (ור' מוטל דייק ש'גט פיטורין' זהו ע"ד 'נפטר מן העולם' - אז ער האט געפטרט פון עוה"ז. שאצל חסידים הכל בדיוק!). ואז החסיד ר' בנימין קלעצקער רצה להציע לו את בתו לאשה. ואמר לו: לתת לך א אידישע טאכטער זה כמו לתת אותה למלאך המות. אך מה אעשה שזוהי הדרך היחידה כדי שתהי' לחתני...

דיבר בענין העקידה. שמסופר (במדרש?) שכאשר אברהם לקח את יצחק לעקידה ושרה שאלתו לאן הוא לוקחו, אמר לה שלוקח אותו ללמוד תורה בישיבה. ולכאורה הכיצד אמר לה דבר שאינו האמת? אלא ההסבר הוא, אז מ'שיקט א זון צו א חסידישע ישיבה זה ממש כמו שלוקחים אותו לעקידה - "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו וגו'" [...]

•

סיפר שהכיר זקן מופלג שלמד בישיבה בליובאוויטש, והשיג ממנו כמה ספרים וכתבים - חוץ מהמשך תרס"ו [שלא הסכים לתת]... **וייל דאס האט ער געהערט אליין פון רביץ** (ר' מוטל חזר על הדברים כמה פעמים) - וסיפר לו שבליובאוויטש הסתובב אצל הבחורים כתב יד [של דא"ח] אחד שכולם העתיקוהו - והוא גם כן ראהו בהיותו בליובאוויטש - שבו הובאה תורה מהרב המגיד:

"ואני והנער נלכה עד כה - עד כ"ה בכסלו". ור' מוטל הסביר את הפשט בזה: שמהעקידה ועד המסירות נפש דחנוכה הכל ענין אחד! (בנקודה זו התעורר ויכוח מעניין בינו לבין ר' יענקל נאטיק שי' [ע"ה] האם יתכן שזהו מדרש. ר' מוטל טען בתוקף שאין כזה מדרש! ור' יענקל אמר, מנין לך? וכי יודע אתה כל המדרשים? ואין זה סתירה, ואפשר שהרב המגיד אמר זאת למרות שזה כתוב במדרש. וע"ד המובא בתחילת שעהיוה"א "וכמו שפירש הבעש"ט ע"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים" אף שזה כבר מובא במדרש תילים עה"פ. ור' מוטל בשלו ובתוקף: לא תמצא כזה מדרש!).

סיפר אודות החסיד ר' בנציון רסקין ע"ה אבי משפחת רסקין - שראהו שלוש פעמים ושהי' אדם חזק (עשה תנועה מסויימת בידו. ומהאופן איך שהראה הי' משמע שהכוונה היא חזק ברוחניות) - שבהלוותו הלכו כל צאצאיו **ולא נמצא בהם אחד ללא חתימת זקן**. וכיצד הוא זכה לזה? היות שכל יום בבוקר הי' אומר בברכות השחר "ונהי' אנחנו וצאצאינו וצאצאי כל עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה" ובשעת מעשה הי' מוריד דמעות. **והוא ידע עבור איזה צאצאים הוא מתפלל**, הוא לא הלך לרעות בשדות זרים... הוא ידע מה בינינו לבין כו'.

•

סיפר שאצל חסידים היו אומרים: שזייגער מאכער [=שען] אסור לו להיות שיכור [היות שעבודתו מאוד עדינה ויכול לגרום לקילקול במקום לתיקון]. אך מה יעשה אם נהיה שיכור? והיו אומרים כך: א זייגער מאכער בלייבט א זייגער מאכער [השען נשאר תמיד שען. דהיינו שאין לו ברירה כי אינו כשיר ושייך לשום עבודה אחרת], אלא מה, צריך הוא להפסיק לשתות! ודיבר בענין אז מ'דארף וויסן וער מיר זיינען [היינו גם באם מועדים ח"ו אין זה אומר שמהותנו השתנתה].

•

דיבר אודות זיידע מענדל ע"ה בהתרגשות - ואמר שכעת יודעים שהוא הי' דער אמת'ר חסיד, דער אמת'ר משכיל, דער אמת'ר עובד, דער אמת'ר למדן! - שר' משה חיים דובראווסקי ע"ה אמר לו כאשר הם היו בלבוב [כששניהם פעלו יחדיו ב'וועד' להצלת אנ"ש ביחד עם הרה"ח ר מענדל פוטערפאס ע"ה ועוד]: מיט דייע זכויות קענסטו שוין זינדיק'ן! [שעם הזכויות שיש לו (ממה שעשה עבור הצלת אנ"ש) יכול הוא כבר, כביכול, להרשות לעצמו...].

וסיפר כיצד הוא (ר' מוטל) הלך להודיע לר' מענדל פוטערפאס על פטירתו. ור' מענדל האט אנגעהויבן חלש'ן... (חותני ר' מאיר שי' [ע"ה] שישב בהתוועדות מול ר' מוטל אמר לי אחר כך שבשעת מעשה ר' מוטל הראה איך ר' מענדל הי' נראה באותה שעה... אך אני ישבתי בצד ובדיוק ברגע זה לא הבחנת). אח"כ ר' מענדל שאל אותו: די קינדער זיצן יעצט שבעה? ואמר לר' מוטל שהוא לא ילך היום לשיעור תניא הקבוע שלו ומיד הוא יסע לניחום אבלים. בדרך אמר לו ר' מענדל: **ער** [היינו, זיידע מענדל ע"ה] **איז שוין אין גן עדן!** ושאל אותו ר' מוטל בפליאה: הלא זהו עדיין בתוך ימי השבעה?.. ור' מענדל חזר שוב: **ער איז שוין אין גן עדן!**

(אח"כ ר' מוטל קם משולחן ההתוועדות והלך למשרד הישיבה והביא לשולחן ההתוועדות את הרשימת דברים מזיידע מענדל שהובאה ב'די אידישע היים' (ניסן תשל"ג) והראה לר"מ לרנר איך רואים על הדפים את הדמעות שלו [של ר' מוטל] מקריאת הרשימה...).

•

ש"ב שמואל אלעזר שי' [קוזלינר] אמר לי שהזכיר בין הדברים את הווארט שסיפר בשבת השבע ברכות שלנו (אדר ב' תשנ"ה) על "רבו יתיר יסגי כו". אבל אני לא זכיתי לשמוע... [הווארט הוא בשם אבי זקני הרה"ח הישיש ר' חיים אלעזר ע"ה גארעליק, המכונה 'לאזע' דער מלמד' - זקנו של ר' מוטל, שזכה גם ללמוד ולהתחנך אצלו - שאמר: "רבו" "יתיר" "יסגי" "לעילא מן דרגיה" (שכל זה הם דרגות נעלות ובאופן של עלי' אחר עלי') וכל זה תלוי ב[האופן בן] "ויסב בת זוגיה דהוות פרישא" ... וד"ל.

ולהעיר שר' מוטל כדרכו דייק למסור ווארט זה ללא שום תוספת הסבר ואריכות, רק דייק לומר זאת בהטעמה, בנוסח ובניגון כפי ששמע. ומי שהבין [הבין]

•

בתוך הדברים הזכיר איך היו פעם המגידיים מפרשים את הפסוק "ויאהב יצחק את עשיו גו' ורבקה אוהבת את יעקב" - שיצחק גדל בביתו של אברהם, שהי' צדיק. ולכן כאשר ראה שעשיו שואל איך מעשרין את התבן וכו' מיד חבבו. אך רבקה שגדלה בבית בתואל הארמי ולבן הארמי שהיו רמאים, לא התרשמה מזה. ואמר, "מיר זיינען רבקה" [...]. אח"כ פירש איך מפרשים בחסידות הפסוק [חסר].

•

ר"מ לרנר התחיל לספר אודות ר' יענקל נאטיק, איך שהתעקש שלא לשלוח את ילדיו להשקאלע בשבת, וכל אנ"ש נכנסו מזה לחרדה [כי זה יכל להעמיד בסכנה את כולם וכו'], ור' יענקל לא התפעל מזה כלל, וטען שהם סתם מגזימים וכלום לא יהי' וכו'. וכך הוה!

ואז ר' יענקל [שנכח בשעת מעשה בהתוועדות בעצמו] המשיך לספר בעצמו על המקרה הנ"ל שהכל הי' רק ענין של הפחדות. וסיפר איך פעם הגיע אליו יהודי בוכרי וסיפר לו שמתארגן כנגדו משפט. ר' יענקל הודה לו בנימוס על שימת לבבו ליידע אותו על כך ופטר אותו בכך שאמר לו שהוא צריך לחשוב על הענין... אח"כ היהודי הנ"ל פנה לר' בערל שי' זלצמן וביקש ממנו שהוא ינסה להשפיע עליו. ור' בערל אמר לו שאי אפשר לו להשפיע עליו, ושנשותיהם

(כביכול) רבות ביניהן... אח"כ ניסה לפנות לר' לייזער (מישולבין?) וגם הוא אמר שאי אפשר לדבר איתו, כי הוא לא נורמלי...

פעם זימנו אותו [כנראה הנהלת בית הספר] ואמרו לו: טאוואריש נאטיק! קאקדא ווי נאטשניאטי וואספיטאט וואשיך דיעטעיי וו סאוועטסקאי דוחיע? [=החבר נאטיק! מתי כבר תתחילו לחנך את ילדיכם ברוח הסובייטית?]

[ר' יענקל סיפר את כל הנ"ל בחיוך של ביטול וראו שזה לא תפס אצלו מקום (לא אז, ולא עכשיו) כלל!]

ר' מוטל באמצע הזכיר ברמז (בחיוך) להשווער את המעשה עם הגימנאסטיקא. סתם ולא פירש. [אח"כ השווער סיפר לי את כוונתו. שבניו של ר' יענקל בהולכם לבית הספר (בימי החול) היו חייבים להשתתף בשיעורי ההתעמלות (גימנאסטיקא בלע"ז) כמו כולם ולא הי' שייך להמנע מזה. אך כאשר כל התלמידים הורידו את בגדיהם העליונים, הם נשארו לעמוד בהארמולקע (כיפה בוכרית גדולה) ובטלית קטן!...]

•

סיפר שפעם שאל את אביו [דודי זקני הרה"ח ר' חיים זלמן ע"ה קוזלינר, המכונה חז"ק] מפני מה הסכים להשתדך דוקא עם אמו - דודתי זקנתי מרת ציפא ע"ה - (בחורה שקטה מראגאטשאוו) בו בזמן שהיו לו הצעות מאוד מכובדות. וענה לו: היות שראגאטשאוו סיפקה הרבה סחורה לליובאוויטש...

[וכמו שהובא ב'רשימות דברים' להר"י חיטריק חלק א' עמ' ש"ב - "ארבע עיירות הצטיינו בשילוח תלמידים לליובאוויטש. עיר דיסנא פלך וויטבסק - ע"י המלמד החסיד מהור"ר ברוך יוסף קזלינר... עיר ראגאטשאוו - ע"י המלמד החסיד מהור"ר אלעזר גרליק...". ר' מוטל מאוד ייקר מראה מקום זה!]

•

עוד סיפר שכאשר הצאר הרוסי הביא את הרכבת לרוסיה, ובנה את קו מסילת הברזל הראשונה מעיר הבירה פעטרבורג לצארסקאיה סעלא (שהיום נקראת פושקינה?), הנה הפריצים לא אהבו זאת, היות שהיו חושבים שזה כמו ענין של שדים ורוחות. אבל פחדו לומר זאת לצאר. וכשהצאר הזמין אליו לצארסקאיה

סעלא את הפריצים הם הגיעו והללהו ושבחוהו על כל פעלו בבניית מסילת הברזל וגודל הענין וכו' וכו'. ואז הצאר פנה אליהם ושאלם: איך אתם הגעתם הנה, בסוס ועגלה או ברכבת? וענו: בסוס ועגלה... וגער בהם: מה אתה מתחילים לספר סיפורים בשבח הרכבת כשאתם עצמכם מגיעים בסוס ועגלה!?

ודיבר ר' מוטל על הענין שצריכים לידע וואו האלט מען, אתה בעצמך כיצד הנך מתנהג! לא רק לספר אודות ענינים נעלים וכו' אלא לשלוח את הילדים לישיבות וכו'.

.

(לאחר ההתוועדות אמר השווער שזו היתה התוועדות עשירה ביותר ושהוא תמיד טוען כלפי ר' מוטל שהוא זורק בהתוועדויות מרגליות, ואח"כ נשאר עבודה גדולה ללקט אותם מהרצפה...)

עוד אמר, ששאל את ר' מוטל מדוע 'ריכך' את הענין של הזייגער מאכער שהשתכר וכו', ושלמרות הכול הוא נשאר זייגער מאכער? וענהו: שכך אמרו חסידים...).

לזכות
החתן התמים שמעי' יהודא ליב שי'
והכלה מרת חי' מושקא תחי'
מרינובסקי
לרגל נישואיהם בשעטו"מ
ביום הראשון, ה' אלול תשע"ז

ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' משה ומרת חנה שיחיו
מרינובסקי

הרה"ת ר' אלכסנדר זוסמאן ומרת צפורה שיחיו
גורליק

ולזכות זקניהם
הרה"ח ר' פנחס ומרת חי' גאלדא שיחיו קארף
הרה"ח ר' מרדכי מנשה ומרת שרה תמרא איטא שיחיו גורליק
מרת ציפא תחי' ברכהן
מרת שרה תחי' וורזוב